

Uradni list

Evropske unije

L 207

Slovenska izdaja

Zakonodaja

Zvezek 53

6. avgust 2010

Vsebina

I *Zakonodajni akti*

DIREKTIVE

- ★ **Direktiva 2010/40/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. julija 2010 o okviru za uvajanje inteligentnih prometnih sistemov v cestnem prometu in za vmesnike do drugih vrst prevoza ⁽¹⁾** 1
- ★ **Direktiva 2010/45/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. julija 2010 o standardih kakovosti in varnosti človeških organov, namenjenih za presaditev** 14

IV *Akti, sprejeti pred 1. decembrom 2009 v skladu s Pogodbo ES, Pogodbo EU in Pogodbo Euratom*

2010/417/ES:

- ★ **Sklep Sveta in predstavnikov vlad držav članic Evropske unije, ki so se sestali v okviru Sveta, z dne 30. novembra 2009 o podpisu in začasni uporabi Sporazuma o zračnem prometu med Kanado ter Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami** 30
- Sporazum o zračnem prometu med Kanado ter Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami** 32

Cena: 4 EUR

⁽¹⁾ Besedilo velja za EGP

SL

Akti z rahlo natisnjenimi naslovi so tisti, ki se nanašajo na dnevno upravljanje kmetijskih zadev in so splošno veljavni za omejeno obdobje.

Naslovi vseh drugih aktov so v mastnem tisku in pred njimi stoji zvezdica.

I

(Zakonodajni akti)

DIREKTIVE

DIREKTIVA 2010/40/EU EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA

z dne 7. julija 2010

o okviru za uvajanje inteligentnih prometnih sistemov v cestnem prometu in za vmesnike do drugih vrst prevoza

(Besedilo velja za EGP)

EVROPSKI PARLAMENT IN SVET EVROPSKE UNIJE STA –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti člena 91 Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Evropske komisije,

ob upoštevanju mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora ⁽¹⁾,

po posvetovanju z Odborom regij,

v skladu z rednim zakonodajnim postopkom ⁽²⁾,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Povečanje obsega cestnega prometa v Uniji, povezano z rastjo evropskega gospodarstva in zahtevami državljanov po mobilnosti, je glavni vzrok za čedalje večjo preobremenjenost cestne infrastrukture in povečevanje porabe energije, pa tudi vir okoljskih in družbenih problemov.

(2) Odziv na te velike izzive ne more biti omejen na tradicionalne ukrepe, med drugim s širitvijo obstoječe cestnoprometne infrastrukture. Glavno vlogo pri iskanju ustreznih rešitev za Unijo bodo imele inovacije.

⁽¹⁾ UL C 277, 17.11.2009, str. 85.

⁽²⁾ Stališče Evropskega parlamenta z dne 23. aprila 2009 (še ni objavljeno v Uradnem listu), stališče Sveta z dne 10. maja 2010 (še ni objavljeno v Uradnem listu), stališče Evropskega parlamenta z dne 6. julija 2010 (še ni objavljeno v Uradnem listu).

(3) Inteligentni prometni sistemi (ITS) so napredne aplikacije, ki so – čeprav ne predstavljajo inteligence kot take – namenjene zagotavljanju inovativnih storitev na področju različnih vrst prevoza in upravljanja prometa, omogočanju boljše obveščenosti različnim uporabnikom ter varnejšo, bolj usklajeno in „pametnejšo“ uporabo prometnih omrežij.

(4) ITS združujejo telekomunikacije, elektroniko in informacijske tehnologije s prometnim inženirstvom zaradi načrtovanja, projektiranja, obratovanja, vzdrževanja in upravljanja prometnih sistemov. Uporaba informacijskih in komunikacijskih tehnologij v sektorju cestnega prometa in njegovih vmesnikov do drugih vrst prevoza bo v veliki meri prispevala k izboljšanju okoljske uspešnosti, učinkovitosti, vključno z energetske učinkovitostjo, varnosti in varovanja cestnega prometa, vključno s prevozom nevarnega blaga, javne varnosti ter mobilnosti potnikov in tovora, obenem pa bo zagotovila delovanje notranjega trga ter večjo konkurenčnost in zaposlovanje. ITS aplikacije pa ne bi smele posegati v zadeve v zvezi z državno varnostjo ali ki so potrebne zaradi obrambe.

(5) Napredek na področju uporabe informacijskih in komunikacijskih tehnologij pri drugih vrstah prevoza bi se zdaj moral odražati v razvoju sektorja cestnega prometa, zlasti glede zagotavljanja višjih ravni povezovanja med cestnim prometom in drugimi vrstami prevoza.

(6) V nekaterih državah članicah so se nacionalne aplikacije teh tehnologij v sektorju cestnega prometa že začela uvajati. Vendar pa je takšno uvajanje še vedno razdrobljeno in neusklajeno in ne more zagotoviti geografske kontinuitete storitev ITS po vsej Uniji in na njenih zunanjih mejah.

- (7) Zaradi zagotavljanja usklajenega in učinkovitega uvajanja ITS v celotni Uniji bi bilo treba uvesti specifikacije, vključno in kjer potrebno pa tudi standarde za določitev dodatnih podrobnih določb in postopkov. Komisija bi morala pred sprejetjem kakršnih koli specifikacij najprej preučiti njihovo skladnost z določenimi načeli, opredeljenimi v Prilogi II. Prednost bi bilo treba dati na prvi stopnji štirim glavnim področjem razvoja in uvajanja ITS. Znotraj teh štirih področij bi bilo treba vzpostaviti prednostne naloge za razvoj in uporabo specifikacij in standardov. Pri nadaljnjem uvajanju ITS bi bilo treba z vidika tehnološkega napredka in finančnih prizadevanj upoštevati obstoječo infrastrukturo ITS, ki so jo posamezne države članice že uvedle.
- (8) Če je sprejet zakonodajni akt iz drugega pododstavka člena 6(2) te direktive, bi bilo treba ustrezno spremeniti drugi stavek člena 5(1).
- (9) V specifikacijah bi bilo med drugim treba upoštevati in dopolniti že pridobljene izkušnje in rezultate na področju ITS, predvsem v okviru pobude e-varnost, ki jo je Komisija predstavila aprila 2002. Komisija je na podlagi navedene pobude ustanovila forum o e-varnosti za spodbujanje in nadaljnje izvajanje priporočil za podporo razvoju, uvajanju in uporabi sistemov e-varnosti.
- (10) Pravila in postopki, ki jih določa ta direktiva, ne bi smeli vplivati na vozila, ki se upravljajo predvsem zaradi zgodovinskega pomena in so bila prvotno registrirana in/ali homologirana in/ali so se začela uporabljati pred začetkom veljavnosti te direktive in njenih izvedbenih ukrepov.
- (11) ITS bi morali biti zasnovani na medobratovalnih sistemih, ki temeljijo na odprtih in javnih standardih in so brez razlikovanja na voljo vsem ponudnikom aplikacij in storitev ter njihovim uporabnikom.
- (12) Pri uvajanju in uporabi aplikacij in storitev ITS bo potrebna obdelava osebnih podatkov. Tovrstna obdelava bi morala potekati v skladu s pravom Unije, ki so določena zlasti v Direktivi 95/46/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. oktobra 1995 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov⁽¹⁾ ter Direktivi 2002/58/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. julija 2002 o obdelavi osebnih podatkov in varstvu zasebnosti na področju elektronskih komunikacij⁽²⁾. Med drugim bi bilo treba načeli omejitve namena in zmanjšanja količine podatkov uporabiti pri aplikacijah ITS.
- (13) Spodbujati bi bilo treba anonimiziranje, saj gre za eno od načel boljšega varstva zasebnosti posameznikov. Kar zadeva vprašanja, povezana z varstvom podatkov in zasebnostjo na področju uvajanja aplikacij in storitev ITS, bi se morala Komisija po potrebi posvetovati tudi z Evropskim nadzornikom za varstvo podatkov ter za mnenje zaprositi Delovno skupino o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov, ustanovljeno na podlagi člena 29 Direktive 95/46/ES.
- (14) Pri uvajanju in uporabi aplikacij in storitev ITS ter predvsem prometnih in potovalnih informacijskih storitev bosta potrebni obdelava in uporaba cestnih, prometnih in potovalnih podatkov iz dokumentov, ki jih hranijo organi javnega sektorja držav članic. Takšna obdelava in uporaba bi se morali izvajati v skladu z Direktivo 2003/98/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. novembra 2003 o ponovni uporabi informacij javnega sektorja⁽³⁾.
- (15) Specifikacije bi morale v ustreznih primerih vključevati natančne določbe o postopkih ocenjevanja skladnosti ali primernosti za uporabo komponent. Navedene določbe, zlasti kar zadeva module za različne faze postopkov ugotavljanja skladnosti, bi morale temeljiti na Sklepu št. 768/2008/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. julija 2008 o skupnem okviru za trženje proizvodov⁽⁴⁾. Direktiva 2007/46/ES Evropskega parlamenta in Sveta⁽⁵⁾ že vzpostavlja okvir za homologacijo motornih vozil in njihovih delov ali povezane opreme ter Direktiva 2002/24/ES Evropskega parlamenta in Sveta⁽⁶⁾ in Direktiva 2003/37/ES Evropskega parlamenta in Sveta⁽⁷⁾ določata homologacijo dvo- in trikolesnih motornih vozil oziroma kmetijskih in gozdarskih traktorjev in njihovih delov ali povezane opreme. Zaradi tega bi s predpisi o ugotavljanju skladnosti opreme in aplikacij, ki spadajo v področje uporabe teh direktiv, podvajali delo. Čeprav se te direktive uporabljajo za v vozilih nameščeno opremo, povezano z ITS, se ne uporabljajo za zunanjo opremo in programsko opremo ITS na cestni infrastrukturi. V takšnih primerih bi v specifikacijah lahko predvideli postopke ugotavljanja skladnosti. Pri takšnih postopkih bi se morali omejiti le na tisto, kar bi bilo potrebno za vsak primer posebej.

⁽¹⁾ UL L 281, 23.11.1995, str. 31.

⁽²⁾ UL L 201, 31.7.2002, str. 37.

⁽³⁾ UL L 345, 31.12.2003, str. 90.

⁽⁴⁾ UL L 218, 13.8.2008, str. 82.

⁽⁵⁾ UL L 263, 9.10.2007, str. 1.

⁽⁶⁾ UL L 124, 9.5.2002, str. 1.

⁽⁷⁾ UL L 171, 9.7.2003, str. 1.

- (16) Za aplikacije in storitve ITS, za katere sta potrebna natančna in zajamčena časovna razporeditev in pozicioniranje, bi bilo treba uporabiti satelitsko podprto infrastrukturo ali kakršno koli tehnologijo, ki zagotavlja enakovredno natančnost, kakor so določene v Uredbi Sveta (ES) št. 1/2005 z dne 22. decembra 2004 o zaščiti živali med prevozom in postopki, povezanimi z njim⁽¹⁾ in Uredbi (ES) št. 683/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. julija 2008 o nadaljevanju izvajanja evropskih satelitskih navigacijskih programov (EGNOS in Galileo)⁽²⁾.
- (17) Za realizacijo aplikacij ITS bi bilo treba uporabiti inovativne tehnologije, kot so naprave za radiofrekvenčno identifikacijo (*Radio Frequency Identification Devices – RFID*) ali EGNOS/Galileo, zlasti za sledenje in izsleditev tovora na njegovi poti in med različnimi vrstami prevoza.
- (18) Glavne zainteresirane strani, kot so ponudniki storitev ITS, združenja uporabnikov ITS, prevozniki in upravljavci objektov, predstavniki proizvodnega sektorja, socialni partnerji, strokovna združenja in lokalni organi, bi morali imeti možnost, da Komisiji svetujejo o komercialnih in tehničnih vidikih uvajanja ITS v Uniji. Komisija bi zato morala ustanoviti svetovalno skupino za ITS ter s tem poskrbeti za tesno sodelovanje z zainteresiranimi stranmi in državami članicami. Ta svetovalna skupina bi morala delati na pregleden način, rezultat pa bi moral biti na voljo odboru, ustanovljenemu s to direktivo.
- (19) Za sprejetje smernic in nezavezujočih ukrepov za spodbujanje sodelovanja držav članic glede prioritarnih področij za ITS in glede smernic za poročanje držav članic ter za delovni program bi bilo treba zagotoviti enotne pogoje izvajanja.
- (20) V skladu s členom 291 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) se splošna pravila in načela, na podlagi katerih države članice nadzirajo izvajanje izvedbenih pooblastil Komisije, določijo vnaprej, in sicer z uredbo, sprejeto po rednem zakonodajnem postopku. Dokler navedena nova uredba ne bo sprejeta, se še naprej uporablja Sklep Sveta 1999/468/ES z dne 28. junija 1999 o določitvi postopkov za uresničevanje Komisiji podeljenih izvedbenih pooblastil⁽³⁾, razen regulativnega postopka s pregledom, ki se ne uporablja.
- (21) Komisijo bi bilo treba pooblastiti, da v skladu s členom 290 PDEU sprejme delegirane akte v zvezi s sprejetjem specifikacij. Zlasti je pomembno, da Komisija pri svojem pripravljalnem delu opravi ustrezna posvetovanja, vključno na ravni strokovnjakov.
- (22) Za zagotovitev usklajenega pristopa bi morala Komisija poskrbeti za usklajenost dejavnosti odbora, ustanovljenega s to direktivo, odbora, ustanovljenega z Direktivo 2004/52/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o interoperabilnosti elektronskih cestninskih sistemov v Skupnosti⁽⁴⁾, odbora, ustanovljenega z Uredbo Sveta (EGS) št. 3821/85 z dne 20. decembra 1985 o tahografu (nadzorni napravi) v cestnem prometu⁽⁵⁾, odbora, ustanovljenega z Direktivo 2007/46/ES in odbora, ustanovljenega z Direktivo 2007/2/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. marca 2007 o vzpostavitvi infrastrukture za prostorske informacije v Evropski skupnosti (INSPIRE)⁽⁶⁾.
- (23) Ker cilja te direktive, in sicer zagotoviti usklajeno in dosledno uvajanje medobratovalnih inteligentnih prometnih sistemov po celotni Uniji, države članice in/ali zasebni sektor ne morejo zadovoljivo doseči in ker ta cilj zaradi njegovega obsega in učinkov lažje doseže Unija, lahko Unija sprejme ukrepe v skladu z načelom subsidiarnosti iz člena 5 Pogodbe o Evropski uniji. Skladno z načelom sorazmernosti iz navedenega člena ta direktiva ne prekoračuje okvirov, ki so potrebni za doseganje tega cilja.
- (24) V skladu s točko 34 Medinstitucionalnega sporazuma o boljši pripravi zakonodaje se države članice poziva, da za lastne potrebe in v interesu Unije pripravijo tabele, ki naj kar najbolj prikazujejo korelacijo med to direktivo in ukrepi za prenos, ter da te tabele objavijo –

SPREJELA NASLEDNJO DIREKTIVO:

Člen 1

Vsebina in področje uporabe

1. Ta direktiva določa okvir v podporo usklajenemu in doslednemu uvajanju ter uporabi inteligentnih prometnih sistemov (ITS) v Uniji, zlasti čezmejnemu uvajanju in uporabi v državah članicah, ter splošne pogoje, potrebne v ta namen.
2. Ta direktiva določa razvoj specifikacij za ukrepe na prednostnih področjih iz člena 2, po potrebi pa tudi razvoj potrebnih standardov.
3. Ta direktiva se uporablja za aplikacije in storitve ITS na področju cestnega prometa in njihove vmesnike do drugih vrst prevoza, pri čemer ne posega v zadeve v zvezi z državno varnostjo ali ki so potrebne zaradi obrambe.

⁽¹⁾ UL L 3, 5.1.2005, str. 1.

⁽²⁾ UL L 196, 24.7.2008, str. 1.

⁽³⁾ UL L 184, 17.7.1999, str. 23.

⁽⁴⁾ UL L 166, 30.4.2004, str. 124.

⁽⁵⁾ UL L 370, 31.12.1985, str. 8.

⁽⁶⁾ UL L 108, 25.4.2007, str. 1.

Člen 2

Prednostna področja

1. Za namen te direktive so določena naslednja prednostna področja razvoja in uporabe specifikacij in standardov:

- I. optimalna uporaba cestnih, prometnih in potovalnih podatkov,
- II. kontinuiteta upravljanja prometa in tovora v okviru storitev ITS,
- III. aplikacije ITS na področju varnosti in varovanja cest,
- IV. povezanost vozila s prometno infrastrukturo.

2. V Prilogi I je navedeno področje uporabe prednostnih področij.

Člen 3

Prednostni ukrepi

Prednostni ukrepi na prednostnih področjih za razvoj in uporabo specifikacij in standardov, kakor je določeno v Prilogi I, so:

- (a) opravljanje storitev zagotavljanja večmodalnih potovalnih informacij po vsej EU;
- (b) opravljanje storitev zagotavljanja prometnih informacij v realnem času po vsej EU;
- (c) podatki in postopki za, po možnosti, brezplačno zagotavljanje osnovnih splošnih prometnih informacij uporabnikom v zvezi z varnostjo v cestnem prometu;
- (d) usklajeno zagotavljanje medobratovalne vseevropske storitve eCall;
- (e) zagotavljanje storitev obveščanja glede varnih in varovanih parkirišč za tovornjake in komercialna vozila;
- (f) zagotavljanje storitev rezervacije glede varnih in varovanih parkirišč za tovornjake in komercialna vozila.

Člen 4

Opredelitve pojmov

Za namene te direktive se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

1. „inteligentni prometni sistemi“ ali „ITS“ pomeni sisteme, v katerih se uporabljajo informacijske in komunikacijske tehnologije na področju cestnega prometa, vključno z infrastrukturo, vozili in uporabniki, ter upravljanja omrežja in upravljanja mobilnosti, kot tudi za vmesnike z drugimi vrstami prevoza;

2. „medobratovalnost“ pomeni zmogljivost sistemov ter osnovnih poslovnih procesov za izmenjavo podatkov ter informacij in znanja;
3. „aplikacija ITS“ pomeni operativni instrument za uporabo ITS;
4. „storitev ITS“ pomeni zagotavljanje aplikacije ITS v dobro opredeljenem organizacijskem in delovnem okviru s ciljem prispevati k varnosti uporabnikov, učinkovitosti, udobju in/ali olajšati ali podpreti prevoze in potovanja;
5. „ponudnik storitve ITS“ pomeni vsakega ponudnika storitve ITS, bodisi javnega bodisi zasebnega;
6. „uporabnik ITS“ pomeni vsakega uporabnika aplikacij in storitev ITS, vključno s potniki, ranljivimi udeleženci v prometu, uporabniki in upravljalci cestnoprometne infrastrukture, upravljalci voznih parkov in upravljalci služb za nujno pomoč;
7. „ranljivi udeleženci v prometu“ pomeni udeležence v prometu, ki niso motorizirani, na primer pešce in kolesarje, ter motoriste in invalidne osebe ali osebe z omejeno mobilnostjo in orientacijo;
8. „nomadska naprava“ pomeni prenosno komunikacijsko ali informacijsko napravo, ki se lahko prinese v vozilo za podporo pri vožnji in/ali prevozu;
9. „platforma“ pomeni napravo v vozilu ali zunaj njega, ki omogoča uvajanje, izvajanje, uporabo in vključevanje aplikacij in storitev ITS;
10. „arhitektura“ pomeni zasnovo, ki opredeljuje strukturo, obnašanje in vključitev danega sistema v svoje okolje;
11. „vmesnik“ pomeni napravo med sistemi, ki zagotavlja medij, prek katerega se lahko sistemi povezujejo in komunicirajo;
12. „združljivost“ pomeni splošno sposobnost naprave ali sistema, da brez spreminjanja deluje z drugo napravo ali sistemom;
13. „kontinuiteta storitev“ pomeni sposobnost zagotoviti neprekinjene storitve v prometnih omrežjih po vsej Uniji;
14. „cestni podatki“ pomeni podatke o značilnostih cestne infrastrukture, vključno z nepremičnimi prometnimi znaki ali njihovimi predpisanimi varnostnimi simboli;
15. „prometni podatki“ pomeni pretekle podatke in podatke v realnem času o značilnostih cestnega prometa;

16. „potovalni podatki“ pomeni osnovne podatke, kot so vozni redi javnega prevoza in tarife, ki so potrebni za zagotovitev večmodalnih potovalnih informacij pred in med potovanjem, da se olajšajo načrtovanje potovanja, rezervacije in prilagoditve;
17. „specifikacija“ pomeni zavezujoč ukrep, ki vsebuje določbe o zahtevah, postopkih ali kakršnih koli drugih relevantnih pravilih;
18. „standard“ pomeni standard, opredeljen v členu 1(6) Direktive 98/34/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. junija 1998 o določitvi postopka za zbiranje informacij na področju tehničnih standardov in tehničnih predpisov ⁽¹⁾.

Člen 5

Uvajanje ITS

1. Države članice sprejmejo potrebne ukrepe za zagotovitev, da se pri uvajanju aplikacij in storitev ITS v skladu z načeli iz Priloge II uporabijo specifikacije, ki jih sprejme Komisija v skladu s členom 6. To ne posega v pravico posamezne države članice, da sama odloči o uvajanju takšnih aplikacij in storitev na svojem ozemlju. Ta pravica ne posega v noben zakonodajni akt, sprejet v skladu z drugim pododstavkom člena 6(2).
2. Države članice si poleg tega prizadevajo za medsebojno sodelovanje v zvezi s prednostnimi področji, če niso bile sprejete nobene specifikacije.

Člen 6

Specifikacije

1. Komisija najprej sprejme specifikacije, potrebne za zagotovitev združljivosti, medobratovalnosti in kontinuitete pri uvajanju in operativni uporabi ITS za prednostne ukrepe.
2. Komisija poskuša sprejeti specifikacije za eno ali več prednostnih ukrepov do 27. februarja 2013.

Najpozneje 12 mesecev po sprejetju potrebnih specifikacij za prednostni ukrep Komisija po tem, ko opravi oceno učinka, vključno z analizo stroškov in koristi, Evropskemu parlamentu in Svetu v skladu s členom 294 PDEU po potrebi predstavi predlog za uvedbo navedenega prednostnega ukrepa.

3. Po sprejetju potrebnih specifikacij za prednostne ukrepe Komisija sprejme specifikacije za zagotovitev združljivosti,

medobratovalnosti in kontinuitete pri uvajanju in operativni uporabi ITS za druge ukrepe na prednostnih področjih.

4. Po potrebi in glede na področje, na katerega se nanaša specifikacija, lahko specifikacija vključuje naslednje vrste določb:

- (a) funkcionalne določbe, ki opisujejo vloge različnih zainteresiranih strani in pretok informacij med njimi;
- (b) tehnične določbe, ki zagotavljajo tehnična sredstva za izpolnitev funkcionalnih določb;
- (c) organizacijske določbe, ki opisujejo postopkovne obveznosti različnih zainteresiranih strani;
- (d) storitvene določbe, ki opisujejo različne ravni storitev in njihovo vsebino za aplikacije in storitve ITS.

5. Brez poseganja v postopke na podlagi Direktive 98/34/ES se v specifikacijah po potrebi določijo pogoji, pod katerimi lahko države članice - po uradni obvestitvi Komisije - uvedejo dodatna pravila za opravljanje storitev ITS na vsem svojem ozemlju ali na delu tega ozemlja, če navedena pravila ne ovirajo medobratovalnosti.

6. Kadar je to ustrezno, specifikacije temeljijo na standardih iz člena 8.

V specifikacijah je po potrebi predpisano ugotavljanje skladnosti v skladu s Sklepom št. 768/2008/ES.

V specifikacijah se upoštevajo načela iz Priloge II.

7. Komisija pred sprejetjem specifikacij opravi oceno učinka, vključno z analizo stroškov in koristi.

Člen 7

Delegirani akti

1. Komisija lahko sprejme delegirane akte v skladu s členom 290 PDEU glede specifikacij. Komisija pri sprejemanju takšnih delegiranih aktov upošteva zadevne določbe te direktive, zlasti pa člen 6 ter Prilogo II.

2. Za vsakega od prednostnih ukrepov se sprejme ločen delegiran akt.

3. Za delegirane akte iz tega člena se uporabljajo postopki iz členov 12, 13 in 14.

⁽¹⁾ UL L 204, 21.7.1998, str. 37.

Člen 8

Standardi

1. Standardi, potrebni za zagotovitev medobratovalnosti, združljivosti in kontinuitete pri uvajanju in operativni uporabi ITS, se razvijejo na prednostnih področjih in za prednostne ukrepe. V ta namen Komisija po posvetovanju z odborom iz člena 15 v skladu s postopkom, določenim v Direktivi 98/34/ES, zaprosi ustrezne organe za standardizacijo, naj si po najboljših močeh prizadevajo za hitro sprejetje teh standardov.

2. Pri podelitvi mandata organu za standardizacijo se upoštevajo načela iz Priloge II ter kakršna koli funkcionalna določba, zajeta v specifikaciji, sprejeti v skladu s členom 6.

Člen 9

Nezavezujoči ukrepi

Komisija lahko v skladu s svetovalnim postopkom iz člena 15(2) sprejme smernice in druge nezavezujoče ukrepe za spodbujanje sodelovanja držav članic v zvezi s prednostnimi področji.

Člen 10

Pravila o zasebnosti, varnosti in ponovni uporabi podatkov

1. Države članice zagotovijo, da se osebni podatki, potrebni za delovanje aplikacij in storitev ITS, obdelujejo v skladu s pravili Unije za zaščito temeljnih pravic in svoboščin posameznikov in zlasti z Direktivo 95/46/ES in Direktivo 2002/58/ES.

2. Države članice zlasti zagotovijo, da so osebni podatki zaščiteni pred zlorabo, vključno z nepooblaščenim dostopom, spreminjanjem ali izgubo.

3. Brez poseganja v odstavek 1 se zaradi zagotovitve zasebnosti po potrebi spodbuja uporaba anonimnih podatkov za izvajanje aplikacij in storitev ITS.

Brez poseganja v Direktivo 95/46/ES se osebni podatki obdelajo le, če je takšna obdelava potrebna za izvajanje aplikacij in storitev ITS.

4. Kar zadeva uporabo Direktive 95/46/ES, zlasti pa če gre za posebne vrste osebnih podatkov, države članice obenem zagotovijo, da se upoštevajo določbe o privolitvi v obdelavo takšnih osebnih podatkov.

5. Uporablja se Direktiva 2003/98/ES.

Člen 11

Pravila o odgovornosti

Države članice zagotovijo, da so vprašanja, ki zadevajo odgovornost v zvezi z uvajanjem in uporabo aplikacij in storitev ITS iz specifikacij, sprejetih v skladu s členom 6, obravnavana skladno s pravom Unije, zlasti Direktivo Sveta 85/374/EGS z dne 25. julija 1985 o približevanju zakonov in drugih predpisov držav članic v zvezi z odgovornostjo za proizvode z napako ⁽¹⁾ ter zadevno nacionalno zakonodajo.

Člen 12

Izvajanje pooblastila

1. Pooblastilo za sprejemanje delegiranih aktov iz člena 7 se prenesejo na Komisijo za obdobje sedmih let z začetkom 27. avgusta 2010. Komisija pripravi poročilo o pooblastilu najpozneje šest mesecev pred koncem petletnega obdobja z začetkom 27. avgusta 2010.

2. Takoj ko Komisija sprejme delegirani akt, o tem istočasno uradno obvesti Evropski parlament in Svet.

3. Pooblastilo za sprejemanje delegiranih aktov je prenešeno na Komisijo pod pogoji, določenimi v členih 13 in 14.

Člen 13

Preklic pooblastila

1. Pooblastilo iz člena 7 lahko kadar koli prekliče Evropski parlament ali Svet.

2. Institucija, ki je začela notranji postopek o morebitnem preklicu pooblastila, si prizadeva o tem obvestiti drugo institucijo in Komisijo v razumnem roku pred sprejetjem končne odločitve ter pri tem navede pooblastila, ki bi se lahko preklicala, in možne razloge za preklic.

3. Z odločitvijo o preklicu pooblastil prenehajo veljati pooblastila, navedena v tej odločitvi. Odločitev začne veljati nemudoma ali na dan, ki je v njej določen. Odločitev ne vpliva na veljavnost že veljavnih delegiranih aktov. Odločitev se objavi v *Uradnem listu Evropske unije*.

⁽¹⁾ UL L 210, 7.8.1985, str. 29.

Člen 14

Nasprotovanje delegiranim aktom

1. Evropski parlament ali Svet lahko nasprotuje delegiranemu aktu v dveh mesecih od datuma uradnega obvestila.

Na pobudo Evropskega parlamenta ali Sveta se navedeni rok podaljša za dva meseca.

2. Če do izteka navedenega roka niti Evropski parlament niti Svet ne nasprotuje delegiranemu aktu, se akt objavi v *Uradnem listu Evropske unije* in začne veljati na dan, ki je v njem določen.

Delegirani akt se lahko objavi v *Uradnem listu Evropske unije* in začne veljati pred iztekom navedenega roka, če sta Evropski parlament in Svet obvestila Komisijo o nameri, da delegiranemu aktu ne bosta nasprotovala.

3. Če Evropski parlament ali Svet nasprotuje delegiranemu aktu, akt ne začne veljati. Institucija, ki nasprotuje, navede razloge za nasprotovanje delegiranemu aktu.

Člen 15

Postopek v odboru

1. Komisiji pomaga evropski odbor za ITS (EIC).

2. Pri sklicevanju na ta odstavek se uporabljata člena 3 in 7 Sklepa 1999/468/ES, ob upoštevanju določb člena 8 Sklepa.

Člen 16

Evropska svetovalna skupina za ITS

Komisija ustanovi Evropsko svetovalno skupino za ITS, ki ji svetuje o poslovnih in tehničnih vidikih uvajanja in uporabe ITS v Uniji. Skupino sestavljajo predstavniki na visoki ravni, ki predstavljajo ustrezne ponudnike storitev ITS, združenja uporabnikov, prevoznike in upravljavce objektov, proizvodno industrijo, socialne partnerje, strokovna združenja, lokalne organe in druge ustrezne forume.

Člen 17

Poročanje

1. Države članice Komisiji do 27. avgusta 2011 predložijo poročilo o svojih nacionalnih dejavnostih in projektih v zvezi s prednostnimi področji.

2. Države članice Komisiji do 27. avgusta 2012 predložijo informacije o nacionalnih ukrepih ITS, ki so predvideni za naslednjih pet let.

Smernice za poročanje držav članic se sprejmejo v skladu s svetovalnim postopkom iz člena 15(2).

3. Po prvem poročilu države članice vsaka tri leta poročajo o napredku, doseženem pri izvajanju ukrepov iz odstavka 1.

4. Komisija vsaka tri leta predloži Evropskemu parlamentu in Svetu poročilo o napredku pri izvajanju te direktive. Poročilu je priložena analiza delovanja in izvajanja, vključno s porabljenimi in potrebnimi finančnimi viri, členov 5 do 11 in člena 16, ter po potrebi oceni, ali so potrebne spremembe te direktive.

5. Komisija v skladu s svetovalnim postopkom iz člena 15(2) sprejme delovni program do 27. februarja 2011. Delovni program vsebuje cilje in datume za njegovo letno izvajanje in po potrebi predloge potrebnih prilagoditev.

Člen 18

Prenos

1. Države članice sprejmejo zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev s to direktivo, do 27. februarja 2012.

Države članice se v sprejetih predpisih sklicujejo na to direktivo ali pa sklic nanjo navedejo ob njihovi uradni objavi. Načine sklicevanja in njegovo besedilo določijo države članice.

2. Države članice Komisiji sporočijo besedila temeljnih predpisov nacionalnega prava, sprejetih na področju, ki ga ureja ta direktiva.

*Člen 19***Začetek veljavnosti**

Ta direktiva začne veljati dvajseti dan po objavi v *Uradnem listu Evropske unije*.

*Člen 20***Naslovniki**

Ta direktiva je naslovljena na države članice.

V Strasbourgu, dne 7. julija 2010

Za Evropski parlament
Predsednik
J. BUZEK

Za Svet
Predsednik
O. CHASTEL

PRILOGA I

PREDNOSTNA PODROČJA IN UKREPI

(iz členov 2 in 3)

— **Prednostno področje I: Optimalna uporaba cestnih, prometnih in potovalnih podatkov**

Specifikacije in standardi za optimalno uporabo cestnih, prometnih in potovalnih podatkov vključujejo:

1. Specifikacije za prednostni ukrep (a)

Opredelitev potrebnih zahtev, da bi bile večmodalne potovalne informacije po vsej EU točne in čezmejno razpoložljive uporabnikom ITS, na podlagi:

- razpoložljivosti in dostopnosti obstoječih in točnih cestnih in prometnih podatkov v realnem času, ki se uporabljajo za večmodalne potovalne informacije, namenjene ponudnikom storitev ITS, brez poseganja v varnost in omejitve upravljanja prometa,
- spodbujanja čezmejne elektronske izmenjave podatkov med ustreznimi javnimi organi in zainteresiranimi stranmi ter ustreznimi ponudniki storitev ITS,
- pravočasnega posodabljanja razpoložljivih cestnih in prometnih podatkov, ki jih ustrezni javni organi in zainteresirane strani uporabljajo za večmodalne potovalne informacije,
- pravočasnega posodabljanja večmodalnih potovalnih informacij s strani ponudnikov storitev ITS.

2. Specifikacije za prednostni ukrep (b)

Opredelitev potrebnih zahtev, da bi bile vseevropske storitve zagotavljanja večmodalnih potovalnih informacij v realnem času točne in čezmejno razpoložljive uporabnikom ITS, na podlagi:

- razpoložljivosti in dostopnosti obstoječih in točnih cestnih podatkov in prometnih podatkov v realnem času, ki se uporabljajo za prometne informacije v realnem času, namenjene ponudnikom storitev ITS, brez poseganja v varnost in omejitve upravljanja prometa,
- spodbujanja čezmejne elektronske izmenjave podatkov med ustreznimi javnimi organi in zainteresiranimi stranmi ter ustreznimi ponudniki storitev ITS,
- pravočasnega posodabljanja razpoložljivih cestnih in prometnih podatkov, ki jih ustrezni javni organi in zainteresirane strani uporabljajo za prometne informacije v realnem času,
- pravočasnega posodabljanja prometnih informacij v realnem času s strani ponudnikov storitev ITS.

3. Specifikacije za prednostna ukrepa (a) in (b)

3.1 Opredelitev potrebnih zahtev za zbiranje ustreznih cestnih in prometnih podatkov s strani javnih organov in/ali po potrebi zasebnega sektorja (npr. načrti o pretoku prometa, prometnimi predpisi in priporočenimi potmi, predvsem za težka tovorna vozila) in za njihovo posredovanje ponudnikom storitev ITS, na podlagi:

- razpoložljivosti obstoječih cestnih in prometnih podatkov ponudnikom storitev ITS (npr. načrti o pretoku prometa, prometni predpisi in priporočene poti), ki so jih zbrali ustrezni javni organi in/ali zasebni sektor,
- spodbujanja elektronske izmenjave podatkov med ustreznimi javnimi organi in ponudniki storitev ITS,
- pravočasnega posodabljanja cestnih in prometnih podatkov s strani ustreznih javnih organov in/ali po potrebi zasebnega sektorja (npr. načrti o pretoku prometa, prometni predpisi in priporočene poti),
- pravočasnem posodabljanju storitev in aplikacij ITS s strani ponudnikov storitev ITS, ki uporabljajo te cestne in prometne podatke.

3.2 Opredelitev potrebnih zahtev, da bodo podatki cestnih, prometnih in prevoznih storitev, ki se uporabljajo za digitalne zemljevide, točni in na voljo, kjer je to možno, proizvajalcem digitalnih zemljevidov in ponudnikom storitev, na podlagi:

- razpoložljivosti obstoječih cestnih in prometnih podatkov, ki se uporabljajo za digitalne zemljevide, proizvajalcem digitalnih zemljevidov in ponudnikom storitev,
- spodbujanja elektronske izmenjave podatkov med ustreznimi javnimi organi in zainteresiranimi stranmi ter zasebnimi proizvajalci digitalnih zemljevidov in ponudniki storitev,
- pravočasnega posodabljanja cestnih in prometnih podatkov za digitalne zemljevide s strani ustreznih javnih organov in zainteresiranih strani,
- pravočasnega posodabljanja digitalnih zemljevidov s strani proizvajalcev digitalnih zemljevidov in ponudnikov storitev.

4. Specifikacije za prednostni ukrep (c)

Opredelitev minimalnih zahtev za, po možnosti, brezplačno zagotavljanje „splošnih prometnih informacij“ vsem uporabnikom o varnosti v cestnem prometu, kakor tudi njihove minimalne vsebine, na podlagi:

- določitve in uporabe standardiziranega seznama prometnih dogodkov, povezanih z varnostjo („splošna prometna sporočila“), ki jih je treba brezplačno sporočiti uporabnikom ITS,
- združljivosti in vključevanja „splošnih prometnih sporočil“ v storitve ITS za namen prometnih in večmodalnih potovalnih informacij v realnem času.

— **Prednostno področje II: Kontinuiteta upravljanja prometa in tovora v okviru storitev ITS**

Specifikacije in standardi za kontinuiteto in medobratovalnost storitev upravljanja prometa in tovora, zlasti na omrežju TEN-T, vključujejo:

1. Specifikacije za druge ukrepe

1.1 Opredelitev ukrepov, ki so potrebni za razvoj okvirne arhitekture EU ITS, s poudarkom zlasti na medobratovalnosti, kontinuiteti storitev in večmodalnosti na področju ITS, vključno na primer z večmodalnim medobratovalnim izdajanjem vozovnic, znotraj katere države članice in njihovi pristojni organi v sodelovanju z zasebnim sektorjem lahko oblikujejo lastno arhitekturo ITS za mobilnost na nacionalni, regionalni ali lokalni ravni;

1.2 Opredelitev minimalno potrebnih zahtev za kontinuiteto storitev ITS, zlasti za čezmejne storitve, za upravljanje potniškega prometa med različnimi vrstami prevoza, na podlagi:

- omogočanja čezmejne elektronske izmenjave prometnih podatkov in informacij, po potrebi med regijami ali med mestnimi in medmestnimi območji ter med ustreznimi prometnimi informativnimi/nadzornimi centri in različnimi zainteresiranimi stranmi,
- uporabe standardiziranih pretokov informacij ali prometnih vmesnikov med ustreznimi prometnimi informacijskimi/nadzornimi centri in različnimi zainteresiranimi stranmi.

1.3 Opredelitev minimalno potrebnih zahtev za kontinuiteto storitev ITS za upravljanje tovora na prometnih koridorjih in med različnimi vrstami prevoza, na podlagi:

- omogočanja čezmejne elektronske izmenjave prometnih podatkov in informacij, po potrebi med regijami ali med mestnimi in medmestnimi območji ter med ustreznimi prometnimi informativnimi/nadzornimi centri in različnimi zainteresiranimi stranmi,
- uporabe standardiziranih pretokov informacij ali prometnih vmesnikov med ustreznimi prometnimi informacijskimi/nadzornimi centri in različnimi zainteresiranimi stranmi.

1.4 Opredelitev potrebnih ukrepov pri realizaciji aplikacij ITS (predvsem sledenje in izsleditev tovora na njegovi poti in med različnimi vrstami prevoza) za namen logistike tovrnega prometa (e-tovorni promet), na podlagi:

- razpoložljivosti ustreznih tehnologij ITS razvijalcem aplikacij ITS in njihovi uporabi teh tehnologij,
- vključevanja rezultatov pozicioniranja v orodja in centre za upravljanje prometa.

1.5 Opredelitev potrebnih vmesnikov za zagotovitev medobratovalnosti in primerljivosti med mestno arhitekturo ITS in evropsko arhitekturo ITS, na podlagi:

- razpoložljivosti javnega prevoza, načrtovanju poti, povpraševanju v prometnem sektorju, prometnih podatkih in podatkih o parkiranju za mestne nadzorne centre in ponudnike storitev,
- omogočanja izmenjave elektronskih podatkov med različnimi mestnimi nadzornimi centri in ponudniki storitev za javni ali zasebni prevoz in med vsemi možnimi vrstami prevoza,
- vključevanja vseh ustreznih podatkov in informacij v eno samo arhitekturo.

— **Prednostno področje III: Aplikacije ITS na področju varnosti in varovanja cest**

Specifikacije in standardi za aplikacije ITS na področju varnosti in varovanja cest vključujejo:

1. Specifikacije za prednostni ukrep (d)

Opredelitev potrebnih ukrepov za usklajeno uvedbo medobratovalne vseevropske storitve eCall, ki vključujejo:

- razpoložljivost zahtevanih podatkov ITS iz vozil, ki jih je treba izmenjati,
- razpoložljivost potrebne opreme v odzivnih centrih za klic v sili, ki prejemajo podatke iz vozil,
- omogočanje elektronske izmenjave podatkov med vozili in odzivnimi centri za klic v sili.

2. Specifikacije za prednostni ukrep (e):

Opredelitev potrebnih ukrepov za zagotovitev informacijskih sistemov ITS za varna in varovana parkirišča za tovornjake in komercialna vozila, zlasti na bencinskih črpalkah in počivališčih ob cestah, ki temeljijo na:

- razpoložljivosti informacij uporabnikom o parkiranju ob cestah,
- omogočanju elektronske izmenjave podatkov med parkirišči ob cestah, centri in vozili.

3. Specifikacije za prednostni ukrep (f):

Opredelitev potrebnih ukrepov za zagotovitev storitev za rezervacije, ki temeljijo na ITS, za varna in varovana parkirišča za tovornjake in komercialna vozila, na podlagi:

- razpoložljivosti informacij uporabnikom o parkiriščih ob cestah,
- omogočanja elektronske izmenjave podatkov med parkirišči ob cestah, centri in vozili,
- vključevanja ustreznih tehnologij ITS v vozila in na parkirišča ob cestah zaradi posodobitve informacij o prostih parkirnih mestih za namene rezervacij.

4. Specifikacije za druge ukrepe
 - 4.1 Opredelitev potrebnih ukrepov za podporo varnosti uporabnikov cest ob upoštevanju njihovega vmesnika človek-stroj v vozilu in uporabe nomadskih naprav za podporo pri vožnji in/ali prevozu, kakor tudi varovanja komunikacijskih naprav v vozilu;
 - 4.2 Opredelitev potrebnih ukrepov za izboljšanje varnosti in udobja ranljivih uporabnikov cest v zvezi z vseni ustreznimi aplikacijami ITS;
 - 4.3 Opredelitev potrebnih ukrepov za vgraditev naprednih informacijskih sistemov za pomoč vozniku v vozila in cestno infrastrukturo, ki ne sodijo v področje uporabe direktiv 2007/46/ES, 2002/24/ES in 2003/37/ES.

— **Prednostno področje IV: Povezanost vozila s prometno infrastrukturo**

Specifikacije in standardi za povezanost vozila s prometno infrastrukturo vključujejo naslednje druge ukrepe:

1. Specifikacije za druge ukrepe:
 - 1.1 Opredelitev potrebnih ukrepov za vključitev različnih aplikacij ITS v odprto platformo v vozilu, na podlagi:
 - identifikacije funkcionalnih zahtev obstoječih ali načrtovanih aplikacij ITS,
 - opredelitve arhitekture odprtega sistema, ki opredeljuje funkcionalnosti in vmesnike, potrebne za medobratovnost/medsebojno povezavo z infrastrukturnimi sistemi in zmogljivostmi,
 - vključevanju prihodnjih novih ali dopoljenih aplikacij ITS na način „prikluči in uporabi“ v odprto platformo v vozilu,
 - uporabi procesa standardizacije za sprejetje arhitekture ter odprtih specifikacij v vozilu.
 - 1.2 Opredelitev potrebnih ukrepov za nadaljnji napredek pri razvoju in izvajanju sistemov sodelovanja (vozilo-vozilo, vozilo-infrastruktura, infrastruktura-infrastruktura), ki temeljijo na:
 - lažji izmenjavi podatkov ali informacij med vozili, infrastrukturami ter med vozilom in infrastrukturo,
 - razpoložljivosti ustreznih podatkov ali informacij za izmenjavo, ki so namenjeni zadevnim stranem, vozilom ali cestni infrastrukturi,
 - uporabi standardiziranega formata sporočil za to izmenjavo podatkov ali informacij med vozilom in infrastrukturo,
 - opredelitvi komunikacijske infrastrukture za izmenjavo podatkov ali informacij med vozili, infrastrukturami ter med vozilom in infrastrukturo,
 - uporabi procesov standardizacije za sprejetje ustreznih arhitektur.

PRILOGA II

NAČELA ZA SPECIFIKACIJE IN UVAJANJE ITS

(iz členov 5, 6 in 8)

Specifikacije se sprejmejo, mandati za standarde se izdajajo ter aplikacije in storitve ITS se izberejo in uvedejo na podlagi ocene potreb, ki vključuje vse zadevne interesne skupine, pri tem pa se upoštevajo spodaj navedena načela. Ti ukrepi morajo:

- (a) **biti učinkoviti** – oprijemljivo prispevati k reševanju ključnih izzivov, ki vplivajo na cestni promet v Evropi (npr. zmanjšanje preobremenjenosti cest in emisij, izboljšanje energetske učinkovitosti, doseganje višjih ravni varnosti in varovanja, vključno pri ranljivih uporabnikih cest);
- (b) **biti stroškovno učinkoviti** – optimizirati razmerje med stroški in rezultati pri izpolnjevanju ciljev;
- (c) **biti sorazmerni** – po potrebi zagotoviti različne ravni dosegljive kakovosti storitev in uvajanja, ob upoštevanju lokalnih, regionalnih, nacionalnih in evropskih posebnosti;
- (d) **podpirati kontinuiteto storitev** – zagotoviti neprekinjene storitve po celotni Uniji, zlasti na vseevropskem prometnem omrežju, in na zunanjih mejah Unije, kjer je to mogoče, kadar se uporabljajo ITS storitve. Neprekinjene storitve bi bilo treba zagotoviti na ravni, prilagojeni značilnostim prometnih omrežij, ki povezujejo države z državami, ter po potrebi regije z regijami in mesta s podeželjem;
- (e) **uresničevati medobratovalnost** – zagotoviti, da sistemi in povezani poslovni procesi omogočajo izmenjavo podatkov, informacij in znanja, ki zagotavlja učinkovito izvajanje storitev ITS;
- (f) **podpirati združljivosti s sedanji sistemi** – po potrebi zagotoviti zmogljivost sistemov ITS, da delujejo s sedanji sistemi z enakim ciljem, ne da bi ovirali razvoj novih tehnologij;
- (g) **spoštovati obstoječe nacionalne lastnosti infrastrukture in omrežja** – upoštevati svojevrstne razlike v lastnostih prometnega omrežja, zlasti glede velikosti obsega prometa in vremenskih razmer na cesti;
- (h) **spodbujati enakosti dostopa** – ne ovirati ali diskriminirati dostopa ranljivih uporabnikov cest do aplikacij in storitev ITS;
- (i) **podpirati zrelost** – po ustrezni oceni tveganja dokazati uspešnost inovativnih sistemov ITS, z ustrežno stopnjo tehničnega razvoja in operativne uporabe;
- (j) **uresničevati kakovost časovne razporeditve in pozicioniranja** – uporabljati satelitske infrastrukture ali katere koli druge tehnologije, ki zagotavljajo enako stopnjo natančnosti, za namene aplikacij in storitev ITS, za katere je potrebno globalno, stalno, natančno in zagotovljeno določanje časa in položaja;
- (k) **omogočati intermodalnost** – pri uvajanju ITS po potrebi upoštevati usklajevanje različnih vrst prevoza;
- (l) **spoštovati usklajenost** – upoštevati obstoječe predpise, politike in dejavnosti Unije, ki so pomembni na področju ITS, zlasti na področju standardizacije.

DIREKTIVA 2010/45/EU EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA**z dne 7. julija 2010****o standardih kakovosti in varnosti človeških organov, namenjenih za presaditev**

EVROPSKI PARLAMENT IN SVET EVROPSKE UNIJE STA –

inovativnega zdravljenja lahko za prejemnike znatno zmanjšajo tveganja, povezana s presajenimi organi.

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti člena 168(4) Pogodbe,

- (3) Poleg tega je razpoložljivost organov, ki se uporabljajo za zdravljenje, odvisna od pripravljenosti državljanov Unije za darovanje. Da se zavaruje javno zdravje in prepreči prenos bolezni s temi organi, bi bilo treba sprejeti varnostne ukrepe pri njihovem pridobivanju, prevozu in uporabi.

ob upoštevanju predloga Evropske komisije,

ob upoštevanju mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora ⁽¹⁾,

- (4) Vsako leto se med državami članicami izmenjujejo organi. Izmenjava organov je pomemben način za povečevanje števila razpoložljivih organov in zagotavljanje večje skladnosti med darovalcem in prejemnikom, zaradi česar je kakovost presaditve večja. To je še posebno pomembno za optimalno zdravljenje posebnih bolnikov, kot so to bolniki, ki potrebujejo nujno zdravljenje, hipersenzibilni ali pediatrični bolniki. Razpoložljivim organom bi moral biti omogočen prehod meje brez nepotrebnih zapletov in zamud.

po posvetovanju z Odborom regij,

ob upoštevanju mnenja Evropskega nadzornika za varstvo podatkov ⁽²⁾,v skladu z rednim zakonodajnim postopkom ⁽³⁾,

- (5) Vendar presaditve izvajajo bolnišnice ali strokovnjaki, ki so pod različnimi jurisdikcijami, med državami članicami pa obstajajo znatne razlike v zahtevah glede kakovosti in varnosti.

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) V zadnjih petdesetih letih je presajanje organov postalo ustaljena praksa po celem svetu, kar sto tisočim bolnikom prinaša izjemne koristi. Uporaba človeških organov (v nadaljnjem besedilu: organi) za presajanje se je v zadnjih dveh desetletjih postopoma povečala. Presajanje organov je trenutno stroškovno najučinkovitejše zdravljenje končne ledvične odpovedi, za končne odpovedi organov, kot so jetra, pljuča in srce pa je celo edino razpoložljivo zdravljenje.

- (6) Zato so na ravni Unije potrebni skupni standardi kakovosti in varnosti pri pridobivanju, prevozu in uporabi organov. Navedeni standardi bi olajšali izmenjave organov, kar bi koristilo tisočem evropskih bolnikov, ki vsako leto potrebujejo tovrstno zdravljenje. Zakonodaja Unije bi morala zagotavljati, da so organi v skladu s priznanimi standardi kakovosti in varnosti. Navedeni standardi bi zato lahko pomagali prepričati javnost, da imajo organi, pridobljeni od darovalca v drugi državi članici, enaka jamstva glede kakovosti in varnosti kakor tisti, pridobljeni v lastni državi.

- (2) Vendar pa je uporaba organov pri presajanju povezana s tveganji. Razširjena uporaba organov za presajanje pri zdravljenju zahteva takšno kakovost in varnost, da se tveganja, povezana s prenosom bolezni, čim bolj zmanjšajo. Dobro organizirani nacionalni in mednarodni sistemi za presajanje in uporaba najboljšega razpoložljivega strokovnega znanja in izkušenj, tehnologije in

- (7) Nesprejemljive prakse pri darovanju in presajanju organov vključujejo trgovino s človeškimi organi, ki je včasih povezana s trgovino z ljudmi z namenom, da se jim odvzamejo organi, kar je huda kršitev temeljnih pravic in zlasti človekovega dostojanstva ter telesne nedotakljivosti. Čeprav sta glavna cilja te direktive kakovost in varnost organov, z ustanovitvijo pristojnih organov, odobritvijo transplantacijskih centrov ter vzpostavitvijo pogojev za pridobivanje in sistemov sledljivosti posredno prispeva k boju proti trgovini s človeškimi organi.

⁽¹⁾ UL C 306, 16.12.2009, str. 64.

⁽²⁾ UL C 192, 15.8.2009, str. 6.

⁽³⁾ Stališče Evropskega parlamenta z dne 19. maja 2010 (še ni objavljeno v Uradnem listu) in odločitev Sveta z dne 29. junija 2010.

- (8) V skladu s členom 168(7) Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) ukrepi, sprejeti na podlagi člena 168(4)(a) PDEU, ne posegajo v nacionalne določbe o medicinski uporabi organov niti v sam kirurški poseg presaditve. Vendar je treba ob upoštevanju cilja zmanjšanja tveganja, povezanega s presajenimi organi, v področje uporabe te direktive vključiti nekatere določbe, ki zadevajo presaditve, zlasti določbe, ki obravnavajo neželene in nepričakovane situacije, ki nastanejo med presajanjem in ki bi lahko vplivale na kakovost in varnost organov.
- (9) Da bi se zmanjšala tveganja in čim bolj povečale koristi presaditev, morajo imeti države članice učinkovit okvir za kakovost in varnost. Ta okvir bi bilo treba izvajati in ohranjati skozi ves postopek od darovanja do presaditve ali uničenja, in bi moralo zajemati vključeno zdravstveno osebje, organizacijo, prostore, opremo, materiale, dokumentacijo in shranjevanje podatkov. Okvir za kakovost in varnost bi moral po potrebi zajemati tudi revizijo. Države članice bi morale imeti možnost, da izvajanje dejavnosti, ki jih predvideva okvir za kakovost in varnost, prenesejo na posebne organe, ki veljajo za primerne v skladu z nacionalnimi določbami, med drugim na evropske organizacije za izmenjavo organov.
- (10) Pristojni organi bi morali nadzorovati izpolnjevanje pogojev pridobivanja z odobritvijo določenih organizacij za pridobivanje organov. Takšne organizacije bi morale zagotavljati dobro organiziranost, primerno kvalificirano ali usposobljeno in kompetentno osebje ter ustrezne prostore in material.
- (11) Razmerje med tveganjem in koristjo je pri presaditvi organov bistveno. Zaradi pomanjkanja organov in zaradi življenjsko nevarnih bolezni, ki narekujejo potrebo po organih za presaditev, je splošna korist presajanja organov velika, sprejme pa se več tveganj kot pri zdravljenju s krvjo ali večini presaditev tkiv in celic. Klinični zdravniki imajo pri tem pomembno vlogo, saj odločajo o primernosti organov za presajanje. V tej direktivi so navedeni podatki, ki jih je treba upoštevati pri navedeni oceni.
- (12) Vrednotenje morebitnih darovalcev pred presaditvijo je bistven element presaditve organov. To vrednotenje mora vključevati dovolj podatkov, da lahko transplantijski center naredi ustrezno analizo tveganj in koristi. Da se organ lahko dodeli ustreznemu prejemniku, je treba ugotoviti tveganja in značilnosti organa ter jih zabeležiti. Zbrati bi bilo treba informacije iz zdravstvene anamneze potencialnega darovalca in s telesnim pregledom ter dodatnimi preiskavami za popoln opis značilnosti organa in darovalca. Da se pridobijo natančni, zanesljivi in objektivni podatki o predhodnem zdravstvenem stanju, bi morala medicinska ekipa, kadar je to potrebno in ustrezno, opraviti razgovor z živim darovalcem ali sorodniki umrlega darovalca, pri čemer bi jih ta ekipa morala ustrezno seznaniti z možnimi tveganji in posledicami darovanja in presaditve. Naveden razgovor je zlasti potreben zaradi časovnih omejitev pri postopku darovanja organov umrlih darovalcev, ki zmanjšajo možnosti za izključitev morebitnih hudih nalezljivih bolezni.
- (13) Zaradi pomanjkanja organov za presaditev in časovnih omejitev v postopku darovanja in presajanja organov je treba upoštevati primere, ko ekipa za presaditev nima vseh potrebnih informacij o značilnostih darovalca in organa, kot je določeno v delu A Priloge, ki določa obvezen najmanjši podatkovni sklop. V teh posebnih primerih bi medicinska ekipa morala oceniti, kakšna bi bila konkretna nevarnost za morebitnega prejemnika zaradi pomanjkljivih informacij in v primeru neizvedbe presaditve zadevnega organa. Kadar zaradi časovnih razlogov ali posebnih razmer ni mogoče pravočasno določiti vseh značilnosti organa v skladu z delom A Priloge, se ta organ vseeno sme uporabiti za presaditev, kadar bi bil brez nje morebitni prejemnik v večji nevarnosti. Na podlagi dela B Priloge, ki obravnava dodaten podatkovni sklop, bi se morale natančneje določiti značilnosti organa in darovalca.
- (14) Zagotoviti bi bilo treba učinkovita pravila za prevoz organov, ki optimalno skrajšajo obdobje, v katerem organ nima dotoka krvi, in zmanjšajo poškodbe organov. Upoštevajoč zaupnost medicinskih podatkov bi moral biti vsebnik z organom opremljen z jasno oznako, ki jo spremlja potrebna dokumentacija.
- (15) Sistem presajanja bi moral zagotavljati sledljivost organa od darovalca do prejemnika. Sistem bi moral imeti tudi funkcijo za opozarjanje v primeru nepredvidenih zapletov. Za zaščito življenjskih interesov zadevnih posameznikov bi bilo treba vzpostaviti sistem, ki bo odkrival in raziskoval hude neželene dogodke in reakcije.
- (16) Darovalec organa je zelo pogosto tudi darovalec tkiva. Zahteve glede kakovosti in varnosti organov morajo dopolnjevati obstoječ sistem Unije za tkiva in celice iz Direktive 2004/23/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 31. marca 2004 o določitvi standardov kakovosti in varnosti, darovanja, pridobivanja, testiranja, predelave, konzerviranja, shranjevanja in razdeljevanja človeških tkiv in celic⁽¹⁾ in biti z njim povezane. To ne pomeni, da bi morala biti sistema za organe ter tkiva in celice elektronsko povezana. Pristojni organ bi moral odkriti nepredvideno neželjeno reakcijo pri darovalcu ali prejemniku organa in poročati o tem prek sistema za poročanje o hudih neželenih dogodkih in reakcijah tkiv in celic, kakor ga določa navedena direktiva.

(1) UL L 102, 7.4.2004, str. 48.

- (17) Zdravstveno osebje, ki neposredno sodeluje pri darovanju, testiranju, določanju značilnosti, pridobivanju, konzerviranju, prevozu in presajanju organov, bi moralo biti ustrezno kvalificirano ali usposobljeno in sposobno. Svet Evrope je priznal pomen koordinatorjev za presaditve, imenovanih na ravni bolnišnice. Vlogo koordinatorja za presaditve ali koordinacijske ekipe bi bilo treba priznati kot ključno ne le za izboljšanje učinkovitosti postopka darovanja in presajanja, ampak tudi kakovosti in varnosti organov, ki bodo presajeni.
- (18) Načeloma bi moral izmenjavo organov s tretjimi državami nadzorovati pristojni organ. Izmenjava organov s tretjimi državami bi se morala dovoliti samo, kadar so izpolnjeni enaki standardi, kakor jih predvideva ta direktiva. Vendar bi bilo treba upoštevati pomembno vlogo, ki jo imajo evropske organizacije za izmenjavo organov pri izmenjavi organov med državami članicami in tretjimi državami, ki sodelujejo pri teh organizacijah.
- (19) Altruizem je pomemben dejavnik pri darovanju organov. Da bi zagotovili kakovost in varnost organov, bi morali programi presajanja organov temeljiti na načelih prostovoljnega in brezplačnega darovanja. To je bistveno, ker bi lahko kršitev teh načel pomenila nesprejemljivo tveganje. Kadar darovanje ni prostovoljno in/ali se izvaja z namenom finančne koristi, bi lahko bila ogrožena kakovost postopka darovanja, ker izboljšanje kakovosti življenja ali reševanje človeškega življenja ni glavni in/ali edini cilj. Tudi če se postopek razvije v skladu z ustreznimi standardi kakovosti, je možno, da podatki o predhodnem zdravljenju, pridobljeni bodisi od morebitnega živega darovalca bodisi od sorodnikov morebitnega umrlega darovalca, ki zasledujejo finančno korist ali so žrtve kakršne koli prisile, ne bi bili dovolj natančni glede stanja in/ali bolezni, ki so potencialno prenosljive z darovalca na prejemnika. To bi lahko pomenilo težavo za varnost morebitnih prejemnikov, saj bi medicinska ekipa imela omejene možnosti za izvedbo ustrezne ocene tveganja. Treba bi bilo upoštevati Listino Evropske unije o temeljnih pravicah, zlasti načelo iz člena 3(2)(c) Listine. To načelo je zapisano tudi v členu 21 Konvencije Sveta Evrope o človekovih pravicah in biomedicini, ki je številne države članice še niso ratificirale. Poleg tega je to načelo omenjeno v vodilnih načelih Svetovne zdravstvene organizacije o človeških celicah, tkivih in presaditvah organov, pri čemer se s človeškim telesom in njegovimi deli ne sme trgovati.
- (20) Druga mednarodno priznana načela, ki določajo prakso pri darovanju in presajanju organov, med drugim vključujejo izdajo mrliškega lista ali potrditev smrti v skladu z nacionalnimi določbami pred pridobitvijo organov od umrlih oseb ali dodelitvijo organov na podlagi preglednih, nediskriminatornih in znanstvenih meril. Nanje bi bilo treba opozoriti in jih upoštevati pri akcijskem načrtu Komisije o darovanju in presajanju organov.
- (21) Unija ima več vzporednih modelov privolitve v darovanje, med drugim sisteme opredelitve za darovanje, pri katerih je treba izrecno pridobiti soglasje za darovanje organa, in sisteme opredelitve proti darovanju, pri katerih je darovanje možno, razen če ni nobenih dokazov za kakršno koli nasprotovanje darovanju. Da bi posameznikom omogočile izraziti njihove želje v zvezi s tem, so nekatere države članice razvile posebne evidence, v katerih so želje državljanov zabeležene. Ta direktiva ne posega v veliko raznolikost sistemov soglasja, ki jih že imajo države članice. Poleg tega namerava Komisija s svojim akcijskim načrtom o darovanju in presajanju povečati ozaveščenost javnosti o darovanju organov ter zlasti razviti mehanizme za lažjo prepoznavanje darovalcev po vsej Evropi.
- (22) Člen 8 Direktive 95/46/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. oktobra 1995 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov⁽¹⁾ načeloma prepoveduje obdelavo podatkov v zvezi z zdravjem, pri čemer so določene omejene izjeme. Direktiva 95/46/ES poleg tega zahteva, da nadzornik izvaja ustrezne tehnične in organizacijske ukrepe za varovanje osebnih podatkov pred naključnim ali nezakonitim uničenjem ali naključno izgubo, spremi-njanjem, nepooblaščenim razkritjem ali dostopom ter pred drugimi nezakonitimi načini obdelave. Morali bi zagotoviti stroga pravila o zaupnosti in varnostne ukrepe za varstvo osebnih podatkov darovalcev in prejemnikov, v skladu z Direktivo 95/46/ES. Poleg tega se pristojni organ lahko posvetuje z nacionalnim organom za varstvo podatkov o razvoju okvira za prenos podatkov v zvezi z organi v tretje države in iz njih. Načeloma se identiteta prejemnika/prejemnikov darovalcu ali njegovi družini in obratno ne razkrije, brez poseganja v veljavno zakonodajo držav članic, ki lahko pod posebnimi pogoji dovoljuje, da se taki podatki dajo na razpolago darovalcu ali njegovi družini ter prejemnikom organov.

⁽¹⁾ UL L 281, 23.11.1995, str. 31.

- (23) V večini držav članic vzporedno obstajata darovanje organov živih darovalcev in darovanje organov umrlih darovalcev. Darovanje organov živih darovalcev se je skozi leta razvilo do te mere, da je mogoče dobre rezultate dobiti tudi, kadar darovalec in prejemnik nista genetsko povezana. Žive darovalce bi bilo treba ustrezno oceniti, da se določi njihova primernost za darovanje z namenom zmanjšanja tveganja prenosa bolezni na prejemnike. Poleg tega se živi darovalci soočajo s tveganjem pri testiranju, da se oceni, ali so primerni kot darovalci, pa tudi pri postopku odvzema organa. Zapleti so lahko zdravstveni, kirurški, socialni, finančni ali psihološki. Stopnja tveganja je odvisna zlasti od vrste organa, ki bo darovan. Zato je treba darovanje organov živih darovalcev izvajati tako, da so fizična, psihološka in socialna tveganja za posameznega darovalca in prejemnika čim manjša ter da ni ogroženo zaupanje javnosti v zdravstveno oskrbo. Morebitni živi darovalec mora imeti možnost, da se na podlagi vseh ustreznih informacij svobodno odloči ter bi moral biti vnaprej obveščen o namenu in značilnostih darovanja, posledicah in tveganjih. V tem okviru in za zagotovitev spoštovanja načel o darovanju bi bilo treba poskrbeti za največjo možno zaščito živih darovalcev. Treba bi bilo tudi omeniti, da so nekatere države članice podpisnice Konvencije Sveta Evrope o človekovih pravicah in biomedicini ter njenega dodatnega protokola o presajanju organov in tkiv človeškega izvora. Popolne informacije, pravilna ocena in ustrezno nadaljnje spremljanje so mednarodno priznani ukrepi za zaščito živih darovalcev, pomagajo pa tudi zagotoviti kakovost in varnost organov.
- (24) Pristojni organi držav članic bi morali imeti ključno vlogo pri zagotavljanju kakovosti in varnosti organov med celotnim postopkom od darovanja do presaditve ter pri ocenjevanju njihove kakovosti in varnosti v času bolnikovega okrevanja in med nadaljnjim spremljanjem. V ta namen bi poleg sistema za poročanje o hudih neželenih dogodkih in reakcijah potrebovali zbirko ustreznih podatkov o stanju po presaditvi, ki bi jih potrebovali za celovitejšo oceno kakovosti in varnosti organov za presaditev. S skupno uporabo teh informacij med državami članicami bi nadalje izboljšali darovanja in presaditve v Uniji. Kot je bilo poudarjeno v priporočilu Rec(2006)15 Odbora ministrov Sveta Evrope državam članicam o ozadju, funkcijah in pristojnostih nacionalne organizacije za presajanje, je zaželeno, da je uradno priznано eno nepridobitno telo, ki je v celoti pristojno za darovanje, razdeljevanje, sledljivost in določanje odgovornosti. Vendar lahko lokalna, regionalna, nacionalna in/ali mednarodna telesa sodelujejo in tako uskladijo darovanje, dodeljevanje in/ali presajanje, kar je odvisno zlasti od delitve pristojnosti v državah članicah, pod pogojem, da obstoječi okvir zagotavlja določanje odgovornosti, sodelovanje in učinkovitost.
- (25) Države članice bi morale določiti pravila o kaznih, ki se uporabljajo za kršitve nacionalnih predpisov, sprejetih na podlagi te direktive, in zagotoviti, da se jih izvaja. Te kazni bi morale biti učinkovite, sorazmerne in odvračilne.
- (26) Komisijo bi bilo treba pooblastiti, da v skladu s členom 290 PDEU sprejme delegirane akte v zvezi s prilagoditvijo Priloge. Komisija bi morala dopolniti ali spremeniti najnujnejše podatke, določene v delu A Priloge, samo v izrednih primerih, kadar je to upravičeno zaradi hude nevarnosti za človekovo zdravje, ter dopolniti ali spremeniti dodatni sklop podatkov, določen v delu B Priloge, da bi ga prilagodila znanstvenemu napredku in mednarodnemu delu, opravljenemu na področju kakovosti in varnosti organov za presaditev. Zlasti je pomembno, da Komisija med svojim pripravljanim delom izvede ustrezna posvetovanja, tudi na ravni strokovnjakov.
- (27) Zaradi izmenjave organov med državami članicami bi morala Komisija sprejeti enotna pravila za postopke prenosa informacij o značilnostih organov in darovalcev, pa tudi za zagotovitev sledljivosti organov in za poročanje o hudih neželenih dogodkih in reakcijah, da bi zagotovili najvišje možne standarde kakovosti in varnosti izmenjanih organov. V skladu s členom 291 PDEU je treba pravila in splošna načela, na podlagi katerih države članice nadzirajo izvajanje izvedbenih pooblastil Komisije, določiti vnaprej, in sicer z uredbo, sprejeto v skladu z rednim zakonodajnim postopkom. Do sprejetja te nove uredbe se še naprej uporablja Sklep Sveta 1999/468/ES z dne 28. junija 1999 o določitvi postopkov za uresničevanje Komisiji podeljenih izvedbenih pooblastil⁽¹⁾, razen regulativnega postopka s pregledom, ki se ne uporablja.
- (28) Ker ciljev te direktive, in sicer določitve standardov kakovosti in varnosti za organe, namenjene za presaditev v človeško telo, države članice ne morejo zadovoljivo doseči in ker te cilje zaradi obsega ukrepa lažje doseže Unija, lahko Unija sprejme ukrepe v skladu z načelom subsidiarnosti iz člena 5 Pogodbe o Evropski uniji. Skladno z načelom sorazmernosti iz navedenega člena, ta direktiva ne presega okvirov, ki so potrebni za doseganje navedenih ciljev –

(1) UL L 184, 17.7.1999, str. 23.

SPREJELA NASLEDNJO DIREKTIVO:

POGLAVJE I

VSEBINA, PODROČJE UPORABE IN OPREDELITEV POJMOV

Člen 1

Vsebina

Ta direktiva določa pravila za zagotavljanje standardov kakovosti in varnosti za človeške organe (v nadaljnjem besedilu: organi), ki so namenjeni za presaditev v človeško telo, da se zagotovi visoka raven varovanja zdravja ljudi.

Člen 2

Področje uporabe

1. Ta direktiva se uporablja za darovanje, testiranje, določanje značilnosti, pridobivanje, konzerviranje, prevoz in presajanje organov, ki so namenjeni za presaditev.

2. Ta direktiva se pri organih, ki so uporabljeni za raziskave, uporablja le za tiste, ki so namenjeni za presaditev v človeško telo.

Člen 3

Opredelitev pojmov

Za namene te direktive se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

- (a) „odobritev“ pomeni odobritev, akreditacijo, imenovanje, dovoljenje ali registracijo, odvisno od pojmov, ki se uporabljajo v posamezni državi članici, in praks v tej državi članici;
- (b) „pristojni organ“ pomeni organ, organizacijo in/ali ustanovo, odgovorno za izvrševanje zahtev iz te direktive;
- (c) „uničenje“ pomeni končno usodo organa, kadar organ ni bil uporabljen za presaditev;
- (d) „darovalec“ pomeni osebo, ki daruje enega ali več organov, ne glede na to, ali do darovanja pride za časa življenja te osebe ali po njeni smrti;
- (e) „darovanje“ pomeni darovanje organov za presaditev;
- (f) „določanje značilnosti darovalca“ pomeni zbiranje ustreznih podatkov o značilnostih darovalca, ki so potrebni za oceno njegove ustreznosti za darovanje organa, da se opravi pravilna ocena tveganja in da se zmanjšajo tveganja za prejemnika in zagotovi učinkovito dodeljevanje organov;

(g) „evropska organizacija za izmenjavo organov“ pomeni javno ali zasebno nepridobitno organizacijo, ki se ukvarja z nacionalno ali čezmejno izmenjavo organov, v kateri so večina njenih članic države članice;

(h) „organ“ pomeni diferenciran del človeškega telesa, sestavljen iz različnih tkiv, ki ima lastno strukturo, žilje in sposobnost razvoja fizioloških funkcij z znatno stopnjo avtonomije. Del organa se tudi šteje za organ, če je njegova funkcija taka, da se v človeškem telesu uporabi za enak namen kot cel organ in ohrani zahteve glede strukture in žilja;

(i) „določanje značilnosti organa“ pomeni zbiranje ustreznih podatkov o značilnostih organa, ki so potrebni za oceno njegove ustreznosti, da se opravi pravilna ocena tveganja in zmanjšajo tveganja za prejemnika ter doseže čim boljše dodeljevanje organov;

(j) „pridobivanje“ pomeni postopek, s katerim darovani organi postanejo razpoložljivi;

(k) „organizacija za pridobivanje organov“ pomeni zdravstveno ustanovo, ekipo ali enoto bolnišnice, osebo ali katero koli drugo organizacijo, ki se ukvarja z ali usklajuje pridobivanje organov in ji je pristojni organ odobril izvajati to dejavnost na podlagi regulativnega okvira v zadevni državi članici;

(l) „konzerviranje“ pomeni uporabo kemičnih snovi, spremenjenih okoljskih razmer ali drugih sredstev, da se prepreči ali upočasni biološko ali fizično propadanje organov v obdobju od pridobivanja do presaditve;

(m) „prejemnik“ pomeni osebo, ki prejme organ za presaditev;

(n) „hud neželen dogodek“ pomeni kateri koli neželen in nepredviden dogodek v zvezi s katero koli stopnjo postopka od darovanja do presaditve, ki lahko povzroči prenos nalezljive bolezni, smrt, ogrozi življenje, povzroči invalidnost ali nezmožnost za delo, katerega posledica je hospitalizacija ali obolevnost ali ki podaljša hospitalizacijo ali obolevnost;

(o) „huda neželena reakcija“ pomeni nenameren odziv, vključno s pojavom prenosljive bolezni pri živem darovalcu ali prejemniku, ki bi lahko bil povezan s katero koli stopnjo postopka od darovanja do presaditve, ki je smrten, smrtno nevaren, ki povzroča invalidnost ali nezmožnost za delo, ali katerega posledica je hospitalizacija ali obolevnost, ali ki podaljša hospitalizacijo ali obolevnost;

- (p) „operativni postopki“ pomenijo pisna navodila, ki opisujejo korake posebnega postopka, vključno z materiali in metodami, ki se uporabljajo, ter pričakovanim končnim izidom;
- (q) „presaditev“ pomeni postopek, namenjen ponovni vzpostavitvi nekaterih funkcij človeškega telesa s prenosom organa darovalca v telo prejemnika;
- (r) „transplantacijski center“ pomeni zdravstveno ustanovo, ekipo ali enoto bolnišnice ali kateri koli drug organ, ki se ukvarja s presaditvijo organov, in mu je pristojni organ odobril izvajati to dejavnost na podlagi regulativnega okvira v zadevni državi članici;
- (s) „sledljivost“ pomeni možnost, da se najde in identificira organ na vseh stopnjah postopka od darovanja do presaditve ali uničenja, vključno z možnostjo, da se:
- (d) pridobivanje, konzerviranje, pakiranje in označevanje organov v skladu s členi 5, 6 in 8;
- (e) prevoz organov v skladu s členom 8;
- (f) zagotavljanje sledljivosti v skladu s členom 10, pri čemer se zagotovi skladnost s predpisi Unije in nacionalnimi predpisi v zvezi z varstvom osebnih podatkov in zaupnostjo;
- (g) točno, hitro in preverljivo poročanje o hudih neželenih dogodkih in reakcijah v skladu s členom 11(1);
- (h) ravnanje v primeru hudih neželenih dogodkov in reakcij v skladu s členom 11(2).

— identificira darovalca in organizacijo za pridobivanje organov,

— poišče prejemnike pri transplantacijskem centru in

— identificira vse pomembne neosebne podatke v zvezi s proizvodi in materiali v stiku z organom.

Operativni postopki iz točk (f), (g) in (h) med drugim določajo pristojnosti organizacij za pridobivanje organov, evropskih organizacij za izmenjavo organov in transplantacijskih centrov.

3. Poleg tega okvir za kakovost in varnost zagotavlja, da je zdravstveno osebje, ki je na vseh stopnjah vključeno v verigo od darovanja do presaditve ali uničenja, ustrezno kvalificirano ali usposobljeno in sposobno, ter omogoča razvoj posebnih programov usposabljanja za to osebje.

POGLAVJE II

KAKOVOST IN VARNOST ORGANOV

Člen 4

Okvir za kakovost in varnost

1. Države članice zagotovijo vzpostavitev okvira za kakovost in varnost, ki zajema vse stopnje celotnega postopka od darovanja do presaditve ali uničenja v skladu s pravili iz te direktive.

2. Okvir za kakovost in varnost določa sprejetje in izvajanje operativnih postopkov za:

(a) potrditev identitete darovalca;

(b) potrditev podrobnih podatkov o privolitvi darovalca ali darovalčeve družine, dovoljenje ali nenasprotovanje v skladu z nacionalnimi pravili, ki se uporabljajo v kraju darovanja in pridobitve;

(c) potrditev, ali je bilo določanje značilnosti organa in darovalca izvedeno v celoti v skladu s členom 7 in Prilogo;

Člen 5

Organizacije za pridobivanje organov

1. Države članice zagotovijo, da se pridobivanje izvaja v okviru organizacij za pridobivanje organov, ki izpolnjujejo pravila, določena s to direktivo, ali ga izvajajo te organizacije.

2. Države članice na zahtevo Komisije ali druge države članice posredujejo informacije o nacionalnih zahtevah za odobritev organizacij za pridobivanje organov.

Člen 6

Pridobivanje organov

1. Države članice zagotovijo, da se zdravstvene dejavnosti organizacij za pridobivanje, kot je izbira in ocena darovalca, izvajajo s svetovanjem in pod vodstvom zdravnika, kakor je navedeno v Direktivi 2005/36/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. septembra 2005 o priznavanju poklicnih kvalifikacij⁽¹⁾.

⁽¹⁾ UL L 255, 30.9.2005, str. 22.

2. Države članice zagotovijo, da se pridobivanje organov izvaja v operacijskih dvoranah, ki so oblikovane, zgrajene, vzdrževane in upravljane v skladu z ustreznimi standardi in najboljše zdravniško prakso, da se zagotovita kakovost in varnost pridobljenih organov.

3. Države članice zagotovijo, da sta material in oprema, ki se uporabljata pri pridobivanju organov, v skladu z ustreznimi mednarodnimi predpisi in nacionalno zakonodajo ter zakonodajo Unije, standardi in smernicami o sterilizaciji medicinskih pripomočkov.

Člen 7

Opis značilnosti organa in darovalca

1. Države članice zagotovijo, da se pred presaditvijo določijo značilnosti vseh pridobljenih organov in njihovih darovalcev z zbiranjem informacij, določenih v Prilogi.

Informacije, določene v delu A Priloge, vsebujejo sklop najnujnejših podatkov, ki jih je treba zbrati pri vsakem darovanju. Informacije, določene v delu B Priloge, vsebujejo sklop dodatnih podatkov, ki jih je treba zbrati dodatno na podlagi odločitve medicinske ekipe ob upoštevanju razpoložljivosti teh informacij in posebnih okoliščin primera.

2. Kadar ne glede na odstavek 1 v skladu z analizo tveganj in koristi v posameznem primeru, vključno v življenjsko nevarnih nujnih primerih, pričakovana korist za prejemnika prevlada nad tveganjem, ki ga pomenijo nepopolni podatki, je mogoče organ uporabiti za presaditev tudi, kadar niso na voljo vsi najnujnejši podatki iz dela A Priloge.

3. Da bi medicinska ekipa izpolnila vse zahteve glede kakovosti in varnosti iz te direktive, si prizadeva, da od živih darovalcev pridobi vse potrebne informacije in da jim v ta namen nudi vse informacije, ki jih potrebujejo za razumevanje posledic darovanja. Pri darovanju organov umrlih darovalcev si medicinska ekipa vedno, kadar je to možno in ustrezno, prizadeva, da te podatke pridobi od sorodnikov umrlega darovalca ali drugih oseb. Medicinska ekipa si tudi prizadeva, da so vse strani, od katerih se zahtevajo informacije, seznanjene s pomembnostjo hitrega posredovanja navedenih informacij.

4. Testiranje, zahtevano za določanje značilnosti organa in darovalca, se izvede v laboratoriju, ki ima ustrezno kvalificirano

ali usposobljeno in sposobno osebje ter ustrezne prostore in opremo.

5. Države članice zagotovijo, da organizacije, organi in laboratoriji, ki so vključeni v določanje značilnosti organa in darovalca, uporabljajo ustrezne operativne postopke, da zagotovijo, da transplantacijski center pravočasno prejme informacije o značilnostih organa in darovalca.

6. Kadar gre za izmenjavo organov med državami članicami, te države članice zagotovijo, da se informacije o značilnostih organa in darovalca, kakor je določeno v Prilogi, posredujejo drugi državi članici, s katero se organ izmenja v skladu s postopki, ki jih določi Komisija na podlagi člena 29.

Člen 8

Prevoz organov

1. Države članice zagotovijo, da so izpolnjene naslednje zahteve:

(a) organizacije, organi in podjetja, ki so vključeni v prevoz organov, uporabljajo ustrezne operativne postopke, da se zagotovi, da se organ med prevozom ne poškoduje in da je čas prevoza ustrezen;

(b) vsebniki za prevoz organov so označeni z naslednjimi podatki:

(i) navedba organizacije za pridobivanje in ustanove, kjer je potekalo pridobivanje, vključno z njihovimi naslovi in telefonskimi številkami;

(ii) navedba namembnega transplantacijskega centra, vključno z njegovim naslovom in telefonsko številko;

(iii) izjava, da paket vsebuje organ, pri čemer je navedena vrsta organa in, kadar je to primerno, ali gre za levo ali desno stran ter opomba „RAVNAJ PREVIDNO“;

(iv) priporočeni pogoji prevoza, vključno z navodili glede primerne temperature in položaja, v katerih mora biti vsebnik;

(c) organi, za katere se opravi prevoz, so opremljeni s poročilom o značilnostih organov in darovalcev.

2. Za zahteve iz točke (b) odstavka 1 ni treba, da so izpolnjene, kadar gre za premeščanje znotraj iste ustanove.

Člen 9

Transplantacijski centri

1. Države članice zagotovijo, da se presaditve izvajajo v transplantacijskih centrih, ki upoštevajo pravila, določena s to direktivo, ali da jih izvajajo ti centri.
2. Pristojni organ v odobritvi navede, katere dejavnosti lahko izvaja zadevni transplantacijski center.
3. Transplantacijski center pred začetkom presaditve preveri, ali:
 - (a) je opis značilnosti organa in darovalca pripravljen in evidentiran v skladu s členom 7 in Prilogo;
 - (b) so bili pogoji konzerviranja in prevoza organov med prevozom ohranjeni.
4. Države članice na zahtevo Komisije ali druge države članice posredujejo informacije o nacionalnih zahtevah za odobritev transplantacijskih centrov.

Člen 10

Sledljivost

1. Države članice zagotovijo sledljivost vseh organov, pridobljenih, dodeljenih in presajenih na njihovem ozemlju, od darovalca do prejemnika in obratno, da se zavaruje zdravje darovalcev in prejemnikov.
2. Države članice zagotovijo uporabo sistema za identifikacijo darovalcev in prejemnikov, s katerim se lahko identificira vsako darovanje ter vsak z njim povezan organ in prejemniki. Države članice v zvezi s takim sistemom zagotovijo ukrepe za zaupnost in varstvo podatkov v skladu s predpisi Unije in nacionalnimi predpisi, kakor je navedeno v členu 16.
3. Države članice zagotovijo, da:
 - (a) pristojni organ ali drugi organi, vključeni v postopek od darovanja do presaditve ali uničenja, shranijo potrebne podatke, da se zagotovi sledljivost na vseh stopnjah postopka od darovanja do presaditve ali uničenja, ter informacije o značilnostih organa in darovalca, kakor je določeno v Prilogi, v skladu z okvirom za kakovost in varnost;
 - (b) se podatki, potrebni za popolno sledljivost, hranijo najmanj 30 let po darovanju. Takšni podatki se lahko shranijo v elektronski obliki.

4. Kadar gre za izmenjavo organov med državami članicami, te države članice posredujejo potrebne informacije za zagotovitev sledljivosti organov v skladu s postopki, ki jih določi Komisija na podlagi člena 29.

Člen 11

Sistem za poročanje in obvladovanje hudih neželenih dogodkov in reakcij

1. Države članice zagotovijo sistem za poročanje, raziskovanje, registracijo ter pošiljanje ustreznih in potrebnih informacij o hudih neželenih dogodkih, ki lahko vplivajo na kakovost in varnost organov ter ki se jih lahko pripiše testiranju, določanju značilnosti, pridobivanju, konzerviranju in prevozu organov, kakor tudi o ugotavljanju kakršnih koli hudih neželenih reakcij med presaditvijo ali po njej, ki bi lahko bile povezane s temi dejavnostmi.
2. Države članice zagotovijo operativni postopek, ki omogoča obvladovanje primerov hudih neželenih dogodkov in reakcij, kakor je določeno v okviru za kakovost in varnost.
3. Države članice zlasti, in v zvezi z odstavkoma 1 in 2, zagotovijo, da so vzpostavljeni operativni postopki za pravočasno uradno obveščanje:
 - (a) pristojnega organa in zadevne organizacije za pridobivanje ali transplantacijskega centra o kakršnih koli hudih neželenih dogodkih in reakcijah;
 - (b) pristojnega organa o ukrepih ravnanja v primeru hudih neželenih dogodkov in reakcij.
4. Kadar gre za izmenjavo organov med državami članicami, te države članice zagotovijo poročanje o hudih neželenih dogodkih in reakcijah v skladu s postopki, ki jih določi Komisija na podlagi člena 29.
5. Države članice zagotovijo povezavo med sistemom za poročanje iz odstavka 1 tega člena in sistemom za poročanje, vzpostavljenim v skladu s členom 11(1) Direktive 2004/23/ES.

Člen 12

Zdravstveno osebje

Države članice zagotovijo, da je zdravstveno osebje, ki je neposredno vključeno v postopek med darovanjem in presaditvijo ali uničenjem organa, ustrezno kvalificirano ali usposobljeno in sposobno za izvajanje svojih nalog ter prejme ustrezno usposabljanje, kakor je navedeno v členu 4(3).

POGLAVJE III

ZAŠČITA DAROVALCA IN PREJEMNIKA TER IZBIRANJE IN OCENJEVANJE DAROVALCA

Člen 13

Načela, ki urejajo darovanje organov

1. Države članice zagotovijo, da je darovanje organov umrlih in živih darovalcev prostovoljno in brezplačno.

2. Načelo brezplačnega darovanja živim darovalcem ne preprečuje, da prejmejo nadomestilo, če je omejeno izključno na povračilo za stroške in izgubo dohodka, povezano z darovanjem. Države članice določijo pogoje, pod katerimi se dovoli plačilo takšnega nadomestila, pri čemer se prepreči nastanek kakršnih koli finančnih spodbud ali koristi za potencialnega darovalca.

3. Države članice prepovejo oglaševanje potrebe po organih in njihove ponudbe, če je namen tega oglaševanja ponujanje ali iskanje dobička ali podobnih koristi.

4. Države članice zagotovijo, da se pridobivanje organov izvaja na nepridobitni podlagi.

Člen 14

Zahteve glede soglasja

Pridobivanje organov se izvaja šele potem, ko so izpolnjene vse zahteve glede soglasja, odobritve ali v odsotnosti kakršnega koli nasprotovanja, ki veljajo v zadevni državi članici.

Člen 15

Kakovostni in varnostni vidiki darovanja organov živih darovalcev

1. Države članice sprejmejo vse potrebne ukrepe za najvišjo možno zaščito živih darovalcev, da se v celoti zagotovi kakovost in varnost organov za presaditev.

2. Države članice zagotovijo, da žive darovalce izbirajo ustrezno kvalificirani ali usposobljeni in sposobni strokovnjaki na podlagi njihovega zdravja in zdravstvene anamneze. Takšne ocene lahko prispevajo k izločanju oseb, katerih darovanje bi lahko pomenilo nesprejemljiva tveganja za zdravje.

3. Države članice zagotovijo, da se vodi evidenca živih darovalcev po darovanju v skladu s predpisi Unije in nacionalnimi predpisi o varovanju osebnih podatkov in zaupnosti statističnih podatkov.

4. Države članice si prizadevajo za izvedbo nadaljnega spremljanja živih darovalcev in vzpostavijo sistem v skladu z nacionalnimi predpisi, da se identificira, poroča in nadzira kakršen koli dogodek, ki bi lahko vplival na kakovost in varnost darovanega organa ter s tem na varnost prejemnika, kot tudi kakršno koli hudo neželjeno reakcijo v živem darovalcu, ki je lahko posledica darovanja.

Člen 16

Varovanje osebnih podatkov, zaupnost in varnost obdelave

Države članice zagotovijo, da se temeljna pravica do varovanja osebnih podatkov v celoti in učinkovito spoštuje pri vseh dejavnostih darovanja in presajanja organov v skladu s predpisi Unije o varovanju osebnih podatkov, kot je Direktiva 95/46/ES in zlasti členi 8(3), 16, 17 in 28(2) Direktive. Države članice na podlagi Direktive 95/46/ES sprejmejo vse potrebne ukrepe za zagotovitev, da:

(a) so obdelani podatki zaupni in varovani v skladu s členoma 16 in 17 Direktive 95/46/ES. Vsak nepooblaščen dostop do podatkov ali sistemov, ki omogočajo identifikacijo darovalca ali prejemnika, se kaznuje v skladu s členom 23 te direktive;

(b) darovalcev in prejemnikov, katerih podatki se obdelujejo v okviru področja uporabe te direktive, ni mogoče prepoznati, razen kadar to dopušča člen 8(2) in (3) Direktive 95/46/ES ter nacionalne določbe za izvajanje navedene direktive. Kakršna koli uporaba sistemov ali podatkov, ki omogočajo identifikacijo darovalcev ali prejemnikov, da bi jih izsledili za namene, ki niso dovoljeni s členom 8(2) in (3) Direktive 95/46/ES, vključno z zdravstvenimi nameni, ter z nacionalnimi predpisi za izvajanje navedene direktive, se kaznuje v skladu s členom 23 te direktive;

(c) so izpolnjena načela o kakovosti podatkov, kakor je določeno v členu 6 Direktive 95/46/ES.

POGLAVJE IV

OBVEZNOSTI PRISTOJNIH ORGANOV IN IZMENJAVA INFORMACIJ

Člen 17

Imenovanje in naloge pristojnih organov

1. Države članice imenujejo enega ali več pristojnih organov.

Države članice lahko prenesejo ali dovolijo pristojnemu organu, da del nalog ali vse naloge, ki so mu dodeljene v skladu s to direktivo, prenese na drug organ, ki velja za primernega v skladu z nacionalnimi predpisi. Takšen organ lahko pristojnemu organu tudi pomaga pri izvajanju njegovih funkcij.

2. Pristojni organ sprejme zlasti naslednje ukrepe:

- (a) vzpostavitev in posodabljanje okvira za kakovost in varnost v skladu s členom 4;
- (b) zagotavljanje rednega nadzora ali revizije organizacij za pridobivanje in transplantacijskih centrov, da se preveri izpolnjevanje zahtev te direktive;
- (c) dodelitev, začasna prekinitvev ali odvzem odobritev organizacijam za pridobivanje ali transplantacijskim centrom, ali prepoved opravljanja dejavnosti organizacijam za pridobivanje ali transplantacijskim centrom, kadar nadzorni ukrepi pokažejo, da takšne organizacije ali centri ne izpolnjujejo zahtev te direktive;
- (d) vzpostavitev sistema za poročanje o hudih neželenih dogodkih in reakcijah ter obvladovanje teh primerov, kakor je določeno v členu 11(1) in (2);
- (e) izdajanje ustreznih smernic zdravstvenim ustanovam, strokovnjakom in drugim zainteresiranim stranem, ki so vključeni v katero koli stopnjo postopka od darovanja do presaditve ali uničenja, kar lahko zajema smernice za zbiranje ustreznih informacij po presaditvi za oceno kakovosti in varnosti presajenih organov;
- (f) sodelovanje, kadar koli je to mogoče, v mreži pristojnih organov iz člena 19 in usklajevanje prispevkov na nacionalni ravni k dejavnostim navedene mreže;
- (g) nadzor izmenjave organov z drugimi državami članicami in s tretjimi državami, kakor je določeno v členu 20(1);
- (h) zagotavljanje, da se temeljna pravica do varovanja osebnih podatkov v celoti in učinkovito spoštuje pri vseh dejavnostih presajanja organov v skladu s predpisi Unije o varovanju osebnih podatkov, zlasti z Direktivo 95/46/ES.

Člen 18

Evidence in poročila v zvezi z organizacijami za pridobivanje in transplantacijskimi centri

1. Države članice zagotovijo, da pristojni organ:
 - (a) vodi evidenco dejavnosti organizacij za pridobivanje in transplantacijskih centrov, vključno s številkami živih in umrlih darovalcev, vrste in števila pridobljenih in presajenih ali na drug način odstranjenih organov v skladu s predpisi Unije ter nacionalnimi predpisi o varovanju osebnih podatkov in zaupnostjo statističnih podatkov;
 - (b) pripravi in objavi letno poročilo o dejavnostih iz točke (a);
 - (c) vzpostavi in vzdržuje posodobljeno evidenco organizacij za pridobivanje in transplantacijskih centrov.
2. Države članice na zahtevo Komisije ali druge države članice posredujejo informacije o evidenci organizacij za pridobivanje in transplantacijskih centrov.

Člen 19

Izmenjava informacij

1. Komisija vzpostavi mrežo pristojnih organov za izmenjavo informacij o pridobljenih izkušnjah pri izvajanju te direktive.
2. Kadar je primerno, se lahko strokovnjaki za presajanje organov, predstavniki evropskih organizacij za izmenjavo organov, nadzorni organi za varovanje podatkov in druge zadevne strani vključijo v to mrežo.

POGLAVJE V

IZMENJAVA ORGANOV S TRETJIMI DRŽAVAMI IN EVROPSKE ORGANIZACIJE ZA IZMENJAVO ORGANOV

Člen 20

Izmenjava organov s tretjimi državami

1. Države članice zagotovijo, da izmenjavo organov s tretjimi državami članicami v obe smeri nadzira pristojni organ. V ta namen lahko pristojni organ in evropske organizacije za izmenjavo organov sklenejo sporazume z ustreznimi organi v tretjih državah.

2. Za nadzor nad izmenjavo organov s tretjimi državami lahko države članice pooblastijo evropske organizacije za izmenjavo organov.

3. Izmenjava organov iz odstavka 1 je dovoljena samo, kadar:

- (a) je organe mogoče slediti od darovalca do prejemnika in obratno;
- (b) organi izpolnjujejo enake zahteve glede kakovosti in varnosti, kot so določene v tej direktivi.

Člen 21

Evropske organizacije za izmenjavo organov

Države članice lahko sklepajo sporazume ali pristojnemu organu dovolijo sklenitev sporazumov z evropskimi organizacijami za izmenjavo organov, pod pogojem, da takšne organizacije zagotavljajo izpolnjevanje zahtev iz te direktive, in te organizacije med drugim pooblastijo za:

- (a) izvajanje dejavnosti, ki jih predvideva okvir za kakovost in varnost;
- (b) posebne naloge v zvezi z izmenjavo organov v države članice in tretje države ter iz njih.

POGLAVJE VI

SPLOŠNE DOLOČBE

Člen 22

Poročila v zvezi s to direktivo

1. Države članice Komisiji do 27. avgusta 2013 in nato vsaka tri leta poročajo o izvedenih dejavnostih v zvezi z določbami te direktive ter o izkušnjah, ki so jih pridobile pri njenem izvajanju.
2. Komisija do 27. avgusta 2014 in nato vsaka tri leta pošlje Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij poročilo o izvajanju te direktive.

Člen 23

Kazni

Države članice določijo pravila o kaznih, ki se uporabljajo za kršitve nacionalnih predpisov, sprejetih na podlagi te direktive, in sprejmejo vse ukrepe, potrebne za zagotovitev izvrševanja teh kazni. Predpisane kazni morajo biti učinkovite, sorazmerne in

odvračilne. Države članice uradno obvestijo Komisijo o navedenih predpisih do 27. avgusta 2012 in jo brez odlašanja uradno obvestijo tudi o vseh poznejših spremembah navedenih predpisov.

Člen 24

Prilagoditev Priloge

Komisija lahko sprejme delegirane akte v skladu s členom 25 in pod pogoji iz členov 26, 27 in 28 z namenom da:

- (a) dopolni ali spremeni sklop minimalnih podatkov, določen v delu A Priloge, le v izrednih primerih, kadar je to upravičeno zaradi hude nevarnosti za človekovo zdravje, ki je kot taka opredeljena na podlagi znanstvenega napredka;
- (b) dopolni ali spremeni sklop dodatnih podatkov, določen v delu B Priloge, da se ga prilagodi znanstvenemu napredku in mednarodnemu delu na področju kakovosti in varnosti organov, namenjenih za presaditev.

Člen 25

Izvajanje pooblastila

1. Pooblastilo za sprejemanje delegiranih aktov iz člena 24 se prenese na Komisijo za obdobje petih let z začetkom 27. avgusta 2010. Komisija pripravi poročilo o pooblastilu najpozneje šest mesecev pred koncem petletnega obdobja. Prenos pooblastila se samodejno podaljša za enako obdobje, razen če Evropski parlament ali Svet pooblastilo prekliče v skladu s členom 26.
2. Takoj ko Komisija sprejme delegirani akt, o tem istočasno uradno obvesti Evropski parlament in Svet.
3. Pooblastilo za sprejemanje delegiranih aktov je prenešeno na Komisijo pod pogoji, določenimi v členih 26 in 27.
4. V primeru pojava nove hude nevarnosti za človekovo zdravje in kadar tako zahtevajo razlogi nujnosti, se za delegirane akte, sprejete na podlagi točke (a) člena 24, uporabi postopek iz člena 28.

Člen 26

Preklic pooblastila

1. Pooblastilo iz člena 24 lahko kadar koli prekliče Evropski parlament ali Svet.

2. Institucija, ki je začela notranji postopek o morebitnem preklicu pooblastila, si prizadeva o tem obvestiti drugo institucijo in Komisijo v razumnem roku pred sprejetjem končne odločitve ter pri tem navede pooblastila, ki bi se lahko preklicala, in možne razloge za preklic.

3. Z odločitvijo o preklicu pooblastil prenehajo veljati pooblastila, navedena v tej odločitvi. Odločitev začne veljati nemudoma ali na dan, ki je v njej določen. Odločitev ne vpliva na veljavnost že veljavnih delegiranih aktov. Odločitev se objavi v *Uradnem listu Evropske unije*.

Člen 27

Nasprotovanje delegiranim aktom

1. Evropski parlament ali Svet lahko nasprotuje delegiranemu aktu v dveh mesecih od datuma uradnega obvestila.

Na pobudo Evropskega parlamenta ali Sveta se navedeni rok podaljša za dva meseca.

2. Če do izteka navedenega roka niti Evropski parlament niti Svet ne nasprotuje delegiranemu aktu, se akt objavi v *Uradnem listu Evropske unije* in začne veljati na dan, ki je v njem določen.

Delegirani akt se lahko objavi v *Uradnem listu Evropske unije* in začne veljati pred iztekom navedenega roka, če sta Evropski parlament in Svet obvestila Komisijo o nameri, da delegiranemu aktu ne bosta nasprotovala.

3. Če Evropski parlament ali Svet nasprotuje delegiranemu aktu, akt ne začne veljati. Institucija, ki nasprotuje, navede razloge za nasprotovanje delegiranemu aktu.

Člen 28

Postopek v nujnih primerih

1. Delegirani akti, sprejeti po tem členu, začnejo veljati nemudoma in se uporabljajo, dokler ni izraženo nasprotovanje v skladu z odstavkom 2. Uradno obvestilo Evropskemu parlamentu in Svetu o sprejetju delegiranega akta po tem členu utemelji uporabo postopka v nujnih primerih.

2. Evropski parlament ali Svet lahko nasprotuje delegiranemu aktu, sprejetemu po tem členu, v skladu s postopkom iz člena 27(1). V takem primeru se delegirani akt preneha uporabljati. Institucija, ki nasprotuje takemu delegiranemu aktu, navede svoje razloge za nasprotovanje.

Člen 29

Izvedbeni ukrepi

Kadar gre za izmenjavo organov med državami članicami, Komisija v skladu s postopkom iz člena 30(2) sprejme podrobna pravila za enotno izvajanje te direktive glede:

- (a) postopkov za posredovanje informacij o značilnostih organa in darovalca, kot je določeno v Prilogi, v skladu s členom 7(6);
- (b) postopkov za posredovanje potrebnih informacij za zagotovitev sledljivosti organov v skladu s členom 10(4);
- (c) postopkov za zagotavljanje poročanja o hudih neželenih dogodkih in reakcijah v skladu s členom 11(4).

Člen 30

Odbor

1. Komisiji pomaga Odbor za presaditve organov, v nadaljnjem besedilu: Odbor.

2. Pri sklicevanju na ta odstavek se uporabljata člena 5 in 7 Sklepa 1999/468/ES, ob upoštevanju določb člena 8 Sklepa. Rok iz člena 5(6) Sklepa 1999/468/ES je tri mesece.

Člen 31

Prenos

1. Države članice uveljavijo zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev s to direktivo, do 27. avgusta 2012. O tem takoj obvestijo Komisijo.

Države članice se v sprejetih predpisih sklicujejo na to direktivo ali pa sklic nanjo navedejo ob njihovi uradni objavi. Način sklicevanja določijo države članice.

2. Ta direktiva nobeni državi članici ne preprečuje ohranjanja ali uvajanja strožjih zaščitnih ukrepov pod pogojem, da so ti v skladu z določbami Pogodbe o delovanju Evropske unije.

3. Države članice sporočijo Komisiji besedila določb predpisov nacionalne zakonodaje, sprejetih na področju, ki ga ureja ta direktiva.

POGLAVJE VII

KONČNE DOLOČBE

Člen 32

Začetek veljavnosti

Ta direktiva začne veljati dvajseti dan po objavi v *Uradnem listu Evropske unije*.

Člen 33

Naslovniki

Ta direktiva je naslovljena na države članice.

V Strasbourgu, 7. julija 2010

Za Evropski parlament

Predsednik

J. BUZEK

Za Svet

Predsednik

O. CHASTEL

PRILOGA

DOLOČANJE ZNAČILNOSTI ORGANA IN DAROVALCA

DEL A

Sklop minimalnih podatkov

Minimalni podatki so informacije o značilnosti organov in darovalcev, ki jih je treba zbrati pri vsakem darovanju v skladu z drugim pododstavkom člena 7(1) in brez poseganja v člen 7(2).

Sklop minimalnih podatkov

Ustanova, kjer poteka pridobivanje, in drugi splošni podatki

Vrsta darovalca

Krvna skupina

Spol

Vzrok smrti

Datum smrti

Datum rojstva ali ocenjena starost

Teža

Višina

Intravenozna uporaba drog (sedaj ali v preteklosti)

Maligna neoplazija (sedaj ali v preteklosti)

Druge prenosljive bolezni (sedaj)

Testi za HIV; HCV; HBV

Osnovne informacije za oceno delovanja darovanega organa

DEL B

Sklop dodatnih podatkov

Dodatni podatki so informacije o značilnosti organov in darovalcev, ki jih je treba zbrati poleg minimalnih podatkov, določenih v delu A, na podlagi odločitve medicinske ekipe ob upoštevanju razpoložljivosti teh informacij ter posebnih okoliščin primera, v skladu z drugim pododstavkom člena 7(1).

Sklop dodatnih podatkov*Splošni podatki*

Kontaktne podatke organizacije za pridobivanje/ustanove, kjer poteka pridobivanje, ki so potrebni za usklajevanje, dodelitev in sledljivost organov od darovalcev do prejemnikov in obratno.

Podatki o darovalcu

Demografski in antropometrični podatki, ki so potrebni za potrditev ujemanja med darovalcem/organom in prejemnikom.

Zdravstvena anamneza darovalca

Zdravstvena anamneza darovalca, zlasti stanj, ki bi lahko vplivala na primernost organov za presaditev in pomenila tveganje prenosa bolezni.

Fizični in klinični podatki

Podatki kliničnega pregleda, ki so potrebni za oceno fiziološkega stanja morebitnega darovalca, ter kakršna koli odkrita stanja, ki so ostala neopažena med pregledom zdravstvene anamneze darovalca in ki bi lahko vplivala na primernost organov za presaditev ali bi lahko pomenila tveganje prenosa bolezni.

Parametri laboratorija

Podatki, ki so potrebni za oceno funkcionalnih značilnosti organov in za odkrivanje potencialno prenosljivih bolezni in možnih kontraindikacij v zvezi z darovanjem organa.

Slikovne preiskave

Uporaba slikovnih raziskav, potrebnih za oceno anatomskega stanja organov za presaditev.

Zdravljenje

Zdravljenje, ki ga prejme darovalec in je pomembno za oceno delovanja organov ter primernost organa za darovanje, zlasti uporaba antibiotikov, inotropne podpore ali zdravljenje s transfuzijo.

Izjava Evropskega parlamenta, Sveta in Komisije o členu 290 PDEU

Evropski parlament, Svet in Komisija izjavljajo, da določbe te direktive ne vplivajo na nobeno prihodnje stališče institucij glede izvajanja člena 290 PDEU ali posameznih zakonodajnih aktov, ki vsebujejo takšne določbe.

Izjava Evropske komisije (nujni primeri)

Evropska komisija se zavezuje, da bo Evropski parlament in Svet v celoti obveščala o možnosti sprejetja delegiranih aktov v nujnih primerih. Takoj ko službe Komisije predvidijo možnost, da bi lahko bil delegirani akt sprejet na podlagi postopka za nujne primere, na to neuradno opozorijo sekretariat Evropskega parlamenta in Sveta.

IV

(Akti, sprejeti pred 1. decembrom 2009 v skladu s Pogodbo ES, Pogodbo EU in Pogodbo Euratom)

SKLEP SVETA IN PREDSTAVNIKOV VLAD DRŽAV ČLANIC EVROPSKE UNIJE, KI SO SE SESTALI V OKVIRU SVETA,

z dne 30. novembra 2009

o podpisu in začasni uporabi Sporazuma o zračnem prometu med Kanado ter Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami

(2010/417/ES)

SVET EVROPSKE UNIJE IN PREDSTAVNIKI VLAD DRŽAV ČLANIC, KI SO SE SESTALI V OKVIRU SVETA, SO –

njem besedilu: Sporazum) se odobri v imenu Skupnosti, s pridržkom sklepa Sveta o njegovi sklenitvi.

ob upoštevanju Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in zlasti člena 80(2) Pogodbe v povezavi s prvim stavkom prvega pododstavka člena 300(2) Pogodbe,

Besedilo Sporazuma je priloženo temu sklepu.

ob upoštevanju naslednjega:

2. Predsednik Sveta je pooblaščen, da določi osebo(-e), pooblaščen(-e) za podpis Sporazuma v imenu Skupnosti, s pridržkom njegove sklenitve.

(1) Komisija je v imenu Skupnosti in držav članic v pogajanjih dosegla Sporazum o zračnem prometu med Kanado ter Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami (v nadaljnjem besedilu: Sporazum) v skladu s sklepom Sveta, ki Komisijo pooblašča za začetek pogajanj.

Člen 2

Začasna uporaba

Do začetka veljavnosti Sporazuma Skupnost in njene države članice v skladu z veljavnim nacionalnim pravom začasno uporabljajo Sporazum od prvega dneva v mesecu, ki sledi datumu zadnje note, s katero se pogodbenice medsebojno uradno obvestijo o zaključku ustreznih notranjih postopkov za začasno uporabo Sporazuma.

(2) Sporazum je bil parafiran 30. novembra 2008.

(3) Sporazum, ki ga je s pogajaji dosegla Komisija, bi morale podpisati in začasno uporabljati Skupnost in države članice v skladu z veljavnim nacionalnim pravom in s pridržkom njegove morebitne poznejše sklenitve.

Člen 3

Skupni odbor

1. V skupnem odboru, ustanovljenem v skladu s členom 17 Sporazuma, Skupnost in države članice zastopajo predstavniki Komisije in držav članic.

(4) Določiti je treba tudi ustrezne postopke za sodelovanje Skupnosti in držav članic v skupnem odboru, ustanovljenem v skladu s členom 17 Sporazuma, in v postopkih za reševanje sporov, predvidenih v členu 21 Sporazuma, ter za izvajanje nekaterih določb Sporazuma v zvezi z varovanjem in varnostjo –

2. Stališče Skupnosti in njenih držav članic v okviru skupnega odbora glede zadev, ki so v izključni pristojnosti Skupnosti in za katere ni potrebno sprejetje sklepa s pravnim učinkom, določi Komisija; o tem stališču se vnaprej uradno obvestijo Svet in države članice.

SKLENILI:

Člen 1

Podpis

1. Podpis Sporazuma o zračnem prometu med Kanado ter Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami (v nadalj-

3. Stališče Skupnosti in njenih držav članic glede sklepov skupnega odbora o zadevah, ki so v pristojnosti Skupnosti, sprejme Svet s kvalificirano večino na predlog Komisije, razen če zadevni postopki glasovanja iz Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti ne določajo drugače.

4. Stališče Skupnosti in njenih držav članic glede sklepov skupnega odbora o vprašanjih, ki so v pristojnosti držav članic, sprejme Svet soglasno na predlog Komisije ali držav članic, razen če je država članica v enem mesecu od sprejetja tega stališča obvestila generalni sekretariat Sveta, da lahko soglaša s sklepom, ki ga bo sprejel skupni odbor, le ob soglasju svojih zakonodajnih organov, zlasti zaradi parlamentarnega preuči-venega pridržka.

5. Stališče Skupnosti in držav članic v skupnem odboru predstavi Komisija, razen na področjih v izključni pristojnosti držav članic, pri katerih stališče predstavi predsedstvo Sveta ali Komisija, če tako odloči Svet.

Člen 4

Reševanje sporov

1. V postopkih za reševanje sporov iz člena 21 Sporazuma Skupnost in države članice predstavlja Komisija.

2. Sklep o začasnem preklicu ali ponovni uveljavitvi uporabe koristi na podlagi člena 21(7) Sporazuma sprejme Svet na podlagi predloga Komisije. Svet odloča s kvalificirano večino.

3. O vsakem drugem ustreznem ukrepu glede zadev v pristojnosti Skupnosti, sprejetem v skladu s členom 21 Sporazuma, odloči Komisija s pomočjo posebnega odbora predstavnikov držav članic, ki ga imenuje Svet.

Člen 5

Obveščanje Komisije

1. Države članice nemudoma obvestijo Komisijo o vsaki odločitvi, da zavrnejo, odvzamejo, začasno prekličejo ali omejijo pooblastilo letalskega prevoznika Kanade, ki jo nameravajo sprejeti v skladu s členom 3 Sporazuma.

2. Države članice nemudoma obvestijo Komisijo o kakršnih koli zahtevah ali uradnih obvestilih, ki so jih predložile ali prejele v skladu s členom 6 (Varnost v civilnem letalstvu) Sporazuma.

3. Države članice nemudoma obvestijo Komisijo o kakršnih koli zahtevah ali uradnih obvestilih, ki so jih predložile ali prejele v skladu s členom 7 (Varovanje v civilnem letalstvu) Sporazuma.

V Bruslju, 30. novembra 2009

Za Svet
Predsednica
B. ASK

SPORAZUM**o zračnem prometu med Kanado ter Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami**

KAZALO

<i>Člen</i>	<i>Naslov</i>
1	Poglavja in opredelitev pojmov
2	Podelitev pravic
3	Določitev, pooblastilo in preklic
4	Naložbe
5	Uporaba zakonov
6	Varnost v civilnem letalstvu
7	Varovanje v civilnem letalstvu
8	Carinske dajatve, takse in pristojbine
9	Statistika
10	Interesi potrošnikov
11	Razpoložljivost letališč ter letališke infrastrukture in storitev
12	Letališke takse in letališka infrastruktura ter storitve
13	Poslovne priložnosti
14	Konkurenčno okolje
15	Upravljanje zračnega prometa
16	Podaljšanje veljavnosti določitev in pooblastil
17	Skupni odbor
18	Okolje
19	Zadeve s področja dela
20	Mednarodno sodelovanje
21	Reševanje sporov
22	Sprememba
23	Začetek veljavnosti in začasna uporaba
24	Prenehanje veljavnosti
25	Registracija Sporazuma
26	Razmerje do drugih sporazumov

SPORAZUM O ZRAČNEM PROMETU

KANADA

na eni strani

ter

REPUBLIKA AVSTRIJA,

KRALJEVINA BELGIJA,

REPUBLIKA BOLGARIJA,

REPUBLIKA CIPER,

ČEŠKA REPUBLIKA,

KRALJEVINA DANSKA,

REPUBLIKA ESTONIJA,

REPUBLIKA FINSKA,

FRANCOSKA REPUBLIKA,

ZVEZNA REPUBLIKA NEMČIJA,

HELENSKA REPUBLIKA,

REPUBLIKA MADŽARSKA,

IRSKA,

ITALIJANSKA REPUBLIKA,

REPUBLIKA LATVIJA,

REPUBLIKA LITVA,

VELIKO VOJVODSTVO LUKSEMBURG,

MALTA,

KRALJEVINA NIZOZEMSKA,

REPUBLIKA POLJSKA,

PORTUGALSKA REPUBLIKA,

ROMUNIJA,

SLOVAŠKA REPUBLIKA,

REPUBLIKA SLOVENIJA,

KRALJEVINA ŠPANJA,

KRALJEVINA ŠVEDSKA,

ZDRUŽENO KRALJESTVO VELIKA BRITANIJA IN SEVERNA IRSKA,

kot pogodbenicami Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in državami članicami Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: države članice),

in EVROPSKA SKUPNOST

na drugi strani;

Kanada in države članice, pogodbenice Konvencije o mednarodnem civilnem letalstvu, ki je bila na voljo za podpis v Čikagu 7. decembra 1944, skupaj z Evropsko skupnostjo, SO SE –

V ŽELJI, da bi spodbujale letalski sistem na podlagi konkurence med letalskimi prevozniki na trgu s čim manjšim vplivom držav in njihovih predpisov;

V ŽELJI, da bi spodbujale svoje interese glede zračnega prevoza;

OB PRIZNAVANJU, da je učinkovit zračni prevoz pomemben za spodbujanje trgovine, turizma in naložb;

V ŽELJI, da bi se letalski prevoz okreпил;

V ŽELJI, da bi se zagotovila najvišja stopnja varnosti in varovanja v zračnem prevozu;

Z ODOLOČENOSTJO, da se dosežejo morebitne koristi regulativnega sodelovanja in v izvedljivem obsegu uskladitev predpisov in pristopov;

OB PRIZNAVANJU pomembnih morebitnih koristi, ki jih lahko omogočijo konkurenčni letalski prevoz in uspešne dejavnosti letalskega prevoza;

V ŽELJI, da se spodbudi konkurenčno okolje za letalske prevoze, in z upoštevanjem, da se lahko v primeru neobstoja enotnih konkurenčnih pogojev delovanja za letalske prevoznike morebitne koristi ne uresničijo;

V ŽELJI, da se letalskim prevoznikom omogoči poštena in enaka možnost za zagotavljanje letalskega prevoza v skladu s tem sporazumom;

V ŽELJI, da se povečajo koristi za potnike, špediterje, letalske prevoznike, letališča in njihove zaposlene ter druge, ki imajo od tega posredne koristi;

OB POTRDITVI pomena varstva okolja pri razvoju in izvajanju mednarodne letalske politike;

OB UPOŠTEVANJU pomena varstva potrošnikov in spodbujanja ustrezne ravni varstva potrošnikov, povezanega z letalskim prevozom;

OB UPOŠTEVANJU pomena kapitala za letalsko industrijo pri nadaljnjem razvoju letalskega prevoza;

V ŽELJI, da se sklene sporazum o zračnem prometu, ki dopolnjuje navedeno konvencijo –

DOGOVORILE O NASLEDNJEM:

Člen 1

Poglavja in opredelitev pojmov

1. Poglavja, uporabljena v tem sporazumu, se uporabljajo le kot napotilo.

2. Če ni drugače določeno, imajo izrazi v tem sporazumu naslednji pomen:

(a) „letalski organi“ pomeni kateri koli organ ali osebo, ki jo pogodbenici pooblastita za opravljanje nalog, določenih v tem sporazumu;

(b) „letalski prevoz“ pomeni ločen ali kombiniran redni letalski prevoz na progah, določenih v tem sporazumu, za prevoz potnikov in blaga, vključno s pošto;

(c) „Sporazum“ pomeni ta sporazum, vse priložene priloge in vse spremembe Sporazuma ali katere koli priloge;

(d) „letalski prevoznik“ pomeni letalskega prevoznika, ki je določen in pooblaščen v skladu s členom 3 tega sporazuma;

(e) „pogodbenica“ pomeni Kanado ali države članice in Evropsko skupnost skupaj ali posamezno;

- (f) „Konvencija“ pomeni Konvencijo o mednarodnem civilnem letalstvu, ki je bila na voljo za podpis v Čikagu 7. decembra 1944, in vključuje vse priloge, sprejete v skladu s členom 90 navedene konvencije, in vse spremembe priloge ali Konvencije v skladu s členoma 90 in 94 Konvencije, če so navedene priloge in spremembe sprejele Kanada in države članice; in
- (g) „ozemlje“ za Kanado pomeni njena kopenska območja (celino in otoke), notranje vode in teritorialno morje, kot je določeno z domačo zakonodajo, pri čemer vključuje zračni prostor nad temi območji, in za države članice Evropske skupnosti kopenska območja (celino in otoke), notranje vode in teritorialno morje, za katerega se uporablja Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti, pod pogoji, določenimi v navedeni pogodbi in vsakem poznejšem instrumentu, pri čemer vključuje zračni prostor nad temi območji; uporaba tega sporazuma za gibraltarsko letališče ne posega v pravni položaj Kraljevine Španije in Združenega kraljestva glede spora o suverenosti nad ozemljem, na katerem je letališče, in ne posega na nadaljnje začasno izvzetje gibraltarskega letališča iz ukrepov Evropske skupnosti na področju letalstva, ki veljajo od 18. septembra 2006 med državami članicami v skladu z Ministrsko izjavo o gibraltarskem letališču, dogovorjeno v Kordovi septembra 2006.

Člen 2

Podelitev pravic

1. Vsaka pogodbenica podeli drugi pogodbenici naslednje pravice za opravljanje zračnega prevoza letalskih prevoznikov druge pogodbenice:
- (a) pravico preleta njenega ozemlja brez pristanka;
- (b) pravico do pristanka na njenem ozemlju v nekomercialne namene;
- (c) v obsegu, ki je dovoljen s tem sporazumom, pravico do pristanka na njenem ozemlju na progah, določenih v tem sporazumu, za ločeno ali kombinirano vkrcavanje in izkrcavanje prometa, tj. potnikov in tovara, vključno s pošto; in
- (d) pravice, ki so drugače določene v tem sporazumu.
2. Poleg tega vsaka pogodbenica podeli drugi pogodbenici pravice iz odstavkov 1(a) in (b) tega člena za letalske prevoznike druge pogodbenice, ki niso letalski prevozniki iz člena 3 (Določitev, pooblastilo in preklic) tega sporazuma.

Člen 3

Določitev, pooblastilo in preklic

1. Pogodbenice kot določitev v skladu s tem sporazumom priznavajo licence ali druge oblike pooblastila, ki jih izda druga

pogodbenica za opravljanje letalskega prevoza v skladu s tem sporazumom. Na zahtevo letalskih organov ene pogodbenice letalski organi druge pogodbenice, ki so izdali licenco ali drugo obliko pooblastila, preverijo status takih licenc ali pooblastil.

2. Po prejemu vlog določenega letalskega prevoznika ene pogodbenice v predpisani obliki in na predpisan način druga pogodbenica v skladu s svojimi zakoni in predpisi in po najkrajšem postopku izda zahtevana pooblastila in dovoljenja navedenemu letalskemu prevozniku za opravljanje letalskih prevozov, če:

- (a) tak letalski prevoznik izpolnjuje pogoje v skladu z zakoni in predpisi, ki jih letalski organi pogodbenice, ki izda pooblastila in dovoljenja, običajno uporabljajo;
- (b) tak letalski prevoznik izpolnjuje zakone in predpise pogodbenice, ki izda pooblastila in dovoljenja;
- (c) v skladu s Prilogo 2 imajo v primeru letalskega prevoznika Kanade dejanski nadzor nad letalskim prevoznikom državljani ene ali druge pogodbenice, letalski prevoznik ima licenco kanadskega letalskega prevoznika ter ima glavno poslovno enoto v Kanadi; v primeru letalskega prevoznika države članice imajo dejanski nadzor nad letalskim prevoznikom državljani ene ali druge pogodbenice, Islandije, Lihtenštajna, Norveške ali Švice, letalski prevoznik ima licenco letalskega prevoznika Skupnosti in glavno poslovno enoto v državi članici; in
- (d) letalski prevoznik posluje v skladu s pogoji, določenimi v tem sporazumu.

3. Pogodbenica lahko odredi pooblastila ali dovoljenja iz odstavka 2 tega člena ter pooblastila ali dovoljenja za opravljanje prevoza odvzame, začasno preklic, določi pogoje zanje ali jih omeji ali kako drugače začasno preklic ali omeji operacije letalskega prevoznika ali letalskih prevoznikov druge pogodbenice, če navedeni letalski prevoznik ne izpolnjuje določb odstavka 2 ali če pogodbenica ugotovi, da pogoji na ozemlju druge pogodbenice niso v skladu s poštenim in konkurenčnim okoljem ter povzročajo znatne negativne posledice ali škodo njenemu letalskemu prevozniku ali njenim letalskim prevoznikom v skladu z odstavkom 5 člena 14 (Konkurenčno okolje).

4. Pravice, navedene v odstavku 3 tega člena, se uveljavijo šele po posvetovanjih v skupnem odboru, razen če je nujno takojšnje ukrepanje, da se prepreči kršitev zakonov in predpisov iz odstavka 2, ali če je treba ukrepati zaradi varnosti in varovanja v skladu z določbami člena 6 (Varnost v civilnem letalstvu) in člena 7 (Varovanje v civilnem letalstvu).

Člen 4

Naložbe

Vsaka pogodbenica državljanom Kanade ali države članice ali držav članic v skladu s pogoji iz Priloge 2 k temu sporazumu dovoljuje popolno lastništvo nad svojimi letalskimi prevozniki.

Člen 5

Uporaba zakonov

Vsaka pogodbenica zahteva skladnost s:

- (a) svojimi zakoni, predpisi in postopki v zvezi s prihodom zrakoplova v mednarodnem zračnem prometu na njeno ozemlje, zadrževanjem na njem ali odhodom z njega ali upravljanjem in plovbo tega zrakoplova pri prihodu na navedeno ozemlje, odhodu z njega in zadrževanjem na njem s strani letalskih prevoznikov; in
- (b) svojimi zakoni in predpisi v zvezi s prihodom potnikov, članov posadke in tovora, vključno s pošto (kot so predpisi v zvezi z vstopom, mejno kontrolo, tranzitom, varovanjem v civilnem letalstvu, priseljevanjem, potnimi listinami, carino in karanteno) na njeno ozemlje, zadrževanjem na njem ali odhodom z njega s strani letalskih prevoznikov in takih potnikov, članov posadke in tovora, vključno s pošto, pri tranzitu prek navedenega ozemlja, prihodu nanj, odhodu z njega ali zadrževanju na njem. Pri uporabi takih zakonov in predpisov vsaka pogodbenica v podobnih okoliščinah letalskim prevoznikom zagotavlja obravnavanje, ki ni manj ugodno od obravnavanja, ki ga zagotavlja svojemu letalskemu prevozniku ali kateremu koli drugemu letalskemu prevozniku pri podobnem mednarodnem letalskem prevozu.

Člen 6

Varnost v civilnem letalstvu

1. Pogodbenice potrjujejo pomen tesnega sodelovanja na področju varnosti v civilnem letalstvu. V zvezi s tem pogodbenice dodatno sodelujejo, vključno v zvezi z letalskimi operacijami, da omogočijo zlasti izmenjavo informacij, ki lahko vplivajo na varnost mednarodne zračne plovbe, sodelovanje v medsebojnih dejavnostih nadzora ali pri izvajanju skupnih dejavnosti nadzora na področju varnosti v civilnem letalstvu in razvoj skupnih projektov in pobud, vključno s tretjimi državami. To sodelovanje se oblikuje v okviru Sporazuma o varnosti v civilnem letalstvu med Kanado in Evropsko skupnostjo, podpisanega v Pragi, dne 6. maja 2009, v zvezi z zadevami, ki jih obravnava navedeni sporazum.

2. Spričevala o plovnosti, spričevala o usposobljenosti in licence, ki jih je izdala ali potrdila ena pogodbenica prek svojih letalskih organov v skladu z ustreznimi določbami Sporazuma o varnosti v civilnem letalstvu med Kanado in Evropsko

skupnostjo, če takšne prizna druga pogodbenica in njeni letalski organi kot veljavne za namene opravljanja letalskih prevozov, če so takšna spričevala ali licence bili izdani ali potrjeni najmanj na podlagi standardov, določenih po Konvenciji, in v skladu z njimi.

3. Če privilegiji ali pogoji licenc ali spričeval iz odstavka 2, ki jih izdajo letalski organi ene pogodbenice kateri koli osebi ali letalskemu prevozniku ali v zvezi z zrakoplovom, s katerim se opravlja letalski prevoz, omogočajo razliko, ki je nižja od minimalnih standardov, določenih v skladu s Konvencijo, pri čemer je ta razlika sporočena Mednarodni organizaciji civilnega letalstva, ali če ti organi uporabijo standard ali standarde, ki so višji od standardov, določenih v skladu s Konvencijo, ali se od njih razlikujejo, lahko druga pogodbenica zahteva posvetovanja med pogodbenicami v okviru skupnega odbora, da se zadevna praksa pojasni. Dokler se s posvetovanji ne doseže soglasje in v smislu režima vzajemnega priznavanja spričeval in licenc, pogodbenice še naprej priznavajo spričevala in licence, ki so jih potrdili letalski organi druge pogodbenice. Kadar Sporazum o varnosti v civilnem letalstvu med Kanado in Evropsko skupnostjo, podpisan v Pragi, dne 6. maja 2009, vsebuje določbe, ki urejajo vzajemno priznavanje spričeval in licenc, vse pogodbenice uporabljajo te določbe.

4. V skladu z veljavnimi zakoni in v okviru Sporazuma o varnosti v civilnem letalstvu med Kanado in Evropsko skupnostjo, podpisanega v Pragi, dne 6. maja 2009, se v zvezi z zadevami, za katere velja navedeni sporazum, pogodbenice zavežejo, da bodo zagotovile vzajemno priznavanje spričeval in licenc.

5. Pogodbenica ali njeni pristojni letalski organi lahko kadar koli zahtevajo posvetovanja z drugo pogodbenico ali njenimi pristojnimi letalskimi organi glede varnostnih standardov in zahtev, ki jih ohranjajo ter uporabljajo zadevni letalski organi. Če po posvetovanjih pogodbenica ali njeni pristojni letalski organi, ki ta posvetovanja zahtevajo, ugotovijo, da druga pogodbenica ali njeni pristojni letalski organi ne ohranjajo in uporabljajo učinkovito varnostnih standardov in zahtev na teh področjih, ki so, če ni odločeno drugače, vsaj enaki minimalnim standardom, določenim v skladu s Konvencijo, se drugo pogodbenico ali njene pristojne letalske organe obvesti o takih ugotovitvah in ukrepih, potrebnih za izpolnjevanje teh minimalnih standardov. Če druga pogodbenica ali njeni pristojni letalski organi v petnajstih (15) dneh ali drugem določenem roku ne sprejmejo ustreznih korektivnih ukrepov, je to razlog, da lahko pogodbenica ali njeni pristojni letalski organi, ki so zahtevali posvetovanja, odvezamejo, začasno prekličejo ali omejijo dovoljenja za opravljanje prevoza ali tehnična dovoljenja ali drugače začasno prekličejo ali omejijo operacije letalskega prevoznika, za katerega varnostni nadzor je odgovorna druga pogodbenica ali njeni pristojni letalski organi.

6. Pogodbenice se strinjajo, da lahko za vse zrakoplove, ki jih upravlja letalski prevoznik ene pogodbenice ali so upravljani v njegovem imenu, medtem ko so na ozemlju druge pogodbenice, letalski organi druge pogodbenice izvedejo pregled na ploščadi, da se preveri veljavnost zadevnih dokumentov zrakoplova in članov posadke zrakoplova ter vidno stanje zrakoplova in njegove opreme, če takšen pregled ne povzroči neupravičene zamude pri upravljanju zrakoplova.

7. Če letalski organi ene pogodbenice po preverjanju na ploščadi ugotovijo, da zrakoplov ali upravljanje zrakoplova ni v skladu s takrat veljavnimi minimalnimi standardi, določenimi v skladu s Konvencijo, ali da nista zagotovljena učinkovito ohranjanje in uporaba takrat veljavnih varnostnih standardov, določenih v skladu s Konvencijo, letalski organi te pogodbenice sporočijo letalskim organom druge pogodbenice, ki so odgovorni za varnostni nadzor letalskega prevoznika, ki upravlja z zrakoplovom, te ugotovitve in ukrepe, ki so potrebni za zagotovitev skladnosti s temi minimalnimi standardi. Če se v petnajstih (15) dneh ne sprejmejo ustrezni korektivni ukrepi, je to razlog za odvzem, začasen preključ ali omejitev dovoljenj za opravljanje prevoza ali tehničnih dovoljenj ali drugačen začasen preključ ali omejitev operacij letalskega prevoznika, ki upravlja zrakoplov. Enako se lahko določi v primeru zavrnitve dostopa za preverjanje na ploščadi.

8. Vsaka pogodbenica ima preko svojih pristojnih letalskih organov pravico do takojšnjega ukrepanja, vključno s pravico do odvzema, začasnega preklica ali omejitve dovoljenj za opravljanje prevoza ali tehničnih dovoljenj ali drugačnega začasnega preklica ali omejitve operacij letalskega prevoznika druge pogodbenice, če ugotovi, da je to potrebno zaradi neposredne nevarnosti za varnost v letalstvu. Kadar je to izvedljivo, si pogodbenica pred sprejetjem takih ukrepov prizadeva za posvetovanje z drugo pogodbenico.

9. Vsak ukrep pogodbenice ali njenih pristojnih letalskih organov v skladu z odstavkom 5, 7 ali 8 tega člena se preneha izvajati, ko ni več podlage za izvajanje takega ukrepa.

Člen 7

Varovanje v civilnem letalstvu

1. V skladu s pravicami in obveznostmi po mednarodnem pravu pogodbenice potrjujejo, da je njihova vzajemna obveznost varovanja civilnega letalstva pred dejanji nezakonitega vmešavanja sestavni del tega sporazuma.

2. Brez omejevanja svojih splošnih pravic in obveznosti po mednarodnem pravu pogodbenice ravnajo zlasti v skladu z določbami Konvencije o kaznivih dejanjih in nekaterih drugih dejanjih, storjenih na letalih, podpisane v Tokiju, dne 14. septembra 1963, Konvencije o zatiranju nezakonite ugrabitve zrakoplovov, podpisane v Haagu, dne 16. decembra 1970, Konvencije o zatiranju nezakonitih dejanj zoper varnost civilnega letalstva, podpisane v Montrealu, dne

23. septembra 1971, Protokola o zatiranju nezakonitih nasilnih dejanj na letališčih za mednarodno civilno zrakoplovstvo, podpisanega v Montrealu, dne 24. februarja 1988, in Konvencije o označevanju plastičnih razstreliv zaradi njihovega odkrivanja, podpisane v Montrealu, dne 1. marca 1991, ter vsemi drugimi večstranskimi sporazumi, ki urejajo varovanje v civilnem letalstvu in zavezujejo pogodbenice.

3. Pogodbenice si na zahtevo vzajemno zagotovijo vso potrebno pomoč, da bi preprečili nezakonite ugrabitve civilnih zrakoplovov in druga nezakonita dejanja zoper varnost takih zrakoplovov, njihovih potnikov in članov posadke, letališč, letalskih navigacijskih naprav ter vsako drugo ogrožanje varnosti civilnega letalstva.

4. Pogodbenice ravnajo v skladu s predpisi o varovanju v civilnem letalstvu, ki jih je določila Mednarodna organizacija civilnega letalstva in so opredeljeni kot priloge h Konvenciji o mednarodnem civilnem letalstvu, kolikor ti predpisi zadevajo pogodbenice. Pogodbenice od operatorjev zrakoplovov, ki so vpisani v njihove registre ali imajo svojo glavno poslovno enoto ali stalni sedež na njihovem ozemlju, ter od upravljavcev letališč na njihovih ozemljih zahtevajo, da delujejo v skladu s takimi predpisi o varovanju v civilnem letalstvu. V skladu s tem vsaka pogodbenica na zahtevo druge pogodbenice uradno obvesti o vseh razlikah med njenimi predpisi in praksami ter standardi varovanja v civilnem letalstvu iz prilog, navedenih v tem odstavku, kadar te razlike presegajo ali dopolnjujejo take standarde in so pomembne za upravljavce iz druge pogodbenice. Vsaka pogodbenica lahko kadar koli zahteva posvetovanja z drugo pogodbenico za razpravo o takih razlikah, pri čemer je treba posvetovanja izvesti brez neupravičene zamude.

5. Ob polnem upoštevanju in vzajemnem spoštovanju suverenosti držav se pogodbenice strinjajo, da se lahko od operatorjev zrakoplovov iz odstavka 4 tega člena zahteva upoštevanje predpisov o varovanju v civilnem letalstvu iz navedenega odstavka, kot to zahteva druga pogodbenica za vstop na ozemlje zadevne druge pogodbenice, odhod z njega ali zadrževanje na njem. Pogodbenice zagotavljajo, da se bodo na njihovih ozemljih učinkovito izvajali ustrezni ukrepi za varovanje zrakoplovov in da bodo izvajale varnostne preglede potnikov, članov posadk ter prtljage, ročne prtljage, tovora, pošte in zalog na zrakoplovu pred vkrcanjem ali natovarjanjem.

6. Pogodbenice se strinjajo, da si bodo prizadevale za doseg vzajemnega priznavanja varnostnih standardov in da bodo tesno sodelovale na področju vzajemnih ukrepov kontrole kakovosti. Poleg tega se pogodbenice strinjajo, da bodo, kadar je to primerno in na podlagi odločitev, ki jih sprejmejo pogodbenice ločeno, oblikovale osnovne pogoje za izvajanje enkratnega varnostnega pregleda za lete med ozemlji pogodbenic, kar pomeni izvzetje iz ponovnega pregleda transfernih potnikov,

transferne prtljage in/ali transfernega tovora. Zato vzpostavijo upravne ureditve, ki omogočajo posvetovanja o obstoječih ali načrtovanih ukrepih za varovanje v civilnem letalstvu ter sodelovanje in izmenjavo informacij o ukrepih kontrole kakovosti, ki jih izvajajo pogodbenice. Pogodbenice se posvetujejo o načrtovanih varnostnih ukrepih, ki so pomembni za upravljavce na ozemlju druge pogodbenice v zvezi s takimi upravnimi ureditvami.

7. Vsaka pogodbenica, če je to izvedljivo, upošteva vse zahteve druge pogodbenice v zvezi z uvedbo primernih posebnih varnostnih ukrepov zaradi posamezne grožnje v zvezi z določenim letom ali več leti.

8. Pogodbenice se strinjajo, da bodo sodelovale pri varnostnih pregledih, ki jih izvajajo na katerem koli ozemlju, z vzpostavitvijo mehanizmov, vključno z upravnimi ureditvami, in sicer za vzajemno izmenjavo informacij o rezultatih takih varnostnih pregledov. Pogodbenice se strinjajo, da bodo pozitivno obravnavale zahteve za sodelovanje kot opazovalke pri varnostnih pregledih, ki jih izvaja druga pogodbenica.

9. Ob nezakoniti ugrabitvi ali grožnji z ugrabitvijo civilnega zrakoplova ali drugih nezakonitih dejanjih proti varnosti takega zrakoplova, njegovih potnikov in članov posadke, letališč ali letalskih navigacijskih naprav si pogodbenice vzajemno pomagajo tako, da olajšajo komunikacijo in sprejmejo druge ustrezne ukrepe za hitro in varno odpravo takega dogodka ali grožnje.

10. Kadar pogodbenica upravičeno domneva, da druga pogodbenica ne ravna v skladu z določbami iz tega člena, lahko ta pogodbenica prek svojih pristojnih organov zahteva posvetovanja. Taka posvetovanja se začnejo petnajst (15) dni po prejemu take zahteve. Če se zadovoljiv sporazum ne sprejme v petnajstih (15) dneh po začetku posvetovanj, je to razlog za pogodbenico, ki je zahtevala posvetovanja, da odreče, odvzame, začasno prekliče ali določi primerne pogoje za pooblastila letalskih prevoznikov druge pogodbenice. Kadar je nujno potrebno ali da se prepreči nadaljnja neskladnost z določbami iz tega člena, lahko pogodbenica, ki meni, da druga pogodbenica ne ravna v skladu z določbami iz tega člena, kadar koli sprejme ustreznečasne ukrepe.

11. Brez poseganja v potrebo po takojšnjem ukrepanju za varovanje prevoza pogodbenice potrjujejo, da bo pri obravnavanju varnostnih ukrepov vsaka pogodbenica ovrednotila morebitne škodljive gospodarske in operativne učinke na opravljanje letalskega prevoza v skladu s tem sporazumom in bo v tolikšnem obsegu, kot ga dovoljuje zakonodaja, pri določanju, kateri ukrepi so potrebni in ustrezni za reševanje navedenih varnostnih zadev, take dejavnike upoštevala.

Člen 8

Carinske dajatve, takse in pristojbine

1. Vsaka pogodbenica v največji možni meri v skladu s svojimi nacionalnimi zakoni in drugimi predpisi ter na podlagi vzajemnosti oprosti letalske prevoznike druge pogodbenice v zvezi z zrakoplovi v mednarodnem zračnem prometu, njihovo običajno opremo, gorivom, mazivi, potrošno tehnično zalogo, opremo na letališču, nadomestnimi deli (vključno z motorji), drugimi zalogami na zrakoplovu (ki vključujejo, vendar niso omejene na hrano, pijačo, alkohol, tobak in druge izdelke, namenjene za prodajo ali uporabo potnikov v omejenih količinah med letom) ter drugimi stvarmi, ki so namenjene za upravljanje ali servisiranje zrakoplova v mednarodnem zračnem prometu ali se uporabljajo izključno v zvezi s tem, vseh uvoznih omejitev, davkov na premoženje in dajatev na kapital, carinskih dajatev, trošarin in podobnih taks in pristojbin, ki jih določajo pogodbenice in ne temeljijo na stroških opravljenih storitev.

2. Prav tako vsaka pogodbenica v največji možni meri v skladu z nacionalnimi zakoni in drugimi predpisi ter na podlagi vzajemnosti oprosti davkov, davščin, dajatev, taks in pristojbin iz odstavka 1 tega člena, razen plačila stroškov za opravljene storitve:

(a) zaloge na zrakoplovu, vnesene na ozemlje ali dobavljene na ozemlju ene pogodbenice in natovorjene v razumnih količinah, namenjene za uporabo na zrakoplovu letalskega prevoznika druge pogodbenice, ki opravlja mednarodni zračni prevoz, tudi če se te zaloge uporabljajo na delu poti čez zadevno ozemlje pogodbenice;

(b) opremo na letališču in nadomestne dele (vključno z motorji), ki so vneseni na ozemlje pogodbenice za servisiranje, vzdrževanje ali popravilo zrakoplova letalskega prevoznika druge pogodbenice, ki se uporablja v mednarodnem zračnem prometu, in tudi računalniško opremo ter sestavne dele za ravnanje s potniki ali tovorom ali varnostne preglede;

(c) gorivo, mazivo in potrošne tehnične zaloge, vnesene na ozemlje ali dobavljene na ozemlju ene pogodbenice, namenjene za uporabo na zrakoplovu letalskega prevoznika druge pogodbenice, ki opravlja mednarodni zračni prevoz, tudi če se te zaloge uporabljajo na delu poti čez zadevno ozemlje; ter

(d) tiskovine, vključno z letalskimi vozovnicami, ovitki za vozovnice, letalskimi tovornimi listinami in drugim s tem povezanim oglaševalskim gradivom, ki ga letalski prevoznik razdeli brezplačno.

3. Običajna oprema na letalu ter tudi material in zaloge, ki so običajno na zrakoplovu, ki ga uporablja letalski prevoznik ene pogodbenice, se lahko raztovorijo na ozemlju druge pogodbenice le, če to odobrijo carinski organi na zadevnem ozemlju. V tem primeru je lahko za to opremo potreben nadzor zadevnih organov, dokler se ta oprema ne ponovno izvozi ali drugače odstrani v skladu s carinskimi predpisi.

4. Izjeme iz tega člena so mogoče tudi, kadar imajo letalski prevozniki ene pogodbenice pogodbe z drugim letalskim prevoznikom, ki je prav tako upravičen do takih izjem druge pogodbenice, za posojilo ali prenos predmetov iz odstavkov 1 in 2 tega člena na ozemlje druge pogodbenice.

5. Ta sporazum ne spreminja določb zadevnih konvencij, ki veljajo med državo članico in Kanado ter preprečujejo dvojno obdavčevanje dohodkov in kapitala.

Člen 9

Statistika

1. Vsaka pogodbenica zagotovi drugi pogodbenici statistiko, ki je potrebna v skladu z domačimi zakoni in predpisi, ter na zahtevo tudi druge razpoložljive statistične podatke, ki so upravičeno potrebni za pregledovanje opravljanja letalskega prevoza.

2. Pogodbenice sodelujejo v okviru skupnega odbora, da se omogoči izmenjava statističnih podatkov med njimi za spremljanje razvoja letalskega prevoza.

Člen 10

Interesi potrošnikov

1. Vsaka pogodbenica priznava pomen varovanja interesov potrošnikov in lahko sprejme ali od letalskih prevoznikov zahteva, da na nediskriminatorni podlagi sprejmejo primerne in sorazmerne ukrepe v zvezi z naslednjimi zadevami, ki vključujejo, vendar niso omejeni na:

- (a) zahteve za varovanje sredstev, ki se vnaprej plačajo letalskim prevoznikom;
- (b) pobude za odškodnine v primeru zavrnitve vkrcanja;
- (c) povračilo stroškov potnikom;
- (d) javno razkritje identitete letalskega prevoznika, ki dejansko upravlja zrakoplov;

(e) finančno sposobnost lastnih letalskih prevoznikov;

(f) zavarovanje odgovornosti za poškodbe potnikov; ter

(g) določanje ukrepov za dostopnost.

2. Pogodbenice si prizadevajo za medsebojna posvetovanja v okviru skupnega odbora, in sicer o zadevah, ki so povezane z interesi potrošnikov, vključno s svojimi načrtovanimi ukrepi, da bi dosegle čim bolj skladne pristope.

Člen 11

Razpoložljivost letališč ter letališke infrastrukture in storitev

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da so letališča, letalske proge, kontrola zračnega prometa, navigacijske službe zračnega prometa, varovanje v civilnem letalstvu, zemeljska oskrba in druga s tem povezana infrastruktura in storitve, ki se zagotavljajo na njenem ozemlju, na voljo letalskim prevoznikom druge pogodbenice na nediskriminatorni podlagi v času, ko se uredi taka uporaba.

2. Pogodbenice v največji možni meri sprejmejo vse primerne ukrepe za zagotovitev učinkovitega dostopa do infrastrukture in storitev ob upoštevanju pravnih, operativnih in fizičnih omejitev in na podlagi poštene in enake možnosti ter preglednosti glede postopkov za pridobitev dostopa.

3. Pogodbenice zagotovijo, da se njihovi postopki, smernice in predpisi za upravljanje slotov, ki ustrezajo letališčem na njihovih ozemljih, izvajajo pregledno, učinkovito in na nediskriminatoren način.

4. Če ena pogodbenica meni, da druga pogodbenica krši ta člen, lahko zadevno pogodbenico uradno obvesti o svojih ugotovitvah in zahteva posvetovanja v skladu z odstavkom 4 člena 17 (Skupni odbor).

Člen 12

Pristojbine za letališča ter letališko infrastrukturo in storitve

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da so takse za uporabnike, ki jih lahko zaračunajo njeni pristojni organi ali telesa letalskim prevoznikom druge pogodbenice za uporabo navigacijskih služb zračnega prometa in storitev kontrole zračnega prometa pravične, primerne, vezane na stroške ter da niso nepravilno diskriminatorne. V vsakem primeru se take takse za uporabnike preučijo pri letalskih prevoznikih druge pogodbenice po pogojih, ki niso manj ugodni od najugodnejših pogojev, ki so na voljo kateremu koli drugemu letalskemu prevozniku.

2. Vsaka pogodbenica zagotovi, da so takse za uporabnike, ki jih lahko zaračunajo njeni pristojni organi ali telesa letalskim prevoznikom druge pogodbenice za uporabo letališča, varovanja v civilnem letalstvu ter s tem povezane infrastrukture in storitev pravične, primerne, da niso nepravilno diskriminatorne ter da so pravično razdeljene med kategorijami uporabnikov. Te takse lahko izražajo, vendar ne smejo presegati celotnih stroškov pristojnih organov ali teles pri zagotavljanju ustreznega letališča, varnostnih naprav v civilnem letalstvu in storitev na zadevnem letališču ali znotraj sistema zadevnega letališča. Te takse lahko vključujejo primerno donosnost po amortizaciji. Infrastruktura in storitve, za katere so zaračunane takse za uporabnike, se zagotavljajo učinkovito in ekonomično. V vsakem primeru se te takse preučijo pri letalskih prevoznikih druge pogodbenice po pogojih, ki niso manj ugodni od najugodnejših pogojev, ki so na voljo kateremu koli drugemu letalskemu prevozniku v trenutku, ko se takse preučujejo.

3. Pogodbenice spodbujajo posvetovanja med pristojnimi organi ali telesi na njihovem ozemlju in letalskimi prevozniki ali njihovimi predstavniškimi organi, ki uporabljajo storitve in infrastrukturo, ter spodbujajo pristojne organe ali telesa in letalske prevoznike ali njihove predstavniške organe, da izmenjujejo take informacije, kot je potrebno za omogočanje natančnega pregleda sprejemljivosti taks v skladu z načeli iz odstavkov 1 in 2 tega člena. Pogodbenice spodbujajo pristojne organe, da uporabnike dovolj zgodaj obvestijo o vsakih predlaganih spremembah taks za uporabnike, da lahko zadevni organi obravnavajo izražena stališča uporabnikov, preden se spremembe uveljavijo.

4. Nobena pogodbenica pri postopkih reševanja sporov iz člena 21 (Reševanje sporov) ne krši določbe tega člena, razen če:

- (a) v razumnem roku ne pregleda takse ali prakse, zaradi katere se pritožuje druga pogodbenica; ali
- (b) če po takem pregledu ne sprejme vseh ukrepov v svoji pristojnosti, da bi popravila takso ali prakso, ki ni v skladu s tem členom.

Člen 13

Poslovne priložnosti

1. Vsaka pogodbenica omogoča poštene in enake možnosti za letalske prevoznike druge pogodbenice pri zagotavljanju letalskega prevoza v skladu s tem sporazumom.

Zmogljivost

2. Vsaka pogodbenica omogoči vsakemu letalskemu prevozniku druge pogodbenice, da določi pogostost in zmogljivost

letalskega prevoza, ki ga ponuja v skladu s tem sporazumom, na podlagi ekonomskih zahtev zadevnega letalskega prevoznika na trgu. Nobena pogodbenica enostransko ne omejuje obsega prometa, pogostosti ali rednosti storitev ali tipa zrakoplova ali zrakoplovov, ki jih uporabljajo letalski prevozniki druge pogodbenice, niti ne zahteva vložitve voznih redov, programov za čarterske lete ali operativnih načrtov letalskih prevoznikov druge pogodbenice, razen kot je potrebno zaradi tehničnih, operativnih ali okoljskih (lokalna kakovost zraka in hrup) razlogov pod notnimi pogoji v skladu s členom 15 Konvencije.

Skupna oznaka

3. (a) Ob upoštevanju predpisov, ki jih vsaka pogodbenica običajno uporablja za take operacije, lahko vsak letalski prevoznik druge pogodbenice sklene dogovore o sodelovanju za namene:

(i) zagotavljanja svojega letalskega prevoza na določenih progah s prodajo prevoznih storitev pod svojo oznako na letih, ki jih opravlja kateri koli letalski prevoznik iz Kanade ali držav članic in/ali katere koli tretje države ter/ali izvajalec površinskega (kopenskega ali pomorskega) prevoza iz katere koli države;

(ii) izvajanja prometa pod oznako katerega koli drugega letalskega prevoznika, kadar so letalski organi pogodbenice zadevnega prevoznika pooblastili za prodajo prevoznih storitev pod svojo oznako na letih, ki jih opravlja kateri koli letalski prevoznik pogodbenice.

(b) Pogodbenica lahko zahteva, da imajo vsi letalski prevozniki, vključeni v dogovore o skupni oznaki, ustrezno pooblastilo za zagotavljanje prevoza na progi.

(c) Pogodbenica ne odreče dovoljenja za storitve skupne oznake iz odstavka (3)(a)(i) tega člena, če letalski prevoznik, ki upravlja zrakoplov, nima pravice do izvajanja prometa pod oznakami drugih letalskih prevoznikov.

(d) Pogodbenice zahtevajo od vseh letalskih prevoznikov, ki so sklenili take dogovore o uporabi skupnih oznak, da zagotovijo polno obveščenost potnikov glede identitete upravljalca in načina prevoza za vsak del poti.

Zemeljska oskrba

4. Vsaka pogodbenica letalskim prevoznikom druge pogodbenice pri opravljanju prevoza na njenem ozemlju dovoli:

- (a) da na podlagi vzajemnosti izvajajo lastno zemeljsko oskrbo na njenem ozemlju in da sami izberejo storitve zemeljske oskrbe, ki jih v celoti ali delno izvaja kateri koli zastopnik, ki ga pooblastijo njeni pristojni organi za izvajanje takih storitev; in
- (b) da zagotavljajo storitve zemeljske oskrbe za druge letalske prevoznike, ki delujejo na istem letališču, kadar je to dovoljeno in v skladu z veljavnimi zakoni in drugimi predpisi.

5. Za uresničevanje pravic iz odstavka 4(a) in (b) tega člena veljajo le fizične ali operativne omejitve, ki so posledica zlasti upoštevanja varovanja ali varnosti v letalstvu. Vsaka omejitev se uporabi enotno in po pogojih, ki niso manj ugodni od najugodnejših pogojev, ki so na voljo drugim letalskim prevoznikom katere koli države, ki je udeležena pri podobnem mednarodnem letalskem prevozu, ko se uvedejo te omejitve.

Predstavniki letalskih prevoznikov

6. Vsaka pogodbenica dovoli:

- (a) da letalski prevozniki druge pogodbenice na podlagi vzajemnosti na njeno ozemlje pripeljejo in na njem ohranijo svoje predstavnike in poslovno vodstveno, prodajno, tehnično, operativno in drugo strokovno osebje, kot je to potrebno v zvezi z njihovimi storitvami;
- (b) da se te zahteve glede osebja, o katerih odločajo letalski prevozniki druge pogodbenice, izpolnijo z osebjem druge pogodbenice ali z uporabo storitev katere koli druge organizacije, družbe ali letalskega prevoznika, ki deluje na njenem ozemlju in je pooblaščen za izvajanje takih storitev za druge letalske prevoznike; ter
- (c) da letalski prevozniki druge pogodbenice ustanovijo urade na njenem ozemlju za promocijo in prodajo storitev zračnega prometa in s tem povezanih dejavnosti.

7. Pogodbenice od predstavnikov in osebja letalskih prevoznikov druge pogodbenice zahtevajo, da delujejo v skladu z njihovimi zakoni in drugimi predpisi. V skladu s takimi zakoni in drugimi predpisi:

- (a) vsaka pogodbenica v najkrajšem možnem času odobri potrebna delovna dovoljenja, vizume za obiskovalce ali druge podobne dokumente predstavnikom in osebju iz odstavka 6 tega člena; in
- (b) vsaka pogodbenica omogoči in pospeši odobritev vseh zahtev za delovna dovoljenja za osebje, ki izvaja nekatere začasne naloge, ki ne presegaajo obdobja devetdesetih (90) dni.

Prodaja, lokalni izdatki in prenos sredstev

8. Vsaka pogodbenica letalskim prevoznikom druge pogodbenice dovoli:

- (a) prodajo storitev zračnega prevoza na njenem ozemlju, ki jo izvaja sama ali po presoji letalskih prevoznikov z zastopniki, ter prodajo prevoznih storitev v lokalni valuti ali po presoji letalskih prevoznikov v prosto zamenljivih valutah drugih držav, pri čemer ima vsak posameznik pravico kupiti take prevozne storitve v valutah, ki jih ti letalski prevozniki sprejemajo;
- (b) plačevanje lokalnih izdatkov na njenem ozemlju, vključno z nakupom goriva, v lokalni valuti ali po presoji letalskih prevoznikov v prosto zamenljivih valutah; in
- (c) na zahtevo zamenjavo in prenos sredstev, pridobljenih z običajnim poslovanjem, v tujino. Taka zamenjava in prenos se omogočita brez omejitev ali zamud po tržnem menjalnem tečaju, ki velja ob vložitvi zahtevka za prenos, pri čemer se ne zaračuna taksa razen običajnih taks za opravljeno storitev, ki jih za take posle zaračunajo banke.

Intermodalni prevoz

9. Vsaka pogodbenica dovoli letalskim prevoznikom, ki opravljajo:

- (a) potniški kombinirani prevoz, da v zvezi z letalskim prevozom uporabljajo kopenski ali pomorski površinski prevoz. Tak prevoz lahko letalski prevozniki zagotovijo z dogovori s površinskimi prevozniki ali površinski prevoz opravljajo sami;
- (b) prevoz tovora, da brez omejitve v zvezi z letalskim prevozom uporabljajo kateri koli kopenski ali pomorski površinski prevoz tovora do ali od vseh krajev na ozemljih pogodbenic ali v tretjih državah, vključno s prevozom do ali od vseh letališč s carinskimi objekti ter, kjer je to ustrezno, prevoz tovora pod carinskim nadzorom po veljavnih zakonih in predpisih; imajo dostop do letaliških carinskih postopkov in objektov za tovor, ki se premika po površini ali zraku; ter da se odločijo, da sami opravljajo površinski prevoz tovora ob upoštevanju domačih zakonov in predpisov, ki urejajo takšen prevoz, ali ga zagotovijo z dogovori z drugimi površinskimi prevozniki, vključno s površinskim prevozom, ki ga opravljajo letalski prevozniki katere koli druge države; in
- (c) intermodalni prevoz, da zagotovijo po enotni direktni ceni kombinirani zračni in površinski prevoz, pod pogojem, da se potnikov in špediterjev ne zavaja glede dejstev o takem prevozu.

Oblikovanje cen

10. Pogodbenice letalskim prevoznikom dovolijo prosto določanje cen na podlagi svobodne in poštene konkurence. Nobena od pogodbenic ne sprejme enostranskega ukrepa proti uvedbi ali vzdrževanju cen za mednarodni prevoz na ali s svojega ozemlja.

11. Pogodbenice ne zahtevajo, da se cene sporočajo letalskim organom.

12. Pogodbenice dovolijo letalskim organom, da razpravljajo o zadevah, ki vključujejo, vendar niso omejene na, cene, ki so lahko nepravilne, nerazumne ali diskriminatorne.

Računalniški sistemi rezervacij

13. Pogodbenice svoje zakone in predpise v zvezi z delovanjem računalniških sistemov rezervacij na svojih ozemljih uporabljajo pravično in nediskriminatorno.

Franšizing in trženje blagovne znamke

14. Letalski prevozniki katere koli pogodbenice lahko v skladu s tem sporazumom zagotavljajo letalski prevoz na podlagi dogovora o franšizingu ali trženju blagovne znamke z družbami, vključno z letalskimi prevozniki, če ima letalski prevoznik, ki zagotavlja letalski prevoz, ustrezno pooblastilo za zagotavljanje prevoza na progi, če so izpolnjeni pogoji v skladu z domačimi zakoni in drugimi predpisi ter z odobritvijo letalskih organov.

Najem zrakoplova s posadko

15. Za zagotavljanje letalskega prevoza v skladu s tem sporazumom, lahko letalski prevozniki pogodbenic, če imata letalski prevoznik, ki zagotavlja letalski prevoz, in operator zrakoplova pri teh dogovorih ustrezna pooblastila, zagotavljajo letalski prevoz v skladu s tem sporazumom z uporabo zrakoplovov in letalske posadke drugih letalskih prevoznikov, vključno iz drugih držav, z odobritvijo letalskih organov. Za izvajanje tega odstavka letalskim prevoznikom, ki upravljajo zrakoplov, ni treba imeti pooblastila za zagotavljanje prevoza na progi.

Čarterski/posebni leti

16. Določbe iz členov 4 (Naložbe), 5 (Uporaba zakonov), 6 (Varnost v civilnem letalstvu), 7 (Varovanje v civilnem letalstvu), 8 (Carinske dajatve, takse in pristojbine), 9 (Statistika), 10 (Interesi potrošnikov), 11 (Razpoložljivost letališč ter letališke infrastrukture in storitev), 12 (Pristojbine za letališča ter letališko infrastrukturo in storitve), 13 (Poslovne priložnosti),

14 (Konkurenčno okolje), 15 (Upravljanje zračnega prometa), 17 (Skupni odbor) in 18 (Okolje) tega sporazuma veljajo tudi za čarterske in druge posebne lete, ki jih opravljajo letalski prevozniki ene pogodbenice na ozemlje druge pogodbenice ali z njega.

17. Pogodbenice zahtevana pooblastila in dovoljenja letalskemu prevozniku za opravljanje čarterskih in drugih posebnih letov po prejemu vlog izdajo po najkrajšem postopku.

Člen 14

Konkurenčno okolje

1. Pogodbenice potrjujejo, da je njihov skupni cilj pošteno in konkurenčno okolje za opravljanje letalskega prevoza. Pogodbenice priznavajo, da poštene konkurenčne prakse letalskih prevoznikov najpogosteje obstajajo, kadar ti letalski prevozniki delujejo na izključno komercialni podlagi in jih država ne subvencionira. Priznavajo, da so zadeve, kot so pogoji, pod katerimi so letalski prevozniki privatizirani, odprava subvencij, ki izkrivljajo konkurenco, ter pravičen in nediskriminatoren dostop do letališke infrastrukture in storitev ter računalniških sistemov rezervacij, vendar ne omejeno nanje, ključni dejavniki pri doseganju poštenega in konkurenčnega okolja.

2. Če pogodbenica ugotovi, da na ozemlju druge pogodbenice obstajajo pogoji, ki lahko škodljivo vplivajo na pošteno in konkurenčno okolje ter na opravljanje letalskih prevozov njenih letalskih prevoznikov v skladu s tem sporazumom, lahko svoje ugotovitve predloži drugi pogodbenici. Lahko tudi zahteva sestanek skupnega odbora. Pogodbenice se strinjajo, da je stopnja, do katere lahko subvencija ali drug poseg ogrozi cilje Sporazuma, povezane s konkurenčnim okoljem, upravičena tema razprav v skupnem odboru.

3. Vprašanja, sprožena na podlagi tega člena 14, vključujejo kapitalske vložke, navzkrižno subvencioniranje, nepovratna sredstva, jamstva, lastništvo, oprostitev davkov ali izvzetje davkov, zaščito pred bankrotom ali zavarovanje katerih koli vladnih organov, pri čemer niso omejena le nanje. Ob upoštevanju odstavka 4 člena 14 lahko pogodbenica zaradi obravnavanja zadeve, povezane s tem členom, po obvestilu druge pogodbenice stopi v stik s pristojnimi vladnimi organi na ozemlju druge pogodbenice, vključno z organi na državni, regionalni ali lokalni ravni.

4. Pogodbenice priznavajo sodelovanje med svojimi organi za konkurenco, kot je razvidno v „Sporazumu med Vlado Kanade in Evropskimi skupnostmi o uporabi prava konkurence“ z dne 17. junija 1999 iz Bonna.

5. Če po posvetovanjih v skupnem odboru pogodbenica meni, da pogoji iz odstavka 2 člena 14 ostajajo in lahko povzročijo znatno poslabšanje ali škodo njenemu letalskemu prevozniku ali letalskim prevoznikom, lahko ukrepa. Pogodbenica lahko ukrepa v skladu s tem odstavkom po odločitvi skupnega odbora o vzpostavitvi postopkov in meril skupnega odbora za izvajanje takih ukrepov ali eno leto po datumu, ko pogodbenice začnejo začasno uporabljati ta sporazum ali ta začne veljati, kar se zgodi prej. Vsakršno ukrepanje na podlagi tega odstavka je ustrezno, sorazmerno ter glede obsega uporabe in trajanja omejeno na najnujnejše. Usmerjeno je izključno proti subjektu, ki ima koristi od okoliščin iz odstavka 2, ter ne posega v pravico katere koli pogodbenice do ukrepanja v skladu s členom 21 (Reševanje sporov).

Člen 15

Upravljanje zračnega prometa

Pogodbenice sodelujejo pri obravnavanju vprašanj varnostnega nadzora in politike, ki so povezana z vodenjem zračnega prometa, da bi optimizirali splošno učinkovitost, zmanjšali stroške ter izboljšali varnost in zmogljivost obstoječih sistemov. Pogodbenice spodbujajo svoje izvajalce navigacijskih služb zračnega prometa, naj še naprej sodelujejo na področju interoperabilnosti, da bi se, kjer je mogoče, sistema obeh strani dodatno povezala, da bi se zmanjšal vpliv letalstva na okolje in da bi se po potrebi izmenjavale informacije.

Člen 16

Podaljšanje veljavnosti določitev in pooblastil

1. Vsak letalski prevoznik Kanade ali države članice z določitvijo svoje vlade v skladu s sporazumom o zračnem prometu s Kanado, ki ga je nadomestil ta sporazum, se šteje za letalskega prevoznika, ki je določen za opravljanje letalskega prevoza.

2. Vsak letalski prevoznik Kanade ali države članice z licenco ali pooblastilom, ki so ga izdali letalski organi pogodbenice ter velja za opravljanje letalskega prevoza na datum začetka veljavnosti tega sporazuma, ima do izdaje katere koli nove ali spremenjene licence ali pooblastila v skladu s tem sporazumom še naprej vsa pooblastila, ki jih določa omenjena licenca ali pooblastilo, ter se šteje za pooblaščenega za opravljanje letalskega prevoza, kot določa ta sporazum.

3. Nobena določba v tem členu ne preprečuje, da se letalski prevoznik pogodbenice, ki ni omenjen v odstavkih 1 ali 2 tega člena, določi ali pooblasti za opravljanje letalskega prevoza.

Člen 17

Skupni odbor

1. Pogodbenice ustanovijo odbor, sestavljen iz predstavnikov pogodbenic (v nadaljnjem besedilu: skupni odbor).

2. Skupni odbor opredeli letalske organe in druge pristojne organe v zvezi z zadevami iz tega sporazuma in omogoča stike med njimi.

3. Skupni odbor se sestaja po potrebi in najmanj enkrat na leto. Vsaka pogodbenica lahko zahteva sklic sestanka.

4. Pogodbenica lahko tudi zahteva sestanek skupnega odbora za posvetovanje v zvezi z vprašanji o razlagi ali uporabi tega sporazuma ter poskus rešitve pomislekov, ki jih izrazi druga pogodbenica. Tak sestanek se prične v najkrajšem možnem času, vendar najpozneje dva meseca po prejemu zahteve, če se pogodbenice ne odločijo drugače.

5. Skupni odbor sprejme sklepe, kadar to izrecno določa Sporazum.

6. Skupni odbor spodbuja sodelovanje med pogodbenicami in lahko obravnava katero koli zadevo, povezano z delovanjem ali izvajanjem tega sporazuma, vključno z naslednjimi zadevami, vendar ne omejeno nanje:

(a) pregled tržnih pogojev, ki vplivajo na letalski prevoz v skladu s tem sporazumom;

(b) izmenjava informacij, vključno s svetovanjem glede sprememb domačih zakonov in politik, ki vplivajo na Sporazum;

(c) preučevanje možnih področij za nadaljnji razvoj Sporazuma, vključno s priporočilom za njegove spremembe;

(d) priporočanje pogojev, postopkov in sprememb, ki se zahtevajo od novih držav članic, da postanejo pogodbenice tega sporazuma; ter

(e) razpravljanje o vprašanjih, povezanih z naložbami, lastništvom in nadzorom, ter potrditev, kdaj so izpolnjeni pogoji za postopno uvedbo prometnih pravic, kot je določeno v Prilogi 2 k temu sporazumu.

7. Skupni odbor razvija sodelovanje in spodbuja izmenjave na strokovni ravni o novih zakonodajnih ali ureditvenih pobudah.

8. Skupni odbor s sklepom sprejme svoj poslovnik.

9. Vse odločitve skupnega odbora se sprejmejo na podlagi soglasja.

Člen 18**Okolje**

1. Pogodbenice priznavajo pomen varstva okolja pri razvoju in izvajanju mednarodne letalske politike.
2. Brez poseganja v pravice in obveznosti pogodbenic po mednarodnem pravu in Konvenciji ima vsaka pogodbenica znotraj svoje suverene pristojnosti pravico do sprejetja in izvajanja ustreznih ukrepov za boj proti vplivom zračnega prometa na okolje, če se ti ukrepi izvajajo ne glede na državljanstvo.
3. Pogodbenice priznavajo, da je treba pri razvoju mednarodne letalske politike stroške in koristi ukrepov za varstvo okolja skrbno pretehtati. Pri preučevanju predlaganih okoljskih ukrepov mora pogodbenica oceniti morebitne škodljive učinke na uresničevanje pravic iz tega sporazuma ter, če so taki ukrepi sprejeti, opraviti vse, kar je ustrezno za omilitev takih škodljivih učinkov.
4. Pogodbenice priznavajo pomembnost sodelovanja in v okviru večstranskih razprav pomembnost preučevanja učinkov letalstva na okolje in gospodarstvo ter zagotavljanja popolne skladnosti ukrepov za omilitev učinkov s cilji tega sporazuma.
5. Ko so okoljski ukrepi izoblikovani, se upoštevajo letalski okoljski standardi, ki jih je sprejela Mednarodna organizacija civilnega letalstva v prilogah h Konvenciji, razen kadar so sporočene razlike.
6. Pogodbenice si prizadevajo za medsebojna posvetovanja o zadevah, povezanih z okoljem, vključno z načrtovanimi ukrepi, ki bodo verjetno pomembno vplivali na mednarodni letalski prevoz, ki ga zajema ta sporazum, da bi dosegli čim bolj skladne pristope. Posvetovanja se začnejo v tridesetih dneh po prejemu take zahteve ali v katerem koli drugem časovnem obdobju, če je tako medsebojno dogovorjeno.

Člen 19**Zadeve s področja dela**

1. Pogodbenici priznavata pomembnost preučitve učinkov tega sporazuma na delo, zaposlovanje in delovne pogoje.
2. Katera koli pogodbenica lahko zahteva sestanek skupnega odbora na podlagi člena 17 za razpravo o zadevah s področja dela iz odstavka 1 tega člena.

Člen 20**Mednarodno sodelovanje**

Pogodbenice lahko v skladu s členom 17 skupnemu odboru predložijo zadeve, povezane:

- (a) z zračnim prometom in mednarodnimi organizacijami;
- (b) z možnim razvojem v odnosih med pogodbenicami in drugimi državami v zračnem prometu; in
- (c) s smerjo razvoja v dvostranskih in večstranskih sporazumih,

vključno s predlogi glede razvoja usklajenih stališč na teh področjih, kjer je to mogoče.

Člen 21**Reševanje sporov**

1. Vsi spori med pogodbenicami glede razlage ali uporabe tega sporazuma se najprej poskušajo rešiti z uradnimi posvetovanji v skupnem odboru. Ta uradna posvetovanja se pričnejo čim prej in ne glede na odstavek 4 člena 17 najpozneje v tridesetih dneh po datumu prejema pisne zahteve, ki jo ena pogodbenica naslovi na drugo pogodbenico, ob sklicevanju na ta člen, če se pogodbenice ne odločijo drugače.
2. Če se spor ne razreši v šestdesetih dneh po prejemu zahteve po uradnih posvetovanjih, se lahko s soglasjem pogodbenic predloži v odločanje določeni osebi ali organu. Če pogodbenice ne soglašajo, se spor na zahtevo katere koli pogodbenice predloži v arbitražo arbitražnemu sodišču treh razsodnikov v skladu s spodaj določenimi postopki.
3. V tridesetih dneh po prejemu zahteve za arbitražo vsaka pogodbenica, udeležena v sporu, imenuje neodvisnega razsodnika. Razsodnika, ki so ju imenovali pogodbenice, sporazumno določita tretjega razsodnika v dodatnem roku petinštirideset dni. Če katera koli pogodbenica v določenem roku ne imenuje razsodnika ali če tretji razsodnik ni imenovan v določenem roku, lahko katera koli pogodbenica zaprosi predsednika sveta Mednarodne organizacije civilnega letalstva, da imenuje razsodnika ali razsodnike, odvisno od primera. Če je predsednik državljan ene od pogodbenic, imenovanje opravi podpredsednik z najdaljšim stažem, ki ni izločen iz tega razloga. V vseh primerih je tretji razsodnik državlján tretje države, deluje kot predsednik razsodišča in določi, kje bo arbitražna potekala.
4. Razsodišče sprejme svoj poslovnik in časovni raspored postopka.
5. Razsodišče lahko na zahtevo ene pogodbenice od druge pogodbenice, udeležene v sporu, zahteva, da do končne določitve razsodišča izvajačasne zaščitne ukrepe.

6. Rzsodišče si prizadeva sprejeti pisno odločitev v 180 dneh po prejemu zahteve za arbitražo. Prevlada odločitev večine rzsodnikov.

7. Če rzsodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve tega sporazuma, in odgovorna pogodbenica ne odpravi kršitve ali se z drugo pogodbenico, udeleženo v sporu, ne sporazume o obojestransko zadovoljivi rešitvi v tridesetih dneh po obvestilu o odločitvi rzsodišča, lahko druga pogodbenica začasno prekliče uporabo enakih koristi, ki izhajajo iz tega sporazuma, dokler se spor ne reši.

8. Stroške rzsodišča si pogodbenice, udeležene v sporu, enakovredno delijo.

9. Za namen tega člena Evropska skupnost in države članice ukrepajo skupaj.

Člen 22

Sprememba

Pogodbenice se lahko medsebojno dogovorijo o vsaki spremembi tega sporazuma na podlagi posvetovanj v skladu s členom 17 (Skupni odbor) tega sporazuma. Spremembe začnejo veljati v skladu s pogoji iz člena 23 (Začetek veljavnosti in začasna uporaba).

Člen 23

Začetek veljavnosti in začasna uporaba

1. Ta sporazum začne veljati en mesec po datumu zadnje diplomatske note, v kateri pogodbenice potrjujejo, da so zaključeni vsi postopki, potrebni za začetek veljavnosti tega sporazuma. Za to izmenjavo Evropska skupnost in države članice pooblastijo generalni sekretariat Sveta Evropske unije. Kanada izroči generalnemu sekretariatu Sveta Evropske unije diplomatsko(-e) noto(-e) za Evropsko skupnost in njene države članice, generalni sekretariat Sveta Evropske unije pa izroči Kanadi diplomatsko noto Evropske skupnosti in njenih držav članic. Diplomatska nota ali note Evropske skupnosti in njenih držav članic vsebujejo sporočilo vsake države članice, ki potrjuje, da so njeni postopki, potrebni za začetek veljavnosti tega sporazuma, zaključeni.

2. Ne glede na odstavek 1 tega člena pogodbenice soglašajo, da se ta sporazum začne začasno uporabljati v skladu z notranjim pravom pogodbenic prvi dan v mesecu, ki sledi datumu zadnje note, s katero se pogodbenice medsebojno uradno obvestijo o zaključku ustreznih notranjih postopkov za začasno uporabo sporazuma.

Člen 24

Prenehanje veljavnosti

Pogodbenica lahko kadar koli po diplomatski poti pisno obvesti drugo pogodbenico o svoji odločitvi, da odpoveduje ta

sporazum. Hkrati o tem obvesti Mednarodno organizacijo civilnega letalstva in sekretariat Združenih narodov. Sporazum preneha veljati eno (1) leto po datumu, ko druga pogodbenica prejme obvestilo, če obvestilo o odpovedi ni sporazumno umaknjeno pred iztekom tega obdobja. Če druga pogodbenica ne potrdi prejema, se šteje, da je bilo obvestilo prejeto štirinajst (14) dni po tem, ko obvestilo prejmeta Mednarodna organizacija civilnega letalstva in sekretariat Združenih narodov.

Člen 25

Registracija Sporazuma

Ta sporazum in vse njegove spremembe se po začetku veljavnosti Sporazuma registrirajo pri Mednarodni organizaciji civilnega letalstva in sekretariatu Združenih narodov v skladu s členom 102 Ustanovne listine Združenih narodov. Druga pogodbenica se obvesti o registraciji takoj, ko jo potrdita sekretariat Mednarodne organizacije civilnega letalstva in sekretariat Združenih narodov.

Člen 26

Razmerje do drugih sporazumov

1. Če pogodbenice postanejo pogodbenice v večstranskem sporazumu ali potrdijo sklep, ki ga sprejme Mednarodna organizacija civilnega letalstva ali druga mednarodna medvladna organizacija, ki obravnava zadeve, zajete v tem sporazumu, se posvetujejo v skupnem odboru, da ugotovijo, v kolikšni meri določbe večstranskega sporazuma ali sklepa vplivajo na ta sporazum in ali bi bilo treba ta sporazum spremeniti zaradi takega razvoja dogodkov.

2. V obdobju začasne uporabe na podlagi odstavka 2 člena 23 (Začetek veljavnosti in začasna uporaba) Sporazuma se dvostranski sporazumi, navedeni v Prilogi 3 k temu sporazumu, začasno prekinejo, razen v obsegu, določenem v Prilogi 2 k temu sporazumu. Ob začetku veljavnosti na podlagi odstavka 1 člena 23 tega sporazuma ta sporazum nadomesti zadevne določbe dvostranskih sporazumov, navedenih v Prilogi 3 k temu sporazumu, razen v obsegu, določenem v Prilogi 2 k temu sporazumu.

V POTRDITEV TEGA so spodaj podpisani, ki so za to pravilno pooblašeni, podpisali ta sporazum.

SESTAVLJENO v dveh izvodih, v Bruslju, dne sedemnajstega decembra 2009, v angleškem, bolgarskem, češkem, danskem, estonskem, finskem, francoskem, grškem, italijanskem, latvij-skem, litovskem, madžarskem, malteškem, nemškem, nizozemskem, poljskem, portugalskem, romunskem, slovaškem, slovenskem, španskem in švedskem jeziku, pri čemer so vsa besedila enako verodostojna.

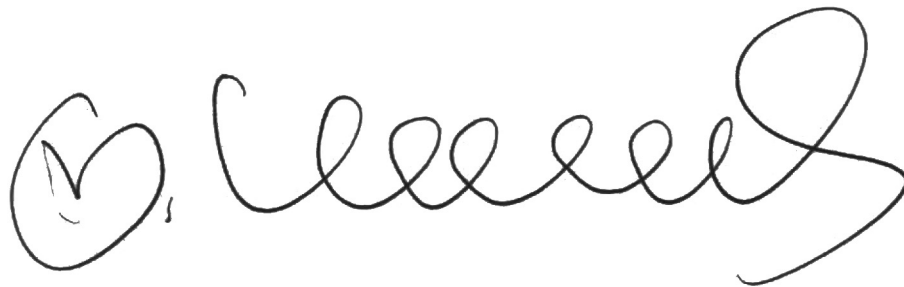
Voor het Koninkrijk België
Pour le Royaume de Belgique
Für das Königreich Belgien

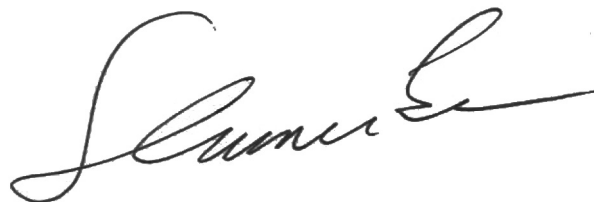
Deze handtekening verbindt eveneens het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Cette signature engage également la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.

За Република България

Za Českou republiku

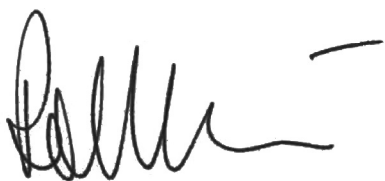
På Kongeriget Danmarks vegne

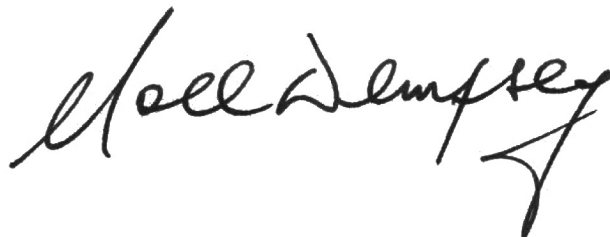
Für die Bundesrepublik Deutschland

Eesti Vabariigi nimel

Thar cheann Na hÉireann
For Ireland

Για την Ελληνική Δημοκρατία

Por el Reino de España

Pour la République française

Per la Repubblica italiana

Για την Κυπριακή Δημοκρατία

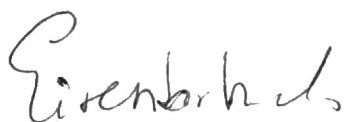
Latvijas Republikas vārdā

Lietuvos Respublikos vardu

Pour le Grande-Duché de Luxembourg

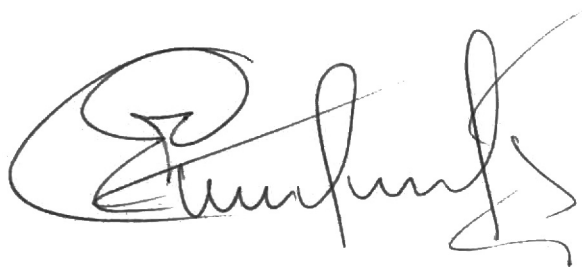
A Magyar Köztársaság részéről

Għal Malta

Voor het Koninkrijk der Nederlanden

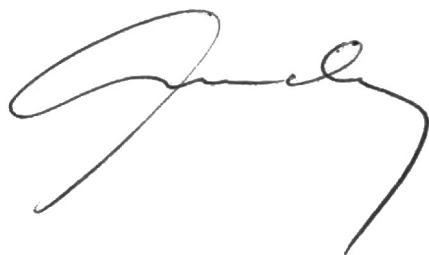
Für die Republik Österreich

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

Pela República Portuguesa

Pentru România

Za Republiko Slovenijo

A handwritten signature in black ink, consisting of several vertical, slightly curved strokes that resemble a stylized 'S' or a series of parallel lines.

Za Slovenskú republiku

A handwritten signature in black ink, featuring a prominent, sweeping curve that starts from the left and ends with a long, horizontal tail.

Suomen tasavallan puolesta

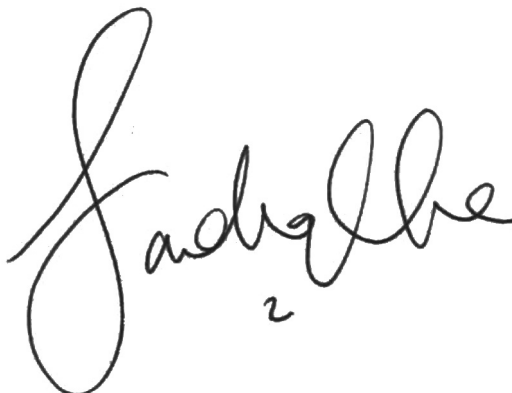
För Republiken Finland

A handwritten signature in black ink, with a large, stylized initial 'A' followed by a series of connected, wavy lines.

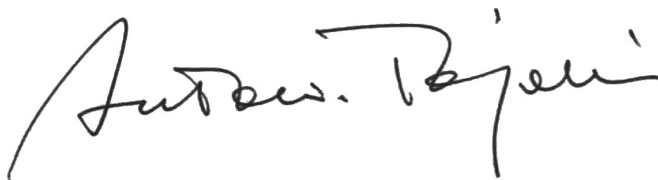
För Konungariket Sverige

A handwritten signature in black ink, featuring a large, stylized initial 'C' followed by a series of connected, wavy lines.

For the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

За Европейската общност
 Por la Comunidad Europea
 Za Evropské společenství
 For Det Europæiske Fællesskab
 Für die Europäische Gemeinschaft
 Euroopa Ühenduse nimel
 Για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα
 For the European Community
 Pour la Communauté européenne
 Per la Comunità europea
 Eiropas Kopienas vārdā
 Europos bendrijos vardu
 az Európai Közösség részéről
 Ghall-Komunità Ewropea
 Voor de Europese Gemeenschap
 W imieniu Wspólnoty Europejskiej
 Pela Comunidade Europeia
 Pentru Comunitatea Europeană
 Za Európske spoločenstvo
 Za Evropsko skupnost
 Euroopan yhteisön puolesta
 På Europeiska gemenskapens vägnar

For Canada
 Pour le Canada

—

PRILOGA 1

PREGLED PROG

1. Za namen odstavka 1(c) člena 2 tega sporazuma vsaka pogodbenica letalskim prevoznikom druge pogodbenice dovoli opravljanje prevoza na progah, ki so določene spodaj:

(a) za letalske prevoznike Kanade:

kraji za Kanado – kraji v Kanadi – kraji vmesnega pristanka – kraji v in znotraj držav članic – naslednji kraji

(b) za letalske prevoznike Evropske skupnosti:

kraji za državami članicami – kraji v državah članicah – kraji vmesnega pristanka – kraji v in znotraj Kanade – naslednji kraji

2. Letalski prevozniki pogodbenice lahko na katerem koli letu ali na vseh letih in po svoji izbiri:

(a) opravljajo lete v eni ali v obeh smereh;

(b) kombinirajo različne številke letov v okviru ene operacije zrakoplova;

(c) opravljajo prevoze za kraji, med kraji vmesnega pristanka in naslednjimi kraji ter kraji na ozemljih pogodbenic ter v kateri koli kombinaciji in katerem koli vrstnem redu;

(d) izpustijo pristanke v katerem koli kraju ali krajih;

(e) kadar koli preusmerijo promet iz katerega koli svojega zrakoplova v kateri koli drug svoj zrakoplov brez kakršnih koli omejitev glede sprememb tipa ali števila zrakoplovov, s katerimi opravljajo prevoz;

(f) opravljajo prevoze na kraje za katerim koli krajem na ozemlju te pogodbenice z zamenjavo zrakoplova ali številke leta ali brez nje ter javnosti ponujajo in oglašujejo take prevoze kot neposredne prevoze;

(g) pristajajo v katerih koli krajih, ne glede na to, ali so znotraj ali zunaj ozemlja ene ali druge pogodbenice;

(h) opravljajo tranzitni promet na krajih vmesnega pristanka in na krajih na ozemlju druge pogodbenice;

(i) kombinirajo promet na istem zrakoplovu, ne glede na to, od kod tak promet izvira; ter

(j) zagotavljajo storitve pod skupno oznako v skladu z odstavkom 3 člena 13 (Poslovne priložnosti) tega sporazuma;

brez omejevanja smeri letenja ali geografskega omejevanja in brez izgube katere koli pravice do opravljanja prometa, ki je sicer dovoljen po tem sporazumu.

PRILOGA 2

DOGOVORI O RAZPOLOŽLJIVOSTI PRAVIC

ODDELEK 1

Lastništvo in nadzor nad letalskimi prevozniki obeh pogodbenic

1. Ne glede na člen 4 (Naložbe) je lastništvo letalskih prevoznikov pogodbenice s strani državljanov vseh drugih pogodbenic na podlagi vzajemnosti dopustno v obsegu, dovoljenem v skladu z domačimi zakoni in predpisi Kanade za tuje naložbe v letalske prevoznike.
2. Ne glede na odstavek 2(c) člena 3 (Določitev, pooblastilo in preklic) ter člen 4 (Naložbe) Sporazuma se v zvezi z lastništvom in nadzorom letalskih prevoznikov namesto odstavka 2(c) člena 3 (Določitev, pooblastilo in preklic) uporablja naslednja določba, dokler zakoni in predpisi iz odstavka 2(c) in (d) oddelka 2 te priloge ne bodo določili drugače:

„v primeru letalskega prevoznika Kanade imajo pretežni lastninski delež in dejanski nadzor nad letalskim prevoznikom državljani Kanade, letalski prevoznik ima licenco kanadskega letalskega prevoznika ter ima glavno poslovno enoto v Kanadi; v primeru letalskega prevoznika države članice imajo pretežni lastninski delež in dejanski nadzor nad letalskim prevoznikom državljani držav članic, Islandije, Lihtenštajna, Norveške ali Švice, letalski prevoznik ima licenco letalskega prevoznika Skupnosti in glavno poslovno enoto v državi članici“.

ODDELEK 2

Postopna razpoložljivost prometnih pravic

1. Pri uveljavljanju prometnih pravic iz odstavka 2 tega oddelka so letalski prevozniki pogodbenic upravičeni do operativnih prilagodljivosti, ki jih omogoča odstavek 2 Priloge 1.
2. Ne glede na prometne pravice iz Priloge 1 tega sporazuma:
 - (a) kadar nacionalni zakoni in predpisi obeh pogodbenic dovoljujejo, da imajo državljani druge pogodbenice v lasti in pod nadzorom skupaj največ 25-odstotni delež glasovalnih pravic v njunih letalskih prevoznikih, se uporabljajo naslednje pravice:
 - (i) za potniški kombinirani prevoz in tovorni prevoz za kanadske letalske prevoznike pravica do opravljanja mednarodnega prevoza med katerim koli krajem v Kanadi in katerim koli krajem v državah članicah, za letalske prevoznike Skupnosti pravica do opravljanja letalskega prevoza med katerim koli krajem v državah članicah in katerim koli krajem v Kanadi. Poleg tega za potniški kombinirani prevoz in tovorni prevoz za letalske prevoznike pogodbenice pravica do opravljanja mednarodnega prevoza v kraje v tretjih državah in iz njih prek katerega koli kraja na ozemlju zadevne pogodbenice z zamenjavo zrakoplova ali številke leta ali brez nje ter pravica do ponujanja javnosti in oglaševanja takih prevozov kot neposrednih prevozov;
 - (ii) za tovorni prevoz za letalske prevoznike obeh pogodbenic pravica do opravljanja mednarodnega prevoza med ozemljem druge pogodbenice in kraji v tretjih državah v povezavi s prevozi med kraji na svojem ozemlju in kraji na ozemlju druge pogodbenice;
 - (iii) za potniški kombinirani prevoz in tovorni prevoz za letalske prevoznike obeh pogodbenic pravice do opravljanja prevozov iz dvostranskih sporazumov o zračnem prometu med Kanado in državami članicami, navedenih v oddelku 1 Priloge 3, in pravice do opravljanja prevozov iz dogovorov, ki so se uporabljali med Kanado in posameznimi državami članicami, kot je določeno v oddelku 2 Priloge 3. Ob upoštevanju pravic pete svoboščine glede naslednjih krajev iz tega pododstavka vse omejitve razen geografskih omejitev, omejitev števila krajev in omejitev določene pogostosti ne veljajo več; ter
 - (iv) za večjo varnost so pravice iz zgornjih pododstavkov (i) in (ii) na voljo, kadar na datum začasne uporabe ali datum začetka veljavnosti tega sporazuma ni obstajal noben dvostranski sporazum ali dogovor ali kadar pravice v sporazumu, ki so bile na voljo neposredno pred začasno uporabo ali začetkom veljavnosti tega sporazuma, ne dopuščajo toliko kot pravice iz zgornjih pododstavkov (i) in (ii);

- (b) kadar nacionalni zakoni in predpisi obeh pogodbenic dovoljujejo, da imajo državljani druge pogodbenice v lasti in pod nadzorom skupaj največ 49-odstotni delež glasovalnih pravic v njihovih letalskih prevoznikih, se poleg pododstavka 2(a) uporabljajo naslednje pravice:
- (i) za potniški kombinirani prevoz so za letalske prevoznike obeh pogodbenic pravice pete svoboščine na voljo na katerem koli kraju vmesnega pristanka in za kanadske letalske prevoznike med katerim koli krajem v državah članicah in katerim koli krajem v drugih državah članicah, če v primeru kanadskih letalskih prevoznikov prevoz vključuje kraj v Kanadi in v primeru letalskih prevoznikov Skupnosti prevoz vključuje kraj v kateri koli državi članici;
 - (ii) za potniški kombinirani prevoz so za letalske prevoznike Kanade pravice pete svoboščine na voljo med katerim koli krajem v državah članicah ter katerim koli krajem v Maroku, Švici, Evropskem gospodarskem prostoru in drugih članicah skupnega evropskega zračnega prostora; in
 - (iii) za tovorni prevoz za letalske prevoznike pogodbenice, brez zahteve za opravljanje prevoza v kraj na ozemlju navedene pogodbenice, pravica do opravljanja mednarodnega prevoza med kraji na ozemlju druge pogodbenice in kraji v tretjih državah;
- (c) kadar nacionalni zakoni in predpisi obeh pogodbenic dovoljujejo, da državljani druge pogodbenice na njenem ozemlju ustanovijo letalskega prevoznika za domači in mednarodni letalski prevoz, in na podlagi odstavka 5, odstavka 6(e) in odstavka 9 člena 17 (Skupni odbor) tega sporazuma se poleg pododstavka 2(a) in (b) uporabljajo naslednje pravice:
- (i) za potniški kombinirani prevoz so za letalske prevoznike obeh pogodbenic pravice pete svoboščine na voljo za kateri koli naslednji kraj brez omejitev pogostosti;
- (d) kadar nacionalni zakoni in predpisi obeh pogodbenic dovoljujejo popolno lastništvo in nadzor njihovih letalskih prevoznikov s strani državljanov druge pogodbenice ter obe pogodbenici dovoljmeta polno uporabo Priloge 1, se na podlagi odstavka 5, odstavka 6(e) in odstavka 9 člena 17 (Skupni odbor) tega sporazuma in na podlagi potrditve pogodbenic z njunimi postopki določbe Priloge 2 zgoraj ne uporabljajo več in velja Priloga 1.
-

PRILOGA 3

DVOSTRANSKI SPORAZUMI MED KANADO IN DRŽAVAMI ČLANICAMI EVROPSKE SKUPNOSTI

ODDELEK 1

V skladu s členom 26 tega sporazuma se uporaba naslednjih dvostranskih sporazumov med Kanado in državami članicami začasno ukine ali pa se nadomesti s tem sporazumom:

- (a) Republika Avstrija: Sporazum med vlado Kanade in avstrijsko zvezno vlado o zračnem prometu, podpisan 22. junija 1993;
- (b) Kraljevina Belgija: Sporazum med vlado Kanade in vlado Belgije o zračnem prometu, podpisan dne 13. maja 1986;
- (c) Češka republika: Sporazum med vlado Kanade in vlado Češke republike o zračnem prometu, podpisan 13. marca 1996. Izmenjava not o spremembi Sporazuma, podpisana 28. aprila 2004 in 28. junija 2004;
- (d) Kraljevina Danska: Sporazum med Kanado in Dansko za letalski prevoz med državama, podpisan 13. decembra 1949. Izmenjava not med Kanado in Dansko v zvezi z zračnim sporazumom z dne 13. decembra 1949 v Ottawi, podpisana 13. decembra 1949. Izmenjava not med Kanado in Dansko o spremembi Sporazuma iz leta 1949 o zračnem prometu, podpisana 16. maja 1958;
- (e) Republika Finska: Sporazum med vlado Kanade in vlado Finske za letalski prevoz med njunima ozemljema in zunaj njiju, podpisan 28. maja 1990. Izmenjava not, ki pomeni sporazum o spremembi Sporazuma med vlado Kanade in vlado Finske za letalski prevoz med njunima ozemljema in zunaj njiju, sklenjenega v Helsinkih 28. maja 1990, podpisana 1. septembra 1999;
- (f) Francoska republika: Sporazum med vlado Kanade in vlado Francoske republike o zračnem prometu, podpisan 15. junija 1976; izmenjava not med vlado Kanade in vlado Francoske republike o spremembi Sporazuma o zračnem prometu, podpisanega v Parizu 15. junija 1976, podpisana 21. decembra 1982;
- (g) Zvezna republika Nemčija: Sporazum med vlado Kanade in vlado Zvezne republike Nemčije o zračnem prometu, podpisan 26. marca 1973; izmenjava not med vlado Kanade in vlado Zvezne republike Nemčije o spremembi Sporazuma o zračnem prometu, podpisanega v Ottawi 26. marca 1973, podpisana 16. decembra 1982 in 20. januarja 1983;
- (h) Helenska republika: Sporazum med vlado Kanade in vlado Helenske republike o zračnem prometu, podpisan 20. avgusta 1984; izmenjava not, ki pomeni sporazum med vlado Kanade in vlado Helenske republike o spremembi Sporazuma o zračnem prometu, sklenjenega v Torontu 20. avgusta 1984, podpisana 23. junija 1995 in 19. julija 1995;
- (i) Republika Madžarska: Sporazum med vlado Kanade in vlado Republike Madžarske o zračnem prometu, podpisan 7. decembra 1998;
- (j) Irska: Sporazum med Kanado in Irsko za letalski prevoz med državama, podpisan 8. avgusta 1947; izmenjava not (19. april in 31. maj 1948) med Kanado in Irsko o spremembi Sporazuma za letalski prevoz med državama, podpisana 31. maja 1948; izmenjava not med Kanado in Irsko, ki pomeni sporazum o spremembi Priloge k Sporazumu za letalski prevoz z dne 8. avgusta 1947, podpisana 9. julija 1951. Izmenjava not med Kanado in Irsko o spremembi Sporazuma za letalski prevoz med državama z dne 8. avgusta 1947, podpisana 23. decembra 1957;
- (k) Italijanska republika: Sporazum med Kanado in Italijo za letalski prevoz, podpisan 2. februarja 1960; izmenjava not med vlado Kanade in vlado Italijanske republike, ki pomeni sporazum o spremembi Sporazuma za letalski prevoz, kot je določeno v potrjenem zapisniku z dne 28. aprila 1972, podpisana 28. avgusta 1972;

- (l) Kraljevina Nizozemska: Sporazum med vlado Kanade in vlado Kraljevine Nizozemske o zračnem prometu, podpisan 2. junija 1989; izmenjava not med vlado Kanade in vlado Kraljevine Nizozemske, ki pomeni sporazum o opravljanju posebnih (čarterskih) letov, podpisana 2. junija 1989;
- (m) Republika Poljska: Sporazum o zračnem prometu med vlado Kanade in vlado Ljudske republike Poljske, podpisan 14. maja 1976; izmenjava not, ki pomeni sporazum med vlado Kanade in vlado Ljudske republike Poljske o členih IX, XI, XIII in XV Sporazuma o zračnem prometu, podpisanega 14. maja 1976, podpisana istega dne;
- (n) Portugalska republika: Sporazum med vlado Kanade in vlado Portugalske za letalski prevoz med kanadskim in portugalskim ozemljem, podpisan 25. aprila 1947. Izmenjava not med vlado Kanade in vlado Portugalske o spremembi odstavkov 3 in 4 priloge k Sporazumu za letalski prevoz med dvema državama, podpisanega 25. aprila 1947 v Lizboni, podpisana 24. in 30. aprila 1957. Izmenjava not med Kanado in Portugalsko o spremembi odstavka 7 priloge k Sporazumu za letalski prevoz med dvema državama, podpisana 5. in 31. marca 1958;
- (o) Romunija: Sporazum med vlado Kanade in vlado Socialistične republike Romunije o civilnem zračnem prometu, podpisan 27. oktobra 1983;
- (p) Kraljevina Španija: Sporazum med vlado Kanade in vlado Španije o zračnem prometu, podpisan 15. septembra 1988;
- (q) Kraljevina Švedska: Sporazum med Kanado in Švedsko za letalski prevoz med kanadskim in švedskim ozemljem, podpisan 27. junija 1947; izmenjava not med Kanado in Švedsko, ki dopolnjuje Sporazum za letalski prevoz med kanadskim in švedskim ozemljem, podpisana 27. junija in 28. junija 1947. Izmenjava not med Kanado in Švedsko o spremembi Sporazuma iz leta 1947 o zračnem prometu, podpisana 16. maja 1958; ter
- (r) Združeno Kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske: Sporazum med vlado Kanade in vlado Združenega kraljestva Velike Britanije in Severne Irske o letalskem prevozu, podpisan 22. junija 1988.

ODDELEK 2

Za namen oddelka 2 Priloge 2 veljajo naslednje pravice v skladu s pododstavkom 2(a)(iii):

Del 1 za letalske prevoznike Kanade

V povezavi z opravljanjem kombiniranega potniško-tovornega prevoza med Kanado in posameznimi državami članicami in pri opravljanju zgolj tovornega prevoza letalski prevozniki Kanade uživajo naslednje pravice:

Država članica	Prometne pravice
Bolgarija	Pravice pete svoboščine veljajo na dveh krajih, ki jih je treba imenovati, ki sta lahko kraja vmesnega pristanka na poti do Sofije in/ali poznejši kraj pristanka.
Češka	Pravice pete svoboščine veljajo na največ štirih krajih po izbiri Kanade, ki so lahko kraji vmesnega pristanka na poti do Prage ali poznejši kraj pristanka in en dodatni kraj pristanka na Češkem.
Danska	Pravice pete svoboščine veljajo med Københavnom in: <ul style="list-style-type: none"> (a) Amsterdamom in Helsinki ali (b) Amsterdamom in Moskvo. Amsterdam je lahko kraj vmesnega pristanka ali poznejši kraj pristanka. Helsinki in Moskva morata biti poznejši kraj pristanka.
Nemčija	Pravice pete prometne svoboščine se lahko izvajajo med kraji vmesnega pristanka v Evropi in kraji v Zvezni republiki Nemčiji ter med kraji v Zvezni republiki Nemčiji in poznejšimi kraji pristanka.
Grčija	Pravice pete svoboščine veljajo na krajih vmesnega pristanka na poti do Aten in/ali naslednjem kraju in dveh dodatnih krajih pristanka v Grčiji, razen krajev v Turčiji in Izraelu. Skupno število krajev vmesnega pristanka in poznejših krajev pristanka, za katere lahko v katerem koli trenutku velja pravica pete svoboščine, ne sme presegati pet krajev, od tega so lahko največ štiri kraji vmesnega pristanka.
Irska	Pravice pete svoboščine veljajo med kraji pristanka na Irskem in kraji vmesnega pristanka ter med kraji pristanka na Irskem in poznejšimi kraji pristanka za Irsko. Za zgolj tovorni prevoz pravica velja za opravljanje mednarodnega prevoza med kraji pristanka na Irskem in kraji pristanka v tretjih državah, ne da bi bilo treba opraviti prevoz za kraj v Kanadi.

Država članica	Prometne pravice
Italija	Pravice pete prometne svoboščine veljajo med dvema krajema vmesnega pristanka v Evropi in Rimom in/ali Milanom. Kraji vmesnega pristanka, za katere veljajo pravice pete svoboščine, so lahko tudi poznejši kraji pristanka.
Poljska	Pravice pete svoboščine veljajo med Varšavo in dvema krajema vmesnega pristanka v Evropi, ki jih izbere Kanada med naslednjimi kraji: Bruselj, Kopenhagen, Praga, Shannon, Stockholm, Dunaj in Zürich.
Portugalska	Pravice pete svoboščine veljajo med kraji pristanka na Portugalskem in vmesnimi kraji pristanka ter med kraji pristanka na Portugalskem in poznejšimi kraji pristanka za Portugalsko.
Španija	Pravice pete svoboščine za kraje vmesnega pristanka in za naslednje kraje pristanka veljajo: (a) med Madridom in tremi dodatnimi kraji pristanka v Španiji in kraji pristanka v Evropi (razen za München, Dansko, Švedsko, Norveško, Italijo in republike nekdanje Sovjetske zveze) in (b) med Madridom in enim drugim krajem pristanka v Španiji ter kraji pristanka v Afriki in na Bližnjem vzhodu, kakor jih določa ICAO v dokumentu 9060-AT/723. V katerem koli trenutku se izvajajo največ štiri pravice pete svoboščine.
Švedska	Pravice pete svoboščine veljajo med Stockholmom in: (a) Amsterdamom in Helsinki ali (b) Amsterdamom in Moskvo. Amsterdam je lahko kraj vmesnega pristanka ali poznejši kraj pristanka. Helsinki in Moskva morata biti poznejši kraj pristanka.
Združeno kraljestvo	Pravice pete svoboščine veljajo med kraji pristanka v Združenem kraljestvu in vmesnimi kraji pristanka ter med kraji pristanka v Združenem kraljestvu in poznejšimi kraji pristanka za Združenim kraljestvom. Za zgolj tovorni prevoz pravica velja za opravljanje mednarodnega prevoza med kraji pristanka v Združenem kraljestvu in kraji pristanka v tretjih državah, ne da bi bilo treba opraviti prevoz za kraj v Kanadi.

Del 2 za letalske prevoznike Evropske skupnosti

V povezavi z opravljanjem kombiniranega potniško-tovornega prevoza med posameznimi državami članicami in Kanado in opravljanjem zgolj tovornega prevoza letalski prevozniki Skupnosti uživajo naslednje pravice:

Država članica	Prometne pravice
Belgija	Pravice pete prometne svoboščine veljajo med Montrealom in poznejšima krajema pristanka v Združenih državah Amerike, ki sta na območju vzhodno od Chicaga, vključno s Chicagom, in na območju severno od Washingtona D.C., vključno z Washingtonom D.C.
Bolgarija	Pravice pete prometne svoboščine se lahko izvajajo na naslednjem kraju pristanka v Združenih državah Amerike, ki je na območju vzhodno od Chicaga in izključuje Chicago, in na območju severno od Washingtona D.C., vključno z Washingtonom D.C. Pravice pete svoboščine ne veljajo, če sta Montrealski in Ottawski terminal povezana. Pravice pete svoboščine ne veljajo na krajih vmesnega pristanka.
Češka	Pravice pete svoboščine veljajo med Montrealom in poznejšima krajema pristanka v Združenih državah Amerike, ki sta na območju severno od Washingtona, D.C., vključno z Washingtonom, D.C., ter na območju vzhodno od Chicaga, vključno s Chicagom.
Danska	Pravice pete svoboščine veljajo med Montrealom in Chicagom ter med Montrealom in Seattlom. Chicago je lahko kraj vmesnega pristanka ali poznejši kraj pristanka. Seattle je lahko samo poznejši kraj pristanka.
Nemčija	Pravice pete svoboščine veljajo samo med Montrealom in poznejšim krajem pristanka na Floridi. Alternativno pravice pete prometne svoboščine veljajo med Montrealom in dvema poznejšima krajema pristanka v celinskih Združenih državah Amerike, razen krajev pristanka v državah Kalifornija, Kolorado, Florida, Georgia, Oregon, Texas in Washington.
Grčija	Pravice pete prometne svoboščine veljajo med Montrealom in Bostonom ali med Montrealom in Chicagom ali v poznejšem kraju za Torontom do enega kraja pristanka, ki ga v Združenih državah Amerike imenuje Helenska republika, razen krajev pristanka v Kaliforniji, Texasu in na Floridi.

Država članica	Prometne pravice
Irska	Pravice pete svoboščine veljajo med kraji pristanka v Kanadi in kraji vmesnega pristanka ter med kraji pristanka v Kanadi in poznejšimi kraji pristanka za Kanado. Za zgolj tovorni prevoz pravica velja za opravljanje mednarodnega prevoza med kraji pristanka v Kanadi in kraji pristanka v tretjih državah, ne da bi bilo treba opraviti prevoz za kraj na Irskem.
Italija	Pravice pete prometne svoboščine veljajo med krajema vmesnega pristanka na severovzhodu Združenih držav Amerike (severno od Washingtona in vključno z njim; vzhodno od Chicaga in vključno s Chicagom) in Montrealom in/ali Torontom. Kraji vmesnega pristanka, za katere veljajo pravice pete svoboščine, so lahko tudi poznejši kraji pristanka.
Poljska	Pravice pete svoboščine veljajo med Montrealom in New Yorkom, ki je kraj vmesnega pristanka ali poznejši kraj pristanka.
Portugalska	Pravice pete prometne svoboščine veljajo med kraji pristanka v Kanadi in kraji vmesnega pristanka ter med kraji pristanka v Kanadi in poznejšimi kraji pristanka za Kanado.
Španija	Pravice pete svoboščine za kraje vmesnega pristanka in za naslednje kraje pristanka veljajo: (a) med Montrealom in tremi dodatnimi kraji pristanka v Kanadi ter Chicagom, Bostonom, Philadelphio, Baltimorom, Atlanto, Dallasom/Ft. Worthom in Houstonom in (b) med Montrealom in Mexico Cityjem. V danem času se izvajajo največ štiri pravice pete svoboščine.
Švedska	Pravice pete svoboščine veljajo med Montrealom in Chicagom ter med Montrealom in Seattlom. Chicago je lahko kraj vmesnega pristanka ali poznejši kraj pristanka. Seattle je lahko samo poznejši kraj pristanka.
Združeno kraljestvo	Pravice pete svoboščine veljajo med kraji pristanka v Kanadi in kraji vmesnega pristanka ter med kraji pristanka v Kanadi in poznejšimi kraji pristanka za Kanado. Za zgolj tovorni prevoz pravica velja za opravljanje mednarodnega prevoza med kraji pristanka v Kanadi in kraji pristanka v tretjih državah, ne da bi bilo treba opraviti prevoz za kraj v Združenem kraljestvu.

ODDELEK 3

Ne glede na oddelek 1 te priloge se za območja, ki niso vključena v opredelitev pojma „ozemlje“ v členu 1 tega sporazuma, še naprej uporabljajo sporazumi iz odstavkov (d) Kraljevina Danska, (f) Francoska republika, (l) Kraljevina Nizozemska in (r) Združeno kraljestvo Velika Britanija in Severna Irska v skladu z njihovimi pogoji.

Izjava Evropske skupnosti in njenih držav članic o Sporazumu o zračnem prometu med EU in Kanado ob njegovem podpisu

„Ob upoštevanju člena 26(2) Evropska skupnost in njene države članice potrjujejo, da ima besedilo ‚veljavni dvostranski sporazumi, navedeni v Prilogi 3, začasno prenehajo veljati, razen v obsegu, določenem v Prilogi 2‘ enak učinek, kot če bi navedli, da ustrezne določbe Sporazuma prevladajo nad ustreznimi določbami veljavnih dvostranskih sporazumov iz Priloge 3.“

Izjava Evropske skupnosti in njenih držav članic o Sporazumu o zračnem prometu med EU in Kanado ob njegovem podpisu

„Evropska skupnost in njene države članice pojasnjujejo, da Sporazum o zračnem prometu med Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami na eni strani ter Kanado na drugi strani, zlasti člen 8 Sporazuma, ne določa oprostitve plačila davka na dodano vrednost (DDV), razen za prometni davek pri uvozu, in državam članicam ne preprečuje obdavčitve letalskega goriva za domače lete ali lete znotraj Skupnosti v skladu z Direktivo Sveta 2003/96/ES.“

Cena naročnine 2010 (brez DDV, skupaj s stroški pošiljanja z navadno pošto)

Uradni list EU, seriji L + C, samo papirna različica	22 uradnih jezikov EU	1 100 EUR na leto
Uradni list EU, seriji L + C, papirna različica + letni CD-ROM	22 uradnih jezikov EU	1 200 EUR na leto
Uradni list EU, serija L, samo papirna različica	22 uradnih jezikov EU	770 EUR na leto
Uradni list EU, seriji L + C, mesečni zbirni CD-ROM	22 uradnih jezikov EU	400 EUR na leto
Dopolnilo k Uradnemu listu (serija S – razpisi za javna naročila), CD-ROM, 2 izdaji na teden	Večjezično: 23 uradnih jezikov EU	300 EUR na leto
Uradni list EU, serija C – natečaj	Jezik(-i) v skladu z natečajem(-i)	50 EUR na leto

Naročilo na *Uradni list Evropske unije*, ki izhaja v uradnih jezikih Evropske unije, je na voljo v 22 jezikovnih različicah. Uradni list je sestavljen iz serije L (Zakonodaja) in serije C (Informacije in objave).

Na vsako jezikovno različico se je treba naročiti posebej.

V skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 920/2005, objavljeno v Uradnem listu L 156 z dne 18. junija 2005, institucije Evropske unije začasno niso obvezane sestavljati in objavljati vseh pravnih aktov v irščini, zato se Uradni list v irskem jeziku objavlja posebej.

Naročilo na Dopolnilo k Uradnemu listu (serija S – razpisi za javna naročila) zajema vseh 23 uradnih jezikovnih različic na enem večjezičnem CD-ROM-u.

Na zahtevo nudi naročilo na *Uradni list Evropske unije* pravico do prejemanja različnih prilog k Uradnemu listu. Naročniki so o objavi prilog obveščeni v „Obvestilu bralcu“, vstavljenem v *Uradni list Evropske unije*.

Format CD-ROM bo leta 2010 nadomeščen s formatom DVD.

Prodaja in naročila

Naročilo na razne plačljive periodične publikacije, kot je naročilo na *Uradni list Evropske unije*, je možno pri naših komercialnih distributerjih. Seznam komercialnih distributerjev je na spletnem naslovu:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sl.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) nudi neposreden in brezplačen dostop do prava Evropske unije. To spletišče omogoča pregled *Uradnega lista Evropske unije*, zajema pa tudi pogodbe, zakonodajo, sodno prakso in pripravljalne akte za zakonodajo.

Za boljše poznavanje Evropske unije preglejte spletišče <http://europa.eu>

